

Календар



на 1946 р.

КАЛЕНДАР

на

1946

рік



**Обгортка — Петро Мегик.
Святыці — о. прот. І. Шеметило.**

„...Всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли!“

Т. Шевченко.

СІЧЕНЬ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
1	19	Вів.	Новий Рік (Горожанський). Свмч. Воніфатія. Преп. Іллі Печерського.
2	20	Сер.	Передпраздник Різдва Христового. Смч. Ігната Богоносця. Преп. Ігната, Архим. Печерського.
3	21	Четв.	† Св. муч. Улянія. Преставлення Св. Петра. Митрополита Київського.
4	22	П'ят.	Св. Велкмц. Анастасії. Св. Федотії. Царські години.
5	23	Суб.	Св. 10 мучеників, що в Криті: Василіда, Теодула та інших.
6	24	Нед.	Неділя 28 по П'ятидесятниці. Неділя перед Різдвом Христовим. Св. Отців. Св. Прпмц. Євгеній Діви. Мучеп. Кландії. Голос 3. На вечірні замість догматика „Вертепе благуокрасися“. На Ранній єван. Луки зач. 114 (розд. 24, 36-53). Літургія Ів. Золотоустого. Ап. єvr. зач. 328 (розд. 11, 9-10, 17-23, 32-40) єв. Матв. зач. 1. (розд. 1, 1-25). Шісля Служби Божої Велика Вечірня. Ап. єvr. 303 (розд. 1, 1-12) єв. Луки зач. 5. (розд. 2, 1-20). (Свят-вечір. Багата кутя).
7	25	Пон.	Різдво Христове. Велике Повечір'я, що на цьому співаемо: З нами Бог, тропар і кондак Святої. Літія. Полісдей. єван. Матв. зач. 2 (розд. 1, 18-25). Чеснішую не співаемо. Літургія Василія Великого. Аптифони сліта. Замість Трісвятого: Елеції во Христа христитеся. Ап. Галат. зач. 209 (розд. 4, 1-7) єван. Матв. зач. 3 (розд. 2, 1-12) Задостойник: Любити убо нам. Від Різдва до Навечір'я Вігоявлення посту не буває.
8	26	Вів.	Собор Пресвятої Богородиці. Свмч. Євфимія, архієпископа Сардійського. На вечірній вход, Прокимен Великий: Хто Бог велий. Поліелей не буває. Чеснішую не співаемо. Славовословіє. Літ. Ап. єvr. 306 (розд. 2, 11-18) єван. Матв. зач. 4 (розд. 2, 18-23).
9	27	Сер.	Пам'ять Св. Йосипа Обручника, царя Давида і Якона брата Господнього по плоті. Св. Первомч. Архидиякона Степана.
10	28	Четв.	Свв. 20000 Мучеників, у Никомідії спалених. Св. Ап. Никанора з 70-ти.
11	29	П'ят.	Свв. 14000 дітей, Христа ради Іродом забитих. Преп. Печерських: Марка, Теофіла й Івана.
12	30	Суб.	Св. мучнц. Анісії Діви. Св. Апостола Тимона з 70-ти. Преп. Федори.
13	31	Нед.	Неділя 29 по П'ятидесятниці. Неділя по Різдві Христовім. Оддання Свята Різдва Христового. Преп. Меланії Римлянки. Преп. Геласія. Голос 4. На Ранній єван. Іоана зач. 63 (20, 1-10). Літ. Ап. Гал. зач. 200 (1, 11-19). єван. Матв. зач. 4 (2, 18-23). Задостойник: Любити убо нам.
14	1	Пон.	Новий Рік. Найменування (обрізання) Господнє. Св. Василія Великого. Ран. Св. Іоана зач. 35 (10, 1-9). Чеснішую не співаемо, а 9 пісню капона „яже прежде сонця“. Літургія Василія Великого. Ап. Колос. зач. 254 (2, 8-12) єvr. зач. 318 (7, 26; 8, 2) єв. Луки зач. 6 (2, 90-91).

* * *

...Можна смерть лише смертю здолати,
Тільки в цім таємниця буття.
І зерно мусить вмерти, щоб дати
В життедавчому житі — Життя.

Є. М.

У СІЧНІ ЗГАДУЄМО:

6. 1. 1742. Помер гетьман Пилип Орлик.
7. 1. 100-ліття з дня написання „Заповіту“ Шевченка.
14. 1. 1649. Тріумфальний в'їзд гетьмана України Богдана Хмельницького до Києва після перемоги над поляками.
21. 1. 1803. Помер останній гетьман України Кирило Розумовський.
21. 1. 1918. Проголошення IV-го Універсалу Української Центральної Ради про самостійність України.
22. 1. 1919. На Софієвському майдані в Києві проголошено об'єднання всіх українських земель.
29. 1. 1918. Героїчний бій української молоді під Іррутами.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Січень

На Новий Рік прибуде дня на заячий скік.
Якщо на Василя на деревах біло, то буде і в коморі мило.
Коли січень найгостріший, тоді рочок найплідніший.
Тріщи не тріщи, вже минули Водохрищі.
Зима біла, та не ість снігу, а все сіно.

ЩЕДРІВКА

А в цім домку, як у вінку:
Сам господар, як виноград,
А господиня, як калина,
А діточки, як квіточки.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добром людям на здоров'я!

СІЧЕНЬ

15	2	Вів.	40-52) і Луки зач. 24 (6, 17-23). Замість Достойно — О Тобі радується. Нісля Служби Божої — Молебень Новорічний. Ап. 1 Тим. зач. 282 (2, 1-17). Єв. Луки зач. 13 (4,16-22). Нередиразник Богоявлення. Св. Сильвестра, єпископа Римського. Преп. Сильвестра Петерського. Преп. Серафима Саровського.				
16	3	Сер.	Св. Пророка Малахії. Св мч. Гордія.				
17	4	Чотв.	Собор Св. Семидесяти Апостолів. Преп. Феоктиста. Свв. мчн. Зосими й Афанасія.				
18	5	П'ят.	Навечір'я Богоявлення. Піст. Свв. Мчч. Феоцентта й Феони. Преп. Синкліти. Царські години. Літургія Василія Великого. починається Вечірне. Вхід з Євангелієм. Проповідь Великий Бог наш на небесі й на землі". Ап. Кор. зач. 143 (9, 19-27). Єван. Луки зач. 9 (3, 1-18). Замість Достойно — О Тобі радується. Нісля Заамвонної молитви — Велике Освячення Води в Церкві. Ап. 1 Кор. зач. 148 (10, 1-4). Єван. Марка зач. 2 fl. 9-11). Святівчір Голодна Кутя.				
19	6	Суб.	Богоявлення Господнє або Водохрещі. На Великім Повечірі співаємо: З нами Бог, Тронар і Коидак Свята. Літія. Поліслей. Єв. Марка зач. 2 (1, 9-11). Чеснішую не співаємо, а Ірмос „Недоуміс всяк язик“. Літ. Івана Золотoustого. Антифони Свята. Замість Трісвятого — Єлисії во Христі христититесь. Ап. Тит. зач. 302 (2, 11-14; 3, 4-7). Єв. Мат. зач. 6 (3, 12-17). Замість Достойно — „Недоуміс всяк язик“. Нісля Заамвонної Молитви виходимо на річку для Великого Освячення Води.				
20	7	Нед.	Нед. 30 по ІІятд. Голос 5. Нед. по Богоявленню Господньому. Собор Св. Івана Хрестителя. Єв. Іоана зач. 64 (20, 11-18). Літургія. Ап. (фес. зач. 224 від половини (4, 7-13) й Діяц. зач. 42 (19, 1-8). Єв. Мат. зач. 8 (4, 12-17) й Іоан. зач. 3 (1, 29-34). Замість Достойно — Ірмос „Недоуміс всяк язик“.				
21	8	Пон.	Преп. Юрія Хозевита. Преп. Домінікії. Преп. Григорія Печерського. Св. мч. Сидора.				
22	9	Вів.	Св. мч. Полієвкта. Св. Петра. Єп. Севастійського. Преп. Євстратія, чудотворця.				
23	10	Сер.	Св. Григорія. Єп. Ниссійского. Преп. Дометіяна. Преп. Маркіяна Печерського.				
24	11	Четв.	Преп. Феодосія Великого. Преп. Михаїла Клонівського.				
25	12	Ш'ят.	Св. мч. Тетяни. Св. Сави, Єп. Сербського. Преп. Єніракії.				
26	13	Суб.	Свв. мучн. Єрмила й стратоптика. Преп. Якона й Максима.				
27	14	Нед.	Нед. 31 по ІІятд. Оддаця Богоявлення. Голос 6. Замість Достойно — Недоуміс всяк язик. Преп. Отців, у Синій Раїфі вбитих. Св. рівноап. Ніни. Преп. Степана й Йосинія. Св. мч. Агнії. Ран. Св. Іоан. зач. 65 (20, 19-31). Літ. Ап. 1 Тим. зач. 280 (1, 15-17). Єван. Луки зач. 93 (18, 35-43). Преп. Пав. Фівейського й Ів. Куциника. Преп. Ганріла й Прохора. Поклоніння Веригам (кайданам) Св. Ап. Петра. Св. мч. Леопольда Світлицького. Дамаскіна.				
28	15	Пон.	Преп. Антонія Великого й Ахили Ісповідника.				
29	16	Вів.	Свв. Афанасія Великого й Кирила, Архиєп. Олександрійських.				
30	17	Сер.					
31	18	Четв.					

КОЛЯДКА

Вимітай двори, застилай столи, --
Буде до тебе три гості:
Перший гість -- ясне сонце,
Другий гість --- ясен місяць,
А третій гість -- дрібен дощик.
Як похвалиться ясне сонце:
„Як я зійду рано у неділю,
То зрадується весь мир хрещений;“
Як похвалиться ясен місяць:
„Як я зійду рано звечора,
То зрадується риба-щука в морі, а козак у дорозі;“
Як похвалиться дрібен дощик:
„Як я упаду тричі на мая,
То зрадується жито, пшениця і всяка пашниця.“

Для пам'яти:

ЛЮТИЙ

Н	С	Дні	Українські свята
1	19	П'ят.	Преп. Макарія Єгипетського. Преп. Печерських: Макарія Диякона, Лаврентія Затворника й Епфимія Схимника.
2	20	Суб.	Преп. Епфимія Великого. Свв. мч. Скифій, Іппія, Іппія й Рімми, учнів Св. Ап. Андрія Перенесенного.
3	21	Нед.	Нед. 32 по П'ятд. Голос 7. О Закхеї. Преп. Максима Гено- відника. Св. мч. Неофіта. Свв. мчч. Єнгена, Каццида, Ва- леріяна й Акілла. Св. мучч. Агній. Св. Мцц. Анастасій. Ран. єв. Іоан. зач. 66 (21. 1-14). Літ. Апост. 1 Тимоф. зач. 285 (4. 9-15) ін. Луки зач. 94 (19. 1-10).
4	22	Пон.	Св. Апост. Тимофій. Св. Пренімч. Анастасія Нереб'кого. Преп. Анастасія Печерського. Свмчч. Мануїла, Юрія, Петра й Леонітія.
5	23	Вів.	Свмч. Климента, єп. Анкірського. Св. мч. Агафангела. Св. Іавліна Милостивого.
6	24	Сер.	Преп. Ксенії (евсевії) Римлянки. Свв. мчч. Тимофія й Агапія Преп. Діонісія.
7	25	Четв.	Св. Григорія, Архієп. Царгородського.
8	26	П'ят.	Преп. Ксенофонта й Марії та синів іх: Аркадія й Івана. Свв. Анапаїя й Петра.
9	27	Суб.	Перенесення мощів Св. Іоана Золотоустого. Преп. Тита Пе- черського. Св. мч. Дмитра. Преп. Петра (Єгипетського).
10	28	Нед.	Нед. Митиля й Фарисея. Голос 8. Преп. Єфрема Сиріна. Преп. Єфрема Печерського. Преп. Налладія Чутининського. Ран. єв. Іоан. зач. 67 (21. 15-25). Починаючи від цієї неділі аж до неділі 5 Великого Посту вислично, по не- ділях на Ранній, інеля єван. співають Тропарі: Покаяні отверзі мі двері... Від цієї нед. аж до Великодня, тижні починаються від попеділка й закінчуються неділею, окрім Страсного, який закінчується суботою. Літ. Ап. 2 Тим. зач. 296 (3. 10-15) єван. Луки зач. 89 (18. 1-14).
11	29	Пон.	Перенесення мощів Св. Ігнатія Богоносця. Преп. Лаврентія, затворника Печерського. Свв. мучч. Романа, Якова, Фи- ліфея, Юліана, Авіва та інших.
12	30	Вів.	Собор Свв. Василія Великого, Григорія Богослова й Івана Золотоустого. Священ. Іоаноліта Папи Римського. Ран. інвал. Іоан. зач. 36 (10. 9-16). Чеснішую не співаємо. Літ. Ап. євр. зач. 334 (13. 7-16). Св. Мат. зач. 11 (5. 14-19).
13	31	Сер.	Свв. чуд. 1 безсрібл. Кіра й Івана. Св. Микити Затворника Печерського. Свв. мучч. Афанасій, Феоктист. Феодотій Світослав. Свв. мучч. Віктора, Ничипора і Клавдія.
14	1	Четв.	Передпраздн. Стрітення Господнього. Св. мч. Трифона.
15	2	П'ят.	Стрітення Господнє. Преп. мч. Гавриїла. Ран. єв. Луки зач. 8 (2. 25-32). Замість Чеснішою „В законі сені й писалій“. Літ. Ап. євр. зач. 316 (7. 7-17). Св. Луки зач. 7 (2. 22-40). Замість Достойно — Задостойник. Інеля Літ. посвя- чення Громичних свічок.
16	3	Суб.	Свв. прав. Симеона Богонрімця. Пророч. Аши. Св. прор. Азарія. Св. мучч. Андріяна, Уласа, Діодора та інших.
17	4	Нед.	Нед. про Блудного Сина. Голос 4. Преп. Сидора -Шілусіста.

* * *

...А в серці тільки ти,
Єдиний мій коханий рідний краю!
Все, все, чим красен людський вік короткий,
Лишила я в тобі, моя Елладо:
Родина, молодість, кохання
Зосталися далеко за морями,
А я сама на цій чужій чужині,
Неначе тінь забутої людини...

Леся Українка.

* * *

Слово, моя ти єдина зброе,
Ми не повинні загинуть обое,
Може в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів!

Л. Українка.

У ЛЮТОМУ ЗГАДУЄМО:

8. II. 1918. Центральні Держави визнали незалежну Українську Державу.
9. II. 1918. Берестейський мир. Центральні держави підписали мир з Україною в Бересті.
20. II. 1054. Смерть князя Ярослава Мудрого.
25. II. 1871. Народилася славетна українська письменниця Леся Українка.
27. II. 1664. Під Новгородом Сіверським поляки замордували козацького полковника Івана Богуна.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Лютий

Питається лютий: „Чи обутий?“
Як на Стрітення капас з стріхи,
То не надійся з літа потіхи.

ЛЮТИЙ

Н. ст.	С. ст.	Дій	Українські свята
			Преп. Миколая Ісповідника. Св. Івана Епископа Іринополського. В цю нід. її наступних дві суботи: М'ясопусту й Сиропусту після „Хваліте ім'я Господнє“ співається „На ріках вавилонських“. Рац. Єван. Мат. зач. 116 (28, 16-20). Літ. Ап. 1 Кор. зач. 135 (6, 12-20) Єван. Луки зач. 79 (15, 11-32). В сеіда.
18	5	Пон.	Св. мч. Агафій. Св. Феодосія Углицького, Архієп. Чернігівського. Св. Полієнста, Патріарха Царгородського.
19	6	Вів.	Преп. Вукола, єп. Смирницького. Св. мчц. Доротеї, Марти й Марії.
20	7	Сер.	Преп. Парфеній. Преп. Луїси Еладського. Св. 1003 мч., що в Никодимії загибули.
21	8	Четв.	Св. Влєм. Феодора Стратилата. Пророка Захарія.
22	9	Штт.	Оддання Стрітення Господнього. Мч. Нічипора. Свмчч. Мар'єла, Філагрія й Панкратія, затворника Печерського.
23	10	Суб.	Св. муч. Харлампія. Преп. Прохора Печерського. Св. мч. Порфира. Св. мчц. Валентини й Павла. Поминальниця.
24	11	Нед.	Нед. М'ясоїдна. Голос 2. Свмч. Уласа, єп. Севастійського. Св. Федори, цариці Грецької. Рац. Єван. Марка зач. 70 (16, 1-8). Літ. Ап. Кор. 1 зач. 140 (гл. 8,8-9,2) єп. Мат. зач. 106 (25, 31-46).
			М а с л я п а
25	12	Пон.	Св. Мелетія, Архієп. Антіохійського. Св. Антонія, Патр. Царгородського. Преп. Євгена й дочки його Марії. Св. Олексія, Митроп. Київського.
26	13	Вів.	Преп. Мартишія. Св. Євлогія, Архієп. Александрийського. Св. Зої й Фотії.
27	14	Сер.	Преп. Оксентія. Св. Рівнані. Кирила, учителя Слов'янського. Св. мч. Юрія. Поклони. Літ. не буває.
28	15	Четв.	Св. Апостола Описими. Преп. Пафнутия й дочки його Євфросинії. Преп. Єпсея.

Для пам'яті:

Приказки:

З щастя та з горя скувалася доля.

І в наше віконце засяє ще сонце.

Правда із дна моря вириває, а неправда потопає.

Хоч правду женуть люди, але ж правда завжди буде.

Як бідний плаче, то ніхто не баче, а як багатий скривиться, то всяке дивиться.

Не завжди кажи те, що знаєш, але завжди знай те, що кажеш.

Млин меле — мука буде, язик меле — біда буде.

Хто змолоду працює, той на старість панує,

Для пам'яті:

Б Е Р Е З Е Н Ъ

Н і ц і с	Дні	Українські свята
16	П'ят.	Свв. мчч. Памфіла, Валентина, Павла, Самуїла, Теодула, Іллі, Еремій та ін. Св. Флавіана, Архиєпископа Антіохійського. Поклони. Літ. не бувас.
17	Суб.	Пам'ять усіх Святих, що в подвізі просіяли. Св. Власим. Феодора Тирона, Преп. Феодора Нечерського. Св. мчч. Маріяни.
18	Нед.	Нед. Сиропонесна або Прощальна. Голос 3 Запусти. Св. Лева, єп. Римського. Св. Флавіана, Ісповідника Царгородського. Ран. Єван. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Ап. Римл. зач. 112 (13, 11-14, 4). (Єван. Матф. зач. 17 (6, 14-21). Вечір. Вхід. Великий прокимен: "Не отворяти лиця Твоєго". Цей прокимен співається у 2 й 4 нед. Св. Посту вечером. Після вечірні відбувається обряд "Прощення".
19	Пон.	Початок Великого Посту. Свв. Апостолів з 70-ти. Архипа й Филимона. Преп. Йосифея, Євгена й Марка. Св. мч. Федота. Часи й вечірня. Вечером Велике Повечір'я на якому читаємо Великий Канон Андрія Критського.
20	Вів.	Преп. Лева, єп. Катанського. Преп. Агафона, єпископа Римського.
21	Сер.	Преп. Тимофія. Св. Остала, єп. Антіохійського.
22	Четв.	Літургія Нанеред Освяченіх Дарів.
23	П'ят.	Обрітіння Св. Мощів мучт. що в євгелівих поротах побували. Св. мчч. Маврикія, Фотіна та інших. В цей день закінчуємъ читання Великого Канону.
24	Суб.	Свящімч. Полікарпа, єп. Смирнського. Преп. Олександра, Івана, Антонія, Мойсея, Дем'яна та інших. Літ. Нанепредосвяченіх Дарів.
25	Нед.	Перше й друге Обрітіння Чесної Голови Св. Івана Предтечі. Пам'ять Св. Федора Тирона. Літ. Іоан. Золотоустого. Ап. Євр. зач. 308 (1, 1-12) 1 2 Тим. зач. 292 (2, 1-10). Єван. Марка зач. 10 (2, 23; 3, 5) й Іоан. зач. 52 (15, 17-16, 2).
26	Пон.	Нед. 1-ша Великого Посту, або Православня. Голос 4. Преп. Тарасія, єп. Царгородського. Ран. Єван. Луки зач. 112 (24, 1—12). Літ. Ап. Євр. 329 зач. від половини (11, 24-26, 32-12, 2). Єван. Іоана зач. 5 (1, 43-51). На вечірні Вхід Великий Прокимен: "Дал сси достояніє". Цей прокимен співається у 3 й 5 нед. Св. Посту вечером.
27	Вів.	Св. Порфирія, єпископа Газького. Св. мч. Севастіяна.
28	Сер.	Преп. Прокона Декаполіта. Преп. Тита Печерського.
1	Четв.	Преп. Василія Ісповідника. Преп. жоп: Марини й Кіри. Свмч. Нестора. Літ. Нанепредосвяченіх Дарів.
2	П'ят.	Св. Прмчч. Євдокії. Св. мц. Альтопії. Св. мч. Нестора.
3	Суб.	Свящімч. Федота, єпископа Киренейського. Преп. Агафона. Свмчч. Євфалії Діви. Літургія Нанепредосвяченіх Дарів.
		Свв. мчч. Євстропія, Клеоника й Василіска. Преп. Піями Діви. Помінальниця. Літ. Іоан. Золотоустого. Ап. Євр. зач. 309 (3, 12-16) і за упокой 1 Сол. зач. 270 (4, 13-17).

* * *

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.

Т. Шевченко:
(„Посланіе“).

* * *

І забудеться срамотня
Давная година,
І оживе добра слава,
Слава України.

Т. Шевченко:
(„Посланіе“).

* * *

...Поможи нам, ізбави нас
Вражої наруги!
Поборов Ти першу силу,
Побори ж і другу,
Ще лютішуй!..
...Смирилася душа наша
Жити тяжко в оковах!
Встань же, Боже, — поможи нам
Встать на ката знову!

Т. Шевченко:
(„Давидові псалми XVIII“).

* * *

„Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине,
От де, люди, наша слава,
Слава України!

Т. Шевченко:
(„До Основ'яненка“).

* * *

...Смирітесь, молітесь Богу
І згадуйте один другого;
Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люті
В останню тяжкую мінугу
За неї Господа моліть.

Т. Шевченко:
(„Чи ми ще зайдемося знову“).

Б Е Р Е З Е Й

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
			Св. Марка зач. 6, (1, 35-44) і за Упокой: Іоан. зач. 16 (5, 24-30).
17	4	Нед.	Нед. 2-га Великого Посту. Голос 5. Пам'ять Св. Григорія Палами. Преп. Герасима що на Йордані. Свв. мчч. Павла й сестри Його Уляни. Преп. Якова Посника. Ран. Єван. Луки зач. 113 (24, 12-35). Літ. Ал. Євр. зач. 304 (1, 10, гл. 2, 3) і Святому Євр. зач. 318 (7, 26-8, 2). Св. Марка зач. 7 (2, 1-12) і Святому Іоан. зач. 36 (10, 9-16).
18	5	Пон.	Свв. мч. Конона. Преп. Марка Посника. Свв. мчч. Євлогія. Онісія й Євлампія. Св. Іраїди.
19	6	Вів.	Свв. 42 Мучеників Аморейських: Федора, Костянтина, Теофіла, Васоя, Каліста, Милісена та інших.
20	7	Сер.	Свящмч. Василія, Єфрема, Євгена й Агафодора. Преп. Омеляна й Павла. Літ. Напередосвяченій Дарів.
21	8	Чети.	Преп. Феофілакта Іспов. Св. Ал. Єриа. Свящмч. Феодорита.
22	9	П'ят.	Свв. 40 Мучч. Севастійських: Акакія, Олександра, Афанасія, Смарагда, Клавдія та інших. Ран. Єван. зач. Луки 106 (21, 12-19). Літ. Напередосвяченій Дарів. Вхід з Євангелією. Ал. Євр. зач. 331 (12, 1-10). Єван. Мат. зач. 80 (20, 1-16).
23	10	Суб.	3-тя Субота Великого Посту. Поминальниця. Свв. мчч. Купріяна. Кондратія, Діонісія, Віктора, Нічипора, Серапіона. Літ. Іоан Золотоустого. Ал. Євр. зач. 326 (10, 32-38) і за Упокой: 1 Сол. зач. 270 (4, 13-17). Єван. Марка зач. 8 (2, 14-17) і за Упокой Іоана зач. 17 (5, 24-30%).
24	11	Нед.	Нед. третя Великого Посту. Хрестопоклонна. Голос 6. Св. Софронія Патр. Єрусал., Св. Софронія Печерського. Ран. Єван. Луки зач. 114 (24, 36-53). Після Великого Славословія виносимо Хресту й поклоняємося Йому. Літ. Замість Трисвятого-Хресту Твоєму. Ал. Євр. зач. 311 (4, 14-5, 6). Єван. Марка зач. 37 (8, 34-9, 1).
25	12	Пон.	Преп. Феофана ісповідника, Св. Григорія Двоеслова. Преп. Симеона, нового Богослова.
26	13	Вів.	Перенесення мощів Св. Нічипора, Натр. Царгородського. Свв. мчч. Африканія, Олександра й Терентія.
27	14	Сер.	Преп. Венедикта. Св. благ. кн. Київського Ростислава. Літ. Напередосвяченій Дарів.
28	15	Чети.	Св. муч. Агапія і з ним 6 мучеників.
29	16	П'ят.	Свв. мчч. Савина й Пали. Св. Ал. Аристовула. Свмч. Олександра. Літ. Напередосвяченій Дарів. Після 9 часу перед Літур. поклоняємося Хресту і замосимо Його до Вітязя.
30	17	Суб.	Субота 4-та Великого Посту. Поминальниця. Преп. Олексія, Чоловіка Божого. Преп. Павла Кипрського. Літ. Ал. Євр. зач. 318 (6, 9-12) і за Упокой 1 Коринф. зачало 163 (15, 47-57) Єван. Марка зач. 31 (7, 81-87) і за Упокой Іоан. зач. 16 (5, 24-30).
31	18	Нед.	Нед. 4-та Великого Посту. Голос 7. Пам. Преп. Іоана Літвичника. Св. Кирила, Архиєпископа Єрусалимського. Свв. мчч. Трохима й Євкарпія. Ран. Єван. Іоан. зач. 63 (20, 1-10). Літ. Ал. Євр. зач. 314 (6, 18-20) Святому Ефес. зач. 229 (5, 9-19). Єван. Марка зач. 40 (9, 17-31) Святому Мат. зач. 10 (4, 25-5, 12).

У БЕРЕЗНІ ЗГАДУЄМО:

3. III. 1861. Знесено кріпацтво в Україні. Заведено було кріпацтво в 1783 році, себто незадовго після знесення Січи.
8. III. 1169. Московський князь Андрій Суздальський руйнує Київ.
9. III. 1814. Народився Тарас Шевченко.
10. III. 1861. Помер Тарас Шевченко.
19. III. 1664. За підоозу в участі у козацькім повстанні розстріляний Іван Виговський. Похований у Скиті Манявськім.
20. III. 1632. Народився гетьман Іван Мазепа.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Березень

Прийшов марець — замерза старець.

На Петра Вериги розбивають криги.

На Олекси риба лід розбиває, пчола в поле вилітає.

Весна днем красна, а на хліб пісна.

Для пам'яті: .

К ВІТЕНЬ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
119	Пон.	Св. мч. Хрисанфа й Дарії. Свв. мчч. Клавдія й друж. Його Дарії.	
220	Вів.	Преп. о. о. що в Манастирі Св. Сави забитих. Препимч. Хотини.	
321	Сер.	Преп. Якова Ісповідника. Свв. Кирила Єп. Катанського й Хоми, Патр. Царгородецького. Літургія Напередосвяченых Дарів. Увечері на раппій читається Великий Канон Андія Критського.	
422	Четв.	Святочніч. Василія Анкирського. Літ. Напередосвяч. Дарів.	
523	ІІят.	Св. Препимч. Никона й 200 учнів його. Свмч. Лідії. Літ. Напередосвяченых Дарів.	
624	Суб.	Похвала Пресвят. Богородиці. Преп. Захарія Печерського. На ранній читається Акафіста Пресв. Богородиці. Велике Славословіє. Літ. Ап. Євр. зач. 322 (9, 24-28) і Богородиці: Євр. 320 (9, 1-7). Єван. Мар. зач. 35 (8, 27-31) і Богородиці: Луки зач. 54 (10, 38-42, 11, 27-28). Передпразник Благовіщення Пресвятої Богородиці.	
725	Нед.	Нед. 5-та Великого Посту. Благовіщення Пресв. Богородиці. Голос 8, Літія. Поліелей. Єван. Іоан. зач 64. (20, 11-18). Зам. Чеснішую — Благовістиву земле. Літ. Василія Вел. Ап. Єп. зач. 321 (9, 11-14) Богородиці. Євр. зач. 306 (2, 11-18) Єван. Марка зач. 47 (гл. 10, 32-45) Богородиці. Луки зач. 3 (1, 24-38). Замість О Тобі радується — Благовістиву земле Оддання Благовіщення. Архістратига Гавриїла. Свв. мчч. Анни, Алли й Раїси.	
826	Пон.	Св. Мотрони Солунської. Свв. мчч. Мануїла й Феодосія.	
927	Вів.	Преп. Іларіона. Ісповідника. Преп. Евстратія Печерського.	
1028	Сер.	Літ. Напередосвяченых Дарів.	
1129	Четв.	Преп. Марка.	
1230	ІІят.	Преп. Івана Літвиччика. Св. Ап. Аполоса. Преп. Зосими.	
		Літ. Напередосвяченых Дарів.	
1331	Суб.	Субота Лазарева. Преп. Іпатія, пілтителя Печерського. Св. мч. Веніаміна Диякона. На ран. після кафізмів співаємо: „Благословен еси Господи. Ангельський Собор“. Співаємо: Воскресені Христове видівшє. Замість Чеснішую — Чистує славно почтим. Свят Господь Бог. Велике Славословіє. Літ. Ів. Золотоустого. Замість Трісвятої — Єлиці. Замість Достойно — Чистує славно почтим Ап. Євр. зач. 333 (12, 28, 13, 8). Єван. Іоан. зач. 39).	
14	1	Нед.	Вхід Господа нашого Ісуса Христа в Єрусалим. Вербниця. Преп. Марії Египетської. Свв. мчч. Геронтія й Василіда. Літія. Поліелей. Єван. Мат. зач. 83 (21, 1-11, 15-17). Після Єв. псалом 50 й Освячення верби. Замість Чеснішую — Бог Господь. Літ. Трісвяте. Ап. Філіпп. зач. 247 (4, 4-9). Єван. Іоан. зач. 41 (12, 1-18). Замість Достойно — Ірмос Бог Господь.
15	2	Пон.	Страсний Понеділок. Преп. Тита. Свмч. Полікарпа Олександрийського. Преп. Григорія. Ран. Єван. Мат. зач. 84 (21, 18-43). На часах в понеділок, вівторок й середу вичитуємо Св. Єван. Літ. Напередосвяч. Дарів. Єван. Мат. зач. 98 (24, 3-35). Велике Повечір'я.

* * *

...Все сниться гук весни і вітер,
Веселий вітер світлих літ.
А — тут — молюсь, убогий митар,
Шукаю твій вогненний слід...
...Сниться синя Синюха і верби над плесом,
Вольний вітер Херсонщини, вітер - дудар.
Сниться гомін дубів прадідівських та річка,
Бідна хата та тепла долоня сестри...
Тільки б рідного поля зворушлива стрічка!
Тільки б сіра солома прабатьківських стріх!

Є. Маланюк.

В Е С Н Я Н К А

Лоло, діду, лоло, бабо, лоло, соловейку! Гуу!
Вийди, Грицю, на вулицю, заграй помаленьку! Гуу!
Та винеси кобзиночку хоч на Оберемку. Гуу!
Кобзиночка із васильків, а струни із рути,
Як заграє в Римарівці, в Краснолуку чути. Гуу!

У КВІТНІ ЗГАДУЄМО:

7. IV. 1917. В Києві утворилася Центральна Рада.
19-20 IV. 1917. Перший Всеукраїнський Національний Конгрес у Києві.
20. IV. 1622. Помер у Києві гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.
26. IV. 1842. Народився композитор Микола Лисенко.
29. IV. 1918. Німецька окупаційна влада розв'язала Українську Центральну Раду. П. Скоропадський — Гетьман України.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Квітень

Діду, діду, сій ячмінь, бо вже тій зімі амінь.
Птахи з-за моря вертають, плуги з полем розмовляють.
У великом пості не ходи у гості.
Прийде тиждень вербовий, — бери в дорогу віз дубовий.
Не доженеш і конем, що запізниш одним днем.
Хто землі дає — тому й земля лас.
Виореш мілко, а посіеш рідко — одіться дідько.

К ВІТЕНЬ

N. ст.	C. ст.	Дні	Українські свята
16	3	Вів.	Страсний Вівторок. Преп. Микитя, Ієпівідника й Іумена Мілкійського. Ран. Єван. Мат. зач. 90 (22, 15-23, 39). Літ. Напередосліч. Дарів. Єван. Мат. зач. 102 (24, 36-25, 26, 2). Велике Повечір'я.
17	4	Сер.	Страсна Середа. Преп. Йосина Пісіониєця й Юрія Малеїша. Ран. Єван. Іоан. зач. 41 (12, 17-50). Літургія Напередосліч. Дарів. Єван. Мат. зач. 108 (26, 6-16). Після Заамвонної молитви З великих поклоніш. Мале Повечір'я.
18	5	Четв.	Страсний Четвер. Свн. мчч. Агафона та Феодула. Ран. (Єван. Луки зач. 104 (22, 1-39). Літ. Вас. Великого. Починається вечірнею. Трісвяте. Ап. І. Корилю. зач. 149 (11, 28-32). Єван. Мат. зач. 107 (26, 1-20), Іоан. 13, 3-17, Мат. 26, 21-39, Луки 22, 43-45; Мат. 26, 40-27, 2). Замість Херувимської, Причастного й „Да ісполниться уста пана“ співаємо „Вечери Твоєї“. Замість „О Тобі радується“ – „Странствія Владичня“.
19	6	Ш'ят.	Страсна Ш'ятниця. Св. Ептахія. Архиєп. Царгород. Преставлення Св. Мефодія, учителя Слов'янського. На ран. читаємо 12-ть Єван. Царські Години. Велика Вечірня. Апост. І Кор. зач. 125 (1, 18-2, 2). Єван. Мат. зач. 110 (27, 1-38, Луки 23, 39-43, Мат. 27, 39-54, Іоан. 19, 31-37, Мат. 27, 55-61). Стиховиа. Під час співу Благообраний Йосиф Плащаниця виносяться на середину церкви. Мале Понеч.
20	7	Суб.	Страсна Субота. На рannій після Бог Господь співаємо Непорочні (17 кафізма) з Троїцями. По 3-ій ст. Благословен єси Господи Ангельський Собор. Канон. Замість Чеснішую – Не ридай мене Мати. Велике Сланословіс і за співом Святій Боже, Плащаниця обноситься павкруги церкви. Нарамії. Ап. І Кор. зач. 133 (5, 6-8, Гал. 3, 13-14). Єван. Мат. зач. 114. (27, 62-66). В Нолуденні. Літургія Василія Великого з Вечірнею. Нарамії. Замість Трісвятого – Єлици. Ап Римл. зач. 91 (6, 3-11) (Єван. Мат. зач. 115 (28, 1-20). Замість Херувимської – „Да molити всяка щоть, чоловіча“. Під час співу Воскресні Боже замість Алилуя після Апостола, чорні ризи змінюються на білі. Після заамвонної молитви буває благословіння хлібів, так як це відбувається на літії під час Всеношної. Від 8-ої год. вечора, перед Плащаницею читаються Апостольські Діяння. Полунопниця. Під час співу „Не ридай мене Мати“, Плащаницю переносять до Вівтаря й кладуть на Св. Престолі. де вона лежить до оддання Св. Пасхи.
21	8	Нед.	Воскресення Христове. Великдень. О год. 12 уночі розпочинається Пасх. Заутр. і безпосередньо Літургія Ів. Золотоустого. Антифони Великодні. Замість Трісвятого – Єлици. Ап. Діян. зач. 1 (1, 1-8). Єв Іоан. зач. 1 (1, 1-17). Св. читається на різних мовах. Замість Достойно – „Ангел волінє“. Після заамвонної молитви буває освячення Артоса. Увечері Велика Вечірня. Вхід з Євангел. Вели-

К ВІТЕНЬ

Н. ст.	С. ст.	Дій	Українські свята
-	-		цій прокимен „Хто Бог велий“. Єван. Іоан. зач. 65 (20. 19-25). Поклони відміняються аж до Зелених Свят. Під час усього Великоднього тижня на вечір співається Великий Прокимен, на Літ. Антифони Пасхи. Олицій бувають відчинені Царські двері.
22	9	Іоан.	Світлий Понеділок. Св. мч. Евпраксія. Примч. Вадима Архимандрити. Літ. Ап. Діяни. зач. 2 (1, 12-17, 21-26). Єв. Іоан. зач. 2 (1, 18-28).
23	10	Вів.	Світлий Вівторок. Св. мчч. Терентія Африкану, Максима, Феодора та інших. Літ. Ап. Діяни. зач. 4 (2, 14-21). Єван. Луки зач. 113 (24, 12-35).
24	11	Сер.	Світла Середа. Свящмч. Антича, Епископа Пергамського.
25	12	Четв.	Світлий Четвер. Св. Василія, Епископа Парижського.
26	13	П'ят.	Світла П'ятниця, Св. Артемона, Пресвітера Лаодикійського
27	14	Суб.	Світла Субота. Мартини, Епископа Римського. Літ. Ап. Діяни. зач. 8 (3, 11-16) Єван. Іоан. зач. 11 (3, 22-33).
28	15	Нед.	Неділя 2-га по Великодні. Про Фому. Св. Аристарха — Чуда, Трохима. Св. Бл. Князя Мстислава Київського. Замість „Благословен еси Господи“ — Величаніє. Еван. Ран. Мат' зач. 116 (28, 16-20). Замість Чеснішую — Ієромос Тебе Світлюю свіщу. Літ. Ап. Діяни. зач. 14 (5, 12-20). Єв. Іоан. зач. 65 (20, 19-31). Замість Достойно — „Ангел во-ніше. Замість Відіхом світ істиний — Христос Воскресе аж до оддання Пасхи. Після Літ. роздається людям Артос
29	16	Іоан.	Приводи. Св. мччи. Агапії, Ірини й Хіонії. Служба за-уночійна.
30	17	Вів.	Преп. Симеона й Асакія. Св. Агапити, Еп. Римського.

Для пам'яті:

ТРАВЕНЬ

Н. ст.	Св.	Дні	Українські свята
1	18	Сер.	Преп. Івана. Свв. ієсп.: Козьми й Авксентія. Свв. мчч. Виктора, Зотика й Северіяна.
2	19	Четв.	Преп. Івана, Ветхопечерника. Преп. Ничипора.
3	20	П'ят.	Преп. Феодора. Преп. Анастасія, ігумена Сипайлівського.
4	21	Суб.	Свтмч. Януарія й Феодора. Свв. мчч. Діоскора, Сократа й Діонисія.
5	22	Нед.	Нед. 3-тя по Велик. Про жон. Мироносиць. Свв. Апп. Луки, Клиmentа й Нафанаїла. Преп. Віталія Ченця. Ран. Ев. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Ап. Діян. зач. 16 (6, 1-7). Ев. Марка зач. 69 (15, 43-16, 8).
6	23	Пон.	Св. Велкмч. Юрія Побідоносця. Св. Мчч. Царіci Олександри. Ран. Ев. Луки зач. 63 (12, 2-12). Чеснішую співаємо. Літ. Ап. Діян. зач. 17 (6, 8-7, 5, 47-60). Святому Діян. зач. 29 (12, 1-11). Ев. Іоан. зач. 18 (4, 46-54). Святому Іоан. зач. 52 (15, 17-16, 2).
7	24	Вів.	Св. мчч. Сави Стратилата. Преп. Сави Печерського. Преп. Лісавети.
8	25	Сер.	Св. Апост. Евангл. Марка. Св. Македонія, Патр. Царгород.
9	26	Четв.	Свтмч. Василія. Св. Глафіри Діви.
10	27	П'ят.	Св. Апост. й Свтмч. Симеона, єп. Єрусалим., по плоті сродника Господнього. Св. Степана, єп. Володимир-Волинського.
11	28	Суб.	Св. Апост. Якона, Сосишатра. Свв. мчч. Максима, Євсевія, Неона й Віталія.
12	29	Нед.	Нед. 4-та по Велик. Про розслабленого. Свв. 9-ти мчч. у Київці, Артема, Федота, Филиmona. Руфа та ін. Ран. Св. Луки зач. 112 (24, 1-12). Літ. Ап. Діян. зач. 23 (9, 32-42). Ев. Іоан. зач. 14 (5, 1-15).
13	30	Пон.	Св. Ап. Якова Заведеєвого. Свтмч. Василія. Св. Доната. Преп. Климент. Свтмч. Максима.
14	1	Вів.	Св. Прор. Еремії. Свтмч. Макарія, Митроф. Київського. Св. Царіці Тамари.
15	2	Сер.	Преполовіння. Св. Афанасія, Патр. Олександрійського. Перенесення мощів Свв. Бл. кн. Бориса (Романа) й Гліба (Давида). Ап. Діян. зач. 34 (14, 6-18). Св. Іоан. зач. 26 (7, 14-30). Після Літ. мале Освячення води в церкві, або на річці. Ап. Єср. зач. 306 (2, 14-18). Єван. Іоан. зач. 14 (5, 1-4).
16	3	Четв.	Св. мч. Тимофія й жопи його Маври. Успіння Преп. Феодосія Ігумена Печерського.
17	4	П'ят.	Прмч. Пелагії Діви. Свтмч. Сильвестра, єп. Газського. Преп. Ничипора.
18	5	Суб.	Св. Велкмч. Ірини. Свтмчч. Неофита, Гайя й Гайяни.
19	6	Нед.	Нед. 5-та по Велик. Про Самарянку. Св. Прав. Іова Многострадального. Преп. Іова, Ігумена й Чудотворця Почаївського. Ран. Ев. Іоан. зач. 63 (20, 1-10). Літ. Ап. Діян. зач. 28 (11, 19-26, 29-30). Єван. Іоан. зач. 12 (4, 5-42).
20	7	Пон.	Сномин явлення Чесного Хреста Господнього в Єрусалимі: Св. мч. Акакія. Св. Пахомія.

...Світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаю
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами, над ставами
Верби зеленіють.
І все то те — вся країна
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Ранньою росою.
І нема тому почину
І краю немає.

Т. Г. Шевченко.

У ТРАВНІ ЗГАДУЄМО:

2. V. 1648. Вибрано гетьманом Богдана Зіновія Хмельницького.
5. V. 1917. Перший Всеукраїнський Військовий З'їзд у Києві.
6. V. 1659. Перемога Гетьмана Івана Виговського під Конотопом.
10. V. 1933. Самогубство в Харкові українського письменника Миколи Хвильового.
14. V. 1648. Перемога гетьмана Богдана Хмельницького над поляками під Жовтими Водами.
23. V. 1938. Згинув на вулиці Ротердаму від ворожої бомби вождь Євген Коновалець.
25. V. 1926. Підступно убито на вулиці Парижу Головного Отамана Симона Петлюру.
28. V. 1916. Помер Іван Франко.
31. V. 1223. Битва Українських князів з Татарами над Калкою.

ТРАВЕНЬ

N. ст.	C. ст.	Дні	Українські свята
21	8	Вів.	Св. Апост. і єван. Іоана Богослова. Преп. Арсенія Печерського. Ран. Ев. Іоан. зач. 67 (21, 15-25). Літ. Ап. 1 Іоан. зач. 68 (1, 1-7). Ев. Іоан. зач. 61 (19, 25-27; 21, 24-25).
22	9	Сер.	Перенесення мощів Св. Миколая Чудотворця. Св. Прор. Ісаї Свящмч. Христофора. Ран. Ев. Іоана зач. 35 від половини (10, 1-9). Літ. Ап. Євр. зач. 338 (18, 17-21). Св. Луки зач. 24 (6, 17-23).
23	10	Четв.	Св. Ап. Симона Зілота. Преп. Симона Печерського. Блаж. Таїсії.
24	11	П'ят.	Свв. рівноац. Мефодія й Кирила вчителів Слов'янських. Свящмч. Мокія. Преп. Софронія, затворни. Печерського. Ран. Ев. Іоан. зач. 35 від половини (10, 1-9). Літ. Ап. Євр. зач. 317 (7, 26-8, 2). Свял. Мат. зач. 11 (5, 14-19).
25	12	Суб.	Св. Єпифана, Еп. Кипрецького. Св. Германа, Натр. Царгородського.
26	13	Нед.	Нед. 6-та по Велик. Про сліпого. Св. мчц. Лікерії Діві. Преп. Макарія, Архим. Овруцького. Св. мч. Олександра. Ран. Ев. Іоан. зач. 64 (20; 11-18). Літ. Ап. Діян. зач. 38 (16, 16-34). Св. Іоан. зач. 34 (9, 1-38).
27	14	Пон.	Св. мч. Сидора. Св. Еп. Никити, затворни. Печерського. Св. мч. Марка.
28	15	Вів.	Преп. Пахомія Великого. Преп. Ісаї, чудтв. Печерського. Свв. мчч. Віта й Модеста.
29	16	Сер.	Оддання Великодня. Преп. Феодора Освяницепного. Преп. Отроковіці Музи. Св. мч. Петра.
30	17	Четв.	Вознесення Господнє. Св. Ап. Андроника й поміщиці його Юнії. Преп. Нектарія й Феофана. Ран. Св. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Антифони. Ап. Діян. зач. 1 (1, 1-12). Св. Луки зач. 114 (24, 36-53).
31	18	П'ят.	Св. мч. Феодота Апокирського. Свв. мчч. Андрія, Павла, Петра, Ісака, Давида та інших.

* * *

В небі жайворонки в'ються,
 Заливаються, сміються,
 Грають, дзвонять цілий день
 І з весною світ вітають
 Дзвоном радісних пісень.
 Ось вони на землю впали,

Щось шепнули їй, сказали
 І розтали знов у млі,
 І щоб глянути на диво,
 Виглядають полохливо
 Перші проліски з землі.
 О. Олеся.

25 травня 1926 р.

...Сім хижих куль. Сім стрілів ала
Зміряли в дух — влучили в тіло:
Знялися над мертвим тілом крила
І дійсність легко попливла,
Як марний, як минулий вияв, —

Бо за повіками тремтів
Слівучий степ, ішеничний спів,
Полтава, прaporи і Київ.

Є. М.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Травень

Прийшов май — сам про себе дбай.
Сухий март, мокрий май — буде хліб, як гай.
Як май без дощу, то і золотий плуг не поможе.
Святий Юрій по полю ходить, хліб-жито родить.
Тоді просо васівається, як глухий дуб розвивається.
До Миколи ніколи не сій гречки, не стрижи овечки.
Весна — наш батько і мати; хто не посіє, не буде збирати.

Для пам'яті:

Ч Е Р В Е Н Ъ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята	
1 19	Суб.	Свтцмч. Патрікія, єп. Вифинського. Свв. мчч. Менандра й Поліена.		
2 20	Нед.	Нед. 7-ма по Велик. Свв. о. о. Першого Все світнього Собору. Свв. мчч. Фалалея, Олександра, Никити, Івана й Йосипа. Ран. єв. Іоан. зач. 66 (21, 1-14). Літ. Ап. Діян, зач. 44 20, 16-18, 28-36). єв. Іоан. зач. 56 (17, 1-13).		
3 21	Пон.	Свв. рівнап. Костянтина й Олени. Преп. Касіяна.		
4 22	Вів.	Св. мч. Василіска. Свтцмч. Маркела. Св. мчч. Софії. Свтцмч. Захара.		
5 23	Сер.	Преп. Михайла ієпоп. єп. Синадського. Св. Леонтія, єп. Ростовського. Преп. Євфросинії кн. Чолоцької.		
6 24	Четв.	Преп. Симеона Давногорця. Свв. мчцд. Маріянни, Сосанні й Палладії.		
7 25	Ш'ят.	Оддання Вознесення. Трете Обрітення чесної Голови Св. Івана Предтечі. Собор Свв. Угодників Волинських. Свтцмч. Ферапонта.		
<u>+ В.</u>	8 26	Суб.	Поминальниця. Свв. Ап. Карпа й Алфея, з 70-ти. Свв. мчч. Аверкія й Олени.	
9 27	Нед.	П'ятдесятниця. Зелені Свята. Свтцмч. Ферапонта, єп. Сардійського. Св. мчч. Феодори. Св. мч. Алипія. Ран. єв. Іоан. зач. 65 (26, 19-23). „Воскресеніє Христове“ не співаємо. Літ. Антифони. Замість Трісвятого — Еліз. Ап. Діян. зач. 3 (2, 1-11). єван. Іоан. зач. 27 (7, 37-52, 8, 12). Після Літ. Велика Вечірня. Вхід з кадилом. Великий Прокимен, „Хто Бог велий“. Читаються колінопреклоні молитви.		
10 28	Пон.	День Святого Духа. Св. Микити, ієпоп., єп. Халкедонського. Преп. Софонія. Св. мч. Захарія. Ранія. Чесніщую не співаємо. Велике Славосл. Літ. Ап. Ефес. зач. 229 (5, 9-19). єван. Мат.-зач. 75 (18, 10-20).		
11 29	Вів.	Прептмч. Феодосії Діви. Св. Олександра. Нааш Олександрийського.		
12 30	Сер.	Преп. Ісака Далматськ. Свв. мчч. Романа, Терентія й Христини.		
13 31	Четв.	Св. Ап. Ермі. Св. мч. Філософа. єв. Петроніли.		
14 1	Ш'ят.	Св. мч. Юстина, філософа. Преп. Агапита Печерського. Свв. мчч. Харитона й Харити.		
15 2	Суб.	Оддання П'ятдесяти. Св. Ничипора, Патр. Царгородського. Св. мч. Дмитра.		
16 3	Нед.	Нед. 1-ша по П'ятдесятниці. Всіх Святих. Св. мч. Лукиліяна. Свтцмч. отроків: Клавдія, Павла, Іпатія й Діонисія. Голос 8. Ран. єван. Мат. зач. 116 (28, 16-20). Літ. Ап. євр. зач. 330 (11, 33-12, 2). єв. Матф. зач. 38 (10, 32-33, 37-38; 19, 26-30). Заговори на Петрівку.		
17 4	Пон.	Св. Митрофана, Патр. Царгородського. Св. Марти й Марії сестер Лазаря. Преп. Софії. Початок Петрівки.		
18 5	Вів.	Свтцмч. Дорофея, єп. Тирського. Блаж. Костянтина, Митроп. Київського. Блаж. Ігоря (Гавріла) кн. Чернігівського.		

* * *

...І над розлогим степом
Таке ясне херсонське наше небо.

Нема на світі інших Батьківщин
Понад одну, що є — наказ і чин.
Нема землі коханої так палко,
Як та, що в ній, що не верства то балка,

А там — байрак, а там — горби могил
І хмари - велетні, і синій небосхил.

Є. Маланюк.

У ЧЕРВНІ ЗГАДУЄМО:

5. VI. 1775. За наказом цариці Катерини ІІ. зруйновано Запоріжську Січ.

11. VI. 1876. Заборона українського друкованого слова в Україні російським урядом.

22. VI. 1941. Початок німецько-російської війни.

23. VI. 1917. Перший Універсал Української Центральної Ради.

29. VI. 1849. Народилася українська письменниця Олена Пчілка.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Червень

Червень тому зелениться, хто робити не ліниться.

На Зелені Свята — літо починається, а на Іллі кінчается.

До Святого Духа не скидай кожуха, а по Святому Дусі — ходи далі в кожусі.

Де господар неходить, там нивка не родить.

Хто вліті гайнує, той взимі голодує.

Ч Е Р В Е Н Ъ

С т. р. н.	Дні	Українські свята
19	6 Сер.	Преп. Вісаріона чдтц. Преп. Іларіона Нового. Свв. Прмч. Архелай, Теклі й Сусани. Свв. Дів: Марфи, Марії, Валерії, Кирил і Маркій.
20	7 Четв.	Свтцмч. Феодота, єп. Анкирського. Преп. Аифима, пресвітера. Свв. мчч. Кирила й Клавдія.
21	8 П'ят.	Св. Вмуч. Феодора Стратилата. Св. Ефрема. Патр. Антіохійського. Преп. Меланії. Св. мчч. Нікандра. Маркіана із Марка.
22	9 Суб.	Св. Кирила, Архієп. Олександрійського. Свв. мчц. Теклі. Марфи із Марії.
23	10 Нед.	Нед. 2-га по П'ятд. Голос 1. Свмч. Тимофія, єп. Вифинського. Преп. Силуяна Нечерського. Св. мчч. Олександра із Антоніни. Св. Василяна, єп. Наодикийського. Рап. Єв. Марка зач. 70 (16, 1-8). Літ. Ап. Римл. зач. 81 від половини (2, 10-16). Єв. Матф. зач. 9 (4, 18-23).
24	11 Пон.	Свв. Ап. Варфоломія (Нафалаїла) і Варнави.
25	12 Вів.	Преп. Онуфрія Великого. Преп. Петра Афонського. Славлення Образа Преп. Онуфрія в Яблочинському монастирі на Підляшші.
26	13 Сер.	Св. мчц. Акилії. Св. Тифілія, Еп. Левкіусійського. Св. мчч. Антоніни. Преп. Апнії із сина із Івана. Свтцмч. Діодора.
27	14 Четв.	Св. Прор. Єлисея. Св. Мефодія. Патр. Царгород. Преп. Уліти. Преп. Нифора Афонського.
28	15 П'ят.	Св. Прор Амоса. Преп. Еролима Стридонського. Св. Михаїла, Митри. Київського. Блаж. Августина, Еп. Іконійського.
29	16 Суб.	Св. Тихона, Еп. Амафунтського. Свв. мчч. Тигрія, пресвітера й Евтропія читця.
30	17 Нед.	Нед. 3-тя по П'ятд. Голос 2. Свв. мчч. Мануїла, Савела. Ізмаїла. Преп. Йосипа пустинника. Рап. Єв. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Ап. Римл. зач. 88 (5, 1-10). Єв. Мат. зач. 18 (6, 22-33).

...благаю вас, браття, ім'ям Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви всі говорили те саме, і щоб не було поміж вами незгоди, але щоб були ви поєднані в однім розумінні та в думці одній.

І. Кор. 1, 10.

Ми, сильні, повинні нести слабості безсильних, а не собі догоджати.

Рим. 15, 1.

* * *

Ой, гребімо ж, дівчата, гребімо,
Та й сухеньке запашнеє сіно,
Назбирала я травоньки, аж не можу нести,
Іди, мицій, та й до мене на візочку везти.
Ти будеш тягати, а я буду пхати,
Та й дозволить тобі мати пд' стріхою спати.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Де плуг — господар, а борона — господина, там повна кожна посудина.

Коли почав орати, так у сопілку не грать.

Риба та зайді заводять у старці.

Якось то Бог дасть: тато хату продасть, пісів накупить — ніхто до хати не приступить.

З поганої трави не буде доброго сіна.

Доброму чоловіку продовж, Боже, віку.

Перемагай зло добром, труднощі розумом, а небезпеку досвідом.

Мухи та комарі кусають до пори, а для лихої людини нема ні пори, ні години.

Багатий рости, щасливий будь, себе не хвали, другого не гудь.

Що можеш зробити завтра, зроби сьогодні, — а що можеш з'ести сьогодні, з'їж завтра.

Для пам'яті

ЛІПНІЙ

Н ч	С. т.	Дні	Українські свята
1	18	Пон.	Свмч. Леонтія, Преп. Леонтія Печерського, Свв. мчч. Іпатія, Феодула й Ефєрія.
2	19	Вів.	Св. Ап. Юди, брата Господнього по плоті. Преп. Паісія Вел.
3	20	Сер.	Свтцмч. Мефодія, Еп. Патарського. Свв. Ап. Луки, Андрія й Фоми. Св. Каліста, Патр. Царгородського. Св. Наума.
4	21	Четв.	Св. мч. Юліана. Пам'ять усіх уродників Волинських. Свтцмч. Терентія, Еп. Іконійського.
5	22	П'ят.	Свтцмч. Евсевія, Еп. Самосатського. Св. мч. Галактіона. Св. мчц. Уляни.
6	23	Суб.	Св. мчц. Агрипіни. Св. мчч. Евстахія, Гайя й Урбана.
7	24	Нед.	Нед. 4-та по П'ятд. Різдво Св. Предтечі й Христителя Господнього Івана. Ран. Ев. Луки зач. 112 (24, 1-12). Літ. Ап. Римл. зач. 98 (6, 18-23). Предтечі Рим. зач. 112 (13, 12-14, 4). Ев. Матф. зач. 25 (8, 5-13). Предтечі Луки зач. 2 (1, 5-25, 57-68, 76-80). Голос 3.
8	25	Пон.	Св. Прептмч. Февронії. Прептмч. Прокопа. Преп. Дометія. Св. Прептмч. Леониди.
9	26	Вів.	Преп. Давида Солунського. Св. Діонісія Кіяніна, Еп. Суздальського.
10	27	Сер.	Преп. Самисона, странноприймця. Блаж. Мартина. Св. Миронопсиї Іванія.
11	28	Четв.	Перенесення мощів свв. безсріблеників й чудотворців Кири й Івана. Преп. Івана Дамаскіна. Преп. Ксенофоonta. Кінеша Петрівки.
12	29	П'ят.	Свв. Первоверховних Апостолів Петра й Павла. Ран. Ев. Іоан. зач. 67 (21, 15-25). Літ. Ап. 2 Коринф. зач. 193 (11, 21-12, 9). Ев. Матф. зач. 67 (16, 13-19).
13	30	Суб.	Собор 12-ти Апостолів. Свв. мчч. Мелитопола, Михайлa й Петра. Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 131 (4, 9-16). Ев. Марка зач. 12 (3, 13-19).
14	1	Нед.	Нед. 5-та по П'ятд. Голос 4. Св. Чуд. й безсріблеників Козьми й Дем'яна. Препп. Петра, Василія й Лева. Преп. Ангелини. Св. мч. Маврикія. Ран. Еван. Луки зач. 113 (24, 12-35). Літ. Ап. Римл. зач. 103 (10, 1-10). Ев. Матф. зач. 28 (8, 28-9, 1):
15	2	Пон.	Положення Ризи Пресв. Богородиці в Влахерні. Славлення Образа Божої Матері в Турковицькому Монастирі па Холмщині. Св. Ювеналія, Патр. Єрусалим. Св. Фокія. Митрон. Київського.
16	3	Вів.	Св. мч. Якінфа. Св. Анатолія, Патр. Царгород. Преп. Анатолія, затворн. Печерського.
17	4	Сер.	Св. Андрія, Архієп. Критського. Преп. Марти. Свв. мчч. Феодота й Феодотії.
18	5	Четв.	Преп. Афанасія Афонського. Обрітення мощів Преп. Сергія Радонежського Чудтв.
19	6	П'ят.	Преп. Сисоя Великого. Преп. Сисоя Печерського. Обрітення мощів Св. Уляни Діви, княжни Ольшанської. Свв. мчч. Архипа, Филимона, Опсисима й Валентина. Свмч. Луки.

Ніч... а човен, як срібний птах!..
(Що слова, коли серце повне!)
... Не спіши, лети по сяйних сایтах,
Мій малий, ненадійний човнеч!
І над нами, й під нами горять світи...
І внизу, і вгорі глибини...
О, який же прекрасний ти,
Світе єдиний!

С. Плужник.

* * *

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

Т. Шевченко.

У ЛИПНІ ЗГАДУЄМО:

3. VII. 1834. Народився письменник А. Свидницький.
- 8—9. VII. 1709. Битва гетьмана Івана Мазепи з Петром I. під Полтавою.
13. VII. 1874. Народився письменник М. Черемшина.
17. VII. 1917. II. Універсал Української Центральної Ради в Києві.
18. VII. 1871. Помер А. Свидницький (75 років тому).
22. VII. 1944. У Празі помер лірик Олександер Олесь.
27. VII. 1657. Помер гетьман Богдан Хмельницький.
28. VII. 988. Хрещення України-Руси в Києві.
28. VII. 1045. Помер князь Володимир Великий.

ЛІШЕНЬ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
20	7	Суб.	Преп. Фоми Малеїпа й Акакія Спайського, Свимчі, Германа й Лукіяна.
21	8	Нед.	Нед. 6-та по Ш'ятд. Голос 5. Св. Влкмч. Ірокона. Св. Феодосії. Препмч. Анастасії. Ран. (св. Луки зачало 114 (24. 36-57). Літ. Ап. Римл. зач. 110 (12. 6-14). Ев. Матф. зач. 29 (9. 1-8).
22	9	Пон.	Свіцмч. Панікратія, Еп. Таєроменійського. Св. Феодора, Еп. Едеського. Св. мч. Андрія.
23	10	Вів.	Преп. Антоній, Чуд. Нечореського. Свв. мчч. Данила, Леонтія, Маврикія та інших.
24	11	Сер.	Св. мчч. Евфимій. Переображення Св. Влаж. Киятині Київської Олти (Олеї). Преп. Никодима.
25	12	Четв.	Свв. мчч. Прокла й Еларія. Преп. Михаїла Малеїна. Св. перших Українських мучеників Феодора й сина його Івана.
26	13	П'ят.	Собор Св. Архангела Гавриїла. Преп. Степана Савіта. Св. мчч. Серафіона.
27	14	Суб.	Св. Апост. Акилія з 70-ти й жони його Прискілли. Препмч. Онисима. Свмч. Юста.
28	15	Нед.	Нед. 7-ма по Ш'ятд. Пам'ять Свв. о. о. 6-ти Веселітих Соборів. Голос 6. Св. Рінноап. Велик. Князя Україн. Володимира (Василія). Свв. мучч. Істріка й Уліти. Ран. Ев. Іоан. зач. 63 (20. 1-10). Літ. Ап. Римл. зач. №6 (13. 1-7). Святому Гал. зач. 200 (1. 11-19). Ев. Матф. зач. 33 (9. 27-35) Святому Іоан. зач. 35 (10. 1-9).
29	16	Пон.	Свяпмч. Афиногена й його 10-ти учнів. Св. мчч. Юлії Діви. Св. мчч. Павла й сестр Його Алеутини й Хіонії. Св. мчч. Фавста.
30	17	Вів.	Св. Велкмч. Марини (Маргарити). Преп. Лазаря. Св. мчч. Вероніки.
31	18	Сер.	Св. мчч. Якифа. Св. мчч. Омельяна. Преп. Нечореських: Івана міфостражд. й Памви затворника. Св. мчч. Маркела.

...мандрівче, тут на пісках стань,
 Глянь на химери бароккових бань,
 На Шеделя білоколонне диво.

Живе життя і силу ще таїть
 Оця гора зелена і дрімлива,
 Ця золотом цвяхована блакить.

М. Зеров.
 („Ків. з лівого берега“).

КУПАЛЬСЬКІ ПІСНІ

Наша Маринка — Купалочка,
Посеред моря купалася,
На беріжку сушилася,
Вийшла на вулицю, хвалилася:
У мене личко, як яблучко,
У мене брови чорнесенькі,
Зовсім я дівка складнесенька.

* * *

Ой, на Купала — Купалочка
Не виспалась Наталочка.
Погнала бичків, дрімаючи,
На грудки ніжки збиваючи.
Приточи, Боже, більше ночі
На Наталчині чорні очі.

* * *

Ой, тамечки зійшло три місяці ясних,
Три місяці ясних — три парубки красних,
Ой, один парубок — та то ж наш Івашко,
А другий парубок — та то ж наш Михалко,
А третій парубок — та то ж наш Семенко.
Ой тамечки зійшло три зіроньки ясних,
Три зіроньки ясних — три дівоночки красних,
Ой, одна дівоночка — то наша Маруся,
А друга дівоночка — то наша Настуся,
А третя дівоночка — то наша Ганнуся.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Як до Івана просо з ложку, то буде і в ложку.
Годуй бджолу до Івана, зробить з тебе пана.
Петрівка — на хліб катівка.
Петрівка — голодівка, а Спасівка — ласівка.
Улітку дощ іде не там де ждуть, а там, де жнуть, не там,
де просять, а там, де косять.

Для пам'яти:

С Е Р П Е Н Й

Н.	ст	ст	Дні	Українські свята
1	19	Четв.	Преп. Макрінин, сестри Василія Вел. Преп. Паїсія Печерського. Св. Пророка Іллі. Обрітення мощів Св. Препмч. Афанасія, ігумена Берестейськ. Ран. Св. Луки зач. 14 (4, 22-30)	
2	20	П'ят.	Літ. Ап. Іакова зач. 57 (5, 1-20). Св. Луки зач. 14 (4, 22-30).	
3	21	Суб.	Преп. Симеона й Івана. Св. Прор. Езекіїля. Преп. Печерських Онуфрія й Онисима.	
4	22	Нед.	Нед. 8-ма по Ш'ятдес. Голос 7. Св. Рівноап. Марії Магдалини. Свящмч. Фоки. Препмч. Маркела й Препмч. Маркели. Ран. Св.ан. Іоан. зач. 64 (20, 11-18). Літ. Ап. 1. Кор. зач. 124 (1, 10-18). Св. Матф. зач. 58 (14, 14-22).	
5	23	Пон.	Св. мч. Трохима й Феофілакта. Свящмч. Аполінарія. Св. Єп. Віталія. Сномин чуда явлення Божої Матері на горі Почаївській.	
6	24	Вів.	Св. мчп. Христини. Свв. Благ. князів і страстотерпців Бориса (Романа) й Гліба (Данила). Преп. Полікарпа, Архім. Печер. Успіння Прав. Анни, матері Пресв. Богородиці. Свв. жон Олімпіяди й Евпраксії.	
7	25	Сер.	Св. мчп. Христини. Свв. Благ. князів і страстотерпців Бориса (Романа) й Гліба (Данила). Преп. Полікарпа, Архім. Печер. Успіння Прав. Анни, матері Пресв. Богородиці. Свв. жон Олімпіяди й Евпраксії.	
8	26	Четв.	Свящмч. Ермолая. Преп. Мойсея Чудти. Нечерського.	
9	27	П'ят.	Св. Велкмч. Пантелеймона. Преп. Анфісі. Свв. Єп. Климента й Горазда.	
10	28	Суб.	Св. Ашп. і Дияконів Прохора, Никанора, Тимона й Парамена. Преп. Ірини.	
11	29	Нед.	Нед. 9-та по Ш'ятдес. Голос 8. Св. мч. Каленика. Св. Константина, Патр. Царгородського. Свв. мчці. Серафими й Феодотії. Св. мч. Веніаміна. Ран. (св. Іоан. зач. 65 (20, 19-31). Літ. Ап. 1. Коринф. зач. 128 (3, 9-17); Св. Матф. зач. 59 (14, 22-34)).	
12	30	Пон.	Свв. Ашп. з 70-ти: Сили, Силуана, Андроники та ін.	
13	31	Вів.	Св. Прав. Евдокима. Св. мчц. Уліти. Св. Йосипа Аримафейського.	
14	1	Сер.	Початок Спасівки. Хрищення України. Перенесення Чесних Древ Чудотворного Хреста Господнього. Свв. 7-ми муч. Макеєвів, матері іх Соломонії й учителя Елеазара. На Ран. після Великого Славословія виноситься на середину церкви Св. Хрест. Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 125 (1, 18-24). 1 Діян. зач. 17 (6, 8-15; 7, 1-5, 47-60). Св.ан. Іоан. зач. 60 (19, 6-11, 13-20, 25-28, 30-35) і Матф. зач. 87 (21, 33-42). Після Літургії Мале Освячення Води, Ап. Евр. зач. 306 2, 11-18. Св. Іоан. зач. 14, (5, 1-4).	
15	2	Четв.	Перенесення мощів Св. Первомч. і Архидияк. Степана. Св. мч. Фоки.	
16	3	П'ят.	Преп. о. о. Ісаака, Даалмата й Фавста. Преп. Антонія. Преп. Саломії мироносиці.	
17	4	Суб.	Св. 7-ми Отроків з Ефесу: Антоніна, Діонісія, Мартиніана та інших. Препмч. Евдокії.	
18	5	Нед.	Нед. 10-та по Ш'ятд. Передпраздник Преображення Господнього. Голос 1. Св. мч. Євсигнія. Св. Нонні. Ран. Св. Іоан. зач. 66 (21, 1-14). Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 131 (4, 9-16). Св.ан. Матф. зач. 72 (17, 14-23).	

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого...

Т. Шевченко.

* * *

Вже одспівали по дорогах гарби
Швидким живам мелодії свої,
І осени такі спокійні фарби
Ось-ось овіють небо і гаі...

І помандрують аж за синє море
Над смутком сел високі журавлі;
І хтось останній на полі дооре
Вузеньку смужку вохкої землі...

То може вітер, трубадур осінній,
Від поля співом мудрим пропливе —
Про те, що сковане в малім насінні
Життя нове!

Е. Плужник.

У СЕРПНІ ЗГАДУЄМО:

2. VIII. 1914. Початок першої світової війни.
4. VIII. 1687. Вибрано Івана Мазепу Гетьманом України.
7. VIII. 1769. Народився Іван Котляревський.
15. VIII. 1856. Народився Іван Франко.
31. VIII. 1919. З'єднані придніпрянські і галицькі війська входять в столицю України — Київ.

С Е Р І Е Н Ъ

Н. ст.	С. ст.	Дій	Українські свята
19	6	Пон.	Преображення Господнє , або Спас. Св. Феодостіста, єп. Чернігівського. Ран. Св. Луки зач. 45 (9, 28-36). Літ. Ап. 2 Петр. зач. 66 (1, 10-19). Св. Матф. зач. 70 (17, 1-9).
20	7	Вів.	Препмч. Дометія. Преп. Пимена Печерського. Преп. Потапъ Св. Созонта.
21	8	Сер.	Св. Омеляна Ісповід. Св. Кизицького. Преп. Григорія Печерського. Св. мч. Леоніда.
22	9	Четв.	Св. Ап. Матвія. Ран. Св. Іоана зач. 47 (21, 15-25). Літ. Ап. Діян. зач. 2 (1, 12-17, 21-26). Св. Луки зач. 40 (9, 1-6).
23	10	П'ят.	Св. мч. Архидияк. Лаврина. Св. мчч. Агапита й Романа.
24	11	Суб.	Св. мч. Архид. Євіла. Св. Препмч. Нечорських Феодора й Василія. Преп. Феодора цілізя Острізького. Св. мчч. Сусаниї Діви.
25	12	Нед.	Нед. 11-та по ІІ'ятд. Голос 2. Свв. мчч. Фотія, Апостоли. Памфіла й Калітона. Ран. Св. Іоан. 67 (21, 15-25). Уп. Ап. 1 Коринф. зач. 141 (9, 2-12). Св. Матф. зач. 77 (18, 23-35).
26	13	Пон.	Оддання Преображення Господнього. Преп. Максима Іспов.
27	14	Вів.	Предпразник Успіння Божої Матери. ІІв. Пророка Михея Кінець Спасівки.
28	15	Сер.	Успіння Пресвятої Богородиці. Препш. Макарія й Харитона. Ран. Св. Луки зач. 4 (1, 39-49, 56). Літ. Ап. Филип. зач. 240 (2, 5-11). Св. Луки зач. 54 (10, 38-42, 11, 27-28).
29	16	Четв.	Перепесення Нерукотвореного Образа Спаса нашого Ісуса Христа. Св. мч. Діоміда.
30	17	П'ят.	Св. мч. Мирона. Преп. Алипія, іконописця Печерського. Св. мч. Патрокла.
31	18	Суб.	Свв. мчч. Флора й Лавра.. Свв. мчч. Серафіона, Лена, Іларіона й мчц. Юліанії.

Досягла вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог, який не попустить, щоб ви випробовувалися більше, ніж можете, але при спробі й полегшення дастъ, щоб могли ви знести.

І. Кор. 10, 13.

Бог спокою потопче незабаром сатану під ваші ноги.

Рим. 16, 20.

Не будьмо чванливі, не дражнім один одного, не завидуймо один одному!

Галат. 5, 20.

НАРОДНІЙ КАЛЕНДАР

Серпень

У серпні спина мліє, а зерно зріс.
На Іллі — новий хліб на столі.
Спасівка — ласівка, а Петрівка — голодівка.
До Спасівки бджола на пана робить, а в Спасівку на себе.
Прийшов Спас — держи рукавиці про запас.
Летить літо, мов на крилах.
Прийде літо, то є розмаіто, а прийде зима — нічого нема.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

На світі знайдеш усе, крім рідної матері.
Мами ні купити, ані заслужити.
У кого ненька, у того і голівонька гладенька.
Нема тих яток, що продають рідних маток.
Як батька покинеш, так і сам загинеш.
За науку цілуй батька й матір в руку.

Для пам'яті:

В Е Р Е С Е Н Ъ

Н. ст. С. ст.	Дні	Українські свята
1 19	Нед.	Нед. 12-та по ІІятдес. Голос 3. Свв. мчч. Андрія, Стратилата й з ним 2593 муч. Св. мч. Тимофій й мчч. Теклі. Ран. Єван. Матф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 158 (1, 1-11). Єван. Матф. зач. 79 (19, 16-26).
2 20	Пон.	Св. Пророка Самуїла. Св. мчч. Фотини. Св. мч. Іліодора.
3 21	Вів.	Св. Апост. Фаддея з 70-ти. Св. мчч. Васи. Преп. Аврамій Печерського.
4 22	Сер.	Оддання Успіння Пресв. Богородиці. Св. мч. Агафонника. Св. мчч. Евлалії Діви. Преп. Ануфру. Св. Боголіпа.
5 23	Четв.	Св. мч. Лука. Свящмч. Іринея, єп. Ліонського.
6 24	ІІят.	Свящмч. Евтихія. Переенесення мощів Св. Петра, Митроп. Київського.
7 25	Суб.	Перенесення мощів Св. Ап. Варфоломея. Св. Ап. Тита. Свв. Мими й Еніфіанія.
8 26	Нед.	Нед. 13-та по ІІятд. Голос 4. Свв. мчч. Адріана й Наталя. Св. мч. Атиса. Ран. єв. Марка зач. 70 (16, 1-8). Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 166 (16, 13-24). Св. Матф. зач. 87 (21, 33-42). Преп. Пимена. Преп. Нимела Печерського. Св. мчч. Апфієн. Преп. Мойсея. Обрітіння мощів Преп. Іоана, Ігумена й Чудотворця Почаївського. Собор Свв. Печерських Угодників, що в Федосіївських Печерах спочивали. Преп. Іларіона. Митроп. Київського.
9 27	Пон.	
10 28	Вів.	
11 29	Сер.	Усікновення Чесної Голови Св. Івана Предтечі. Шіст. Ран. Єван. Матф. зач. 57 (14, 1-13). Літ. Ап. Діяц. зач. 33 (13, 25-32). Св. Марка зач. 24 (6, 14-30) Після Літургії пастрас за полеглих зв. Віру й Батьківщину.
12 30	Четв.	Св. Вл. князя Олександра Невського. Свв. Патр. Царгородських: Олександра, Івана й Івана Нового.
13 31	ІІят.	Положення Чесного Пояса Пресв. Богородиці. Переображення Св. Івана, Митроп. Київського. Свящмч. Купріяна, єп. Карфагенського.
14 1	Суб.	Печаток Церковного Року. Преп. Симеона Стовпника й матері його Марти.
15 2	Нед.	Нед. 14-та по ІІятд. Голос 5. Св. мч. Мамонта. Св. Івана поспника. Патр. Царгород. Свв. мччи. Діоміда, Пилипа, Феодота, Ептихія, Леоніда та ін. Ран. Єван. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Ап. 2 Коринф. зач. 170 (1, 21; 2, 4). Св. Матф. зач. 89 (22, 1-14).
16 3	Пон.	Свящм. Анфіма, Преп. Феоктиста. Свв. мчци. Василіс й Домні.
17 4	Вів.	Свящмч. Вавили. Єлісав. Антіохійського. Св. Прор. Мойсея, Боговидця. Обрітіння мощів Св. Іосафа, єп. Білгород.
18 5	Сер.	Свв. Прав. Захарія й Єлісавети. Св. мчч. Раїси. Препмч. Афанасія, ігумена Берестейського.
19 6	Четв.	Спомин чуда Св. Архистратига Михаїла в Хонах. Св. мч. Евдоксія. Преп. Архила.
20 7	ІІят.	Передпразник Різдва Пресв. Богородиці. Св. мч. Созонта. • Препмч. Макарія Канівського. Свв. Апп. Евода й Онисифора, з 70-ти. Преп. Луки.

* * *

Проза покошено. Спустіло тихе поле.
Холодні дні з високою блакиттю.
Не повернуть минулого ніколи:
Воно пройшло — і вже здається миттю!

А скільки мрій було зеленою весною,
Як пінилися вони, мов золоті потоки!
Вони спливли, і я один з тобою,
Високе небо — синє і високе.

М. Рильський.

* * *

Табун гусиний з обрію прилинув
Над вітряком у марева полів,
На крила взявши ніби і людину,
Бо стало тихо в надвечірній млі;
Лише здригалося аж у вершину
Все небо на стривоженій землі...
І світ стояв, неначе у занемозі
Мандрівник на розпутиці - дорозі.

Т. Осьмачка. „Чичка Свирид“.

У ВЕРЕСНІ ЗГАДУЄМО:

3. IX. 1709. Помер гетьман Іван Мазепа.
9. IX. 1769. Народився Іван Котляревський.
12. IX. 1875. В селі Тарасівці, Звенигородського повіту народився Ол. Кошиць.
16. IX. 1658. Гадяцький трактат гетьмана Виговського з Польщею.
18. IX. 1841. Народився М. П. Драгоманів.
22. IX. 1944. В Канаді на 69 році життя помер Ол. Кошиць.
29. IX. 1866. В м. Холмі народився Мих. Грушевський.

В Е Р Е С Е Н Ъ

Ні ч С.	Дні	Українські свята
21 8	Суб.	Різдво Пресвятої Богородиці. Славлення Образів Божої Матері: Почаївського, Холмського, Домницького й Конденського. Св. мч. Руфа. Преп. Лукіяна. Ран. Св. Луки зач. 4 (1, 39-49, 56). Літ. Ап. Филипп. зач. 240 (2, 5-11). Св. Луки зач. 54 (10, 38-42; 11, 27-28).
22 9	Нед.	Нед. 15 по Ш'ятд. Голос 6. Свв. Преп. Якима й Анни. Св. Феодосія Углицького, Архиєп. Чернігівського. Неділя перед Воздвиженням. Ран. Св. Луки зач. 112 (24, 1-12). Літ. Ап. Гал. зач. 215 (6, 11-18) і 2 Коринф. зач. 176 (4, 6-15). Св. Іоан. зач. 9 (3, 13-17) і Матф. зач. 92 (22, 35-46).
23 10	Пон.	Свв. мчцц. Мінодори, Митродори й Нимфодори. Св. Цульхерій. Св. Ап. Апелія, Лукія й Клімента з 70-ти.
24 11	Вів.	Преп. Феодори Олександрийської. Преп. Евфросина. Свв. мчц. Дмитра, Діоміда й Леопітія.
25 12	Сер.	Оддатня Різдва Пресвятої Богородиці. Св. мч. Автопома Преп. Даїпила.
26 13	Четв.	Передпразник Воздвиження Чесного Хреста Господнього. Свмч: Корнилія Сотника, Преп. Ерофей.
27 14	Ш'ят.	Воздвиження Чесного Хреста Господнього. Піст. Успіння Св. Іоакіма Золотоустого. Ран. єв. Іоан. зач. 42 від полонини (12, 28-36). Після Великого Славословія виникається Хрест на середину церкви і відбувається обряд Воздвиження Його. Літ. Антифони. Замість Трійцяного — Елиці. Ап. 1 Коринф. зач. 125 (1, 18-24). єв. Іоан. зач. 60 (19, 6-14, 13-20, 25-35).
28 15	Суб.	Св. Власимч. Нікити. Проп. Філофей. Св. мч. Порфира. Максима й Феодота.
29 16	Нед.	Нед. 16 по Ш'ятд. Неділя по Воздвиженні. Голос 7. Влкмч. Евфімії всехвальної. Св. Кириліна. Свв. мчцц. Людмила й Мелітіна. Преп. Дорофея. Ран. Св. Луки зач. 113 (24, 12-35). Літ. Ап. Гал. зач. 203 (2, 16-20) і 2 Коринф. зач. 181 (6, 1-10). Св. Марка зач. 37 (8, 34, 9, 1) і Матф. зач. 105 (25, 14-30).
30 17	Пон.	Свв. мчцц. Віри, Надії, Любови й матері їх Софії. Св. мч. Ніла.

Усяке подратування й гнів, і лютість, і крик, і Богозневага нехай буде взято від вас (разом) зо всякою злобою. А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог у Христі вам простив.

Ефес. 4, 31-32.

Слово ваше (nehай буде) завжди ласкаве, приправлене сіллю, щоб ви знали, як ви маєте кожному відповідати.

Колос 4, 6

НАРОДНІЙ КАЛЕНДАР

Вересень

Восени і горобець багатий.

Осінь — наша мати: і жебрака нагодує.

Перша Пречиста жита засіває, а друга поливає.

Прийшла друга Пречиста — взяла комаря нечиста.

Восени: обмок, як вовк, обкис, як лис, а змера, як пес.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Вовк вовка боїться, а лиха людина людей боїться.

Не купуй хати, а доброго сусіда.

Дозвольте мені, кумцю, мою рибу на вашій олії засмагти, а я вже за те колись вам дозволю вашу солонину у моїй капусті зварити.

Циган межи двома хлібами з голоду вмер: старого не стало, а нового не діджався.

Не смійся, кума, що дурень Хома, бо усі люди кажуть, що й ти без ума.

Для пам'яті:

Ж О В Т Е Н Ъ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
1 18	Вів.	Преп. Євменія, Свв. мчц. Аріяді, Ірини й Софії.	
2 19	Сер.	Свв. мчч. Трохима, Саватія й Доримедонта. Сицич. Прокла.	
3 20	Четв.	Св. Влкмч. Остапа. Свв. мчч. Михайла й Феодора, князя Чернігівських.	
4 21	П'ят.	Оддання Воздвиження Чесного Хреста. Св. Ап. Кіндрата. Св. Димитрія, Митроп. Ростовського. Свцмч. Іпатій.	
5 22	Суб.	Свщмч. Фоки. Преп. Отців, що в Києві в Антонієвих (ближчих) Печерах спочивають.	
6 23	Нед.	Нед. 17. по І'ятд. Голос 8. Зачаття Св. Івана Предтечі. Свв. мчч. Андрія, Івана, Петра й Антонія. Св. мчч. Іраїда. Ран. єв. Луки зач. 114 (24, 36-53). Літ. Ап. 2 Коринт. зач. 182 (6, 16; 7, 1). Св. Матф. зач. 62 (15, 21-28).	
7 24	Пон.	Св. Препмч. Теклі.	
8 25	Вів.	Преп. Євфросиній, Свв. мчч. Нафпутья, Павла, Максими, Свгенія мчч. Татти.	
9 26	Сер.	Переставленія Св. Ап. Єванг. Івана Богослова. Св. Прав. Гедеона. Ран. єв. Іоан. зач. 67 (21, 15-25). Літ. Ап. 1 Іоанна зач. 73 від половини (4, 12-19). Сван. Іоан. зач. 61 (19, 25-27; 21, 24-25).	
10 27	Четв.	Св. мч. Калістрата і з ним 49-ти муч. Свцмч. Филимона.	
11 28	Ш'ят.	Преп. Харитона ісповідника. Св. В'ячеслава. Свв. мчч. Каленика, Остапа й Олександра.	
12 29	Суб.	Преп. Кіріака. Преп. Феофана милостивого. Св. мчч. Петронія.	
13 30	Нед.	Нед. 18. по І'ятд. Голос 1. Свцмч. Григорія. Св. Михайла, Митроп. Київського. Ран. єв. Іоан. зач. 63 (20, 1-10). Літ. Ап. 2 Коринт. зач 188 (9, 6-11). єван. Луки зач. 17 (5, 1-11).	
14 1	Пон.	Покрова Пресвятої Богородиці. Св. Ап. Апанії. Преп. Романа Сладкоговця. Славлення Туркоїцького Образа і Божої Матері. Ран. єван. Луки зач. 4 (1, 39-49, 56). Літ. Ап. Сиреем зач. 3-2 (9, 1-7). єв. Луки зач. 54 (10, 38-42; 11, 27-28).	
15 2	Вів.	Свцмч. Еліїзна. Св. мчч. Устині. Блаж. Андрія, Хреста ради юродивого	
16 3	Сер.	Свящмч. Діонісія Ареонаагіта. Преп. Діонісія затворника Печерського.	
17 4	Четв.	Свцмч. Ерофей, єп Афінського. Преп. Еладія й Олисіма затворників Печерських.	
18 5	П'ят.	Св. мчч. Харитонія. Свв. Митроп. Петра, Олексія й Іоанни Київських. Преп. Дем'яна Печерського.	
19 6	Суб.	Св. Ап. Фоми. Св. мчч. Макарія.	
20 7	Нед.	Нед. 19. по І'ятд. Голос 2. Свв. мчч. Сергія й Вакха. Преп. Сергія Печер. Ран. єв. Іоан. зач. 64 (20, 11-18). Літ. Ап. 2 Коринт. зач. 194 (11, 31-12, 9). єв. Луки зач. 26 (6, 31-36). Преп. Недагіт. Св. Таїсії.	
21 8	Пон.	Св. Ап. Йоана Алфесіна. Преп. Андроника й Афанасія.	
22 9	Вів.	Свв. мчч. Евлампія й Евламії. Собор усіх угодників волинських.	
23 10	Сер.		

* * *

...О, таک, зазнав на чужинецьких бруках,
Як палить мозок мука і розлука,
Як кров із серця смокче хижий сум
І лута пам'ять казиться від дум,

Як кожен день дме зимном порожнечи
Й від сліз сухих тремтять безкрилі плечі...

С. М.

* * *

...Скільки пісень погублено тепер — старих і розрадних! Скільки мелодій увібрала в себе чужа гармошка — захрипла гістеричка, де ноти тъмаві, а пісні метушливі й неповажні, де знижується мистецька глибина мелодії, гармошка — демагогічна, багатоголоса перекупка!

Ось співає скрипка чи розмовляє кобза: одна, ледве помітна нота простягається в повітрі, і її коливання таке ж, як і коливання повітря. Струна дає чистий до божевілля звук, колиштується віни, вузьке коло часу поширюється на все життя всього народу. Рівна, прозора, проста до геніяльності нота з'єднує віки. Завмирають люди, дріжать іхні плечі від розкритої таємниці, тремтять вій від набіглої щасливої сльози.

10. Яновський.

У ЖОВТНІ ЗГАДУЄМО:

1. Х. 1665. Вибір Петра Дорошенка гетьманом.
5. Х. 1657. Вибір Івана Виговського гетьманом.
7. Х. 1672. Бучацька умова гетьмана Петра Дорошенка з Польщею.
7. Х. 1253. Галицький князь Данило коронується на короля Галичини Й. Володимириї.
10. Х. 1648. Гетьман Богдан Хмельницький облягає Львів.
12. Х. 1727. Вибір Данила Апостола гетьманом.
18. Х. 1918. Створення Української Народньої Ради в Львові і проголошення Західно-Української Народньої Республіки.
19. Х. 1596. Берестейська унія. На соборі в Бересті проголошено об'єднання (унію) частини української православної Церкви з римською Церквою.

Ж О В Т Е Н Ъ

Б Н С	Дні	Українські свята
24 11	Четв.	Св. Ап. Павла з 70-ти. Преп. Феофана ісповід. Преп. Феофана Печерського.
25 12	П'ят.	Свв. мчч. Ірона, Тараха й Андроника. Преп. Козьми, Епіск. Маюмського. Св. Мартини Милостивого,
26 13	Суб.	Свв. мчч. Агафодора, Агафоніка, Веніаміна, Карпа й Паніли. Преп. Веніаміна Печер.
27 14	Нед.	Нед. 20 по Григорію Нам'яну. Свв. Отців 7 Всесвітнього Собору. Голос 3. Свв. мчч. Назарія, Гервасія, Протасія й Кельсія. Преп. Миколи, Святої Печерського. Ран. єв. Іоан. зач. 6 (20, 19-31). Літ. Ап. Гал. зач. 200 (1, 11-19). Отців єв. зач. 134 (13, 7-16). єв. Луки зач. 30 (7, 11-16). Отців Іоан. зач. 56 (17, 1-17).
28 15	Пон.	Преп. Євхімія Нової. Св. Препимч. Лукіяна. Преп. Савина, Епіск. Катапольського.
29 16	Вів.	Св. мч. Лонгіна Сотника. Св. Лонгіна Печерськ. Свв. мчч. Леонтій, Деметрій Терентій.
30 17	Сер.	Св. Прор. Осії. Св. Преп. Андрін Крітського. Св. Прав. Лазаря чотирорічного.
31 18	Четв.	Св. Ап. і єв. Луки. Св. мч. Марція. Літ. Ап. Колос. зач. 260 (4, 2-9, 14, 18). єв. Луки зач. 51 (10, 16-21).

...голос — від моря до моря:
 — Що з вас кожний робив тоді,
 Як творилося наше вчора
 На землі від крові рудій?

Є. Плужник.

Харом земля й небеса:
 — Благословенні до віку,
 Хто себе кров'ю вписав
 В книгу безсмертя велику!

Є. Плужник.

Убієнним синам твоїм
 І всім тим,
Що будуть забиті,
Щоб повстати в безсмертнім міті,
 Всім

Ім

— Осанна!
 Є. Плужник.

НАРОДНІЙ КАЛЕНДАР

Жовтень

Покрова всю землю листом покрила.

Прийшла Покров — натопи хату без дзюв.

Прийшла друга Пречиста — взяла комаря нечиста.

Хто сіє по Покрові — не буде дати що корові.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Де рідний край, там і під ялиною рай.

До свого роду — хоч через воду.

Свій хліб краще чужого книша.

Своя хата, своя стріха — свій батечко, своя втіха.

У чужій хаті і тріска б'є.

Чужа хата гірше ката.

Погана птиця, що в своє гніздо паскудить.

Для пам'яті:

ЛІСТОПАД

п.	д.	Дні	Українські свята
1 19	5	П'ят.	Св. Прор. Йоіля. Св. Леонтія Філософа. Блаж. Клеопатри і сина її Івана.
2 20	6	Суб.	Св. влкмч. Афімія. Преп. Матроши. Св. Герасима Нового. Дмитрова. Помічальна субота.
3 21	7	Нед.	Нед. 21. по П'ятд. Голос 4. Преп. Іларіона Великого. Преп. Іларіона, скімника Печерського. Преп. Філофен. Ран. Св. Іоанна зач. 66 (21, 1-14). Літ. Ап. Гал. зач. 203 (2, 16-20). Єван. Луки зач. 35 (8, 5-15).
4 22	8	Пон.	Св. Рівноап. Аввакум. Свв. жони Аппи, Лісавети, Феодосії й Ликерій. Св. мч. Захара.
5 23	9	Вів.	Св. Ап. Якова, брата Господнього. Св. Ігнатія. Патр. Царгородського. Преп. Ніципора.
6 24	10	Сер.	Св. мч. Арефи. Преп. Печерських: Арефи, Сисоя й Теофіла. Св. мчц. Синкліти.
7 25	11	Четв.	Свв. мч. Маркіяна, Мартинія й Анастасія.
8 26	12	П'ят.	Св. Влкмч. Ілмітра Солунського. Преп. Афанасія Микидійського. Преп.мч. Іоасафа. Спомин великої страшного землетрусу. Ран. Св. Мат. зач. 36 (10, 16-22). Літ. Ап. зач. 331 (Євр. 12, 6-13, 25-29) і Тимф. зач. 292 (2, 1-10). Св. Матф. зач. 27 (8, 23-27) і Іоан. зач. 52 (15, 17; 16, 2).
9 27	13	Суб.	Св. мч. Нестора. Преп. Печер. Нестора літописця й Нестора докліжного. Персставлення Св. Димитрія, Митроп. Ростовського.
10 28	14	Нед.	Нед. 22. по П'ятд. Голос 5. Преп. Іоана, чудотв. Поча вського. Св. Влкмч. Параскеви. Св. мчч. Терентія й Неоцили. Ран. Св. Іоан. зач. 67 (21, 15-25) Літ. Ап. Гал. зач. 215 (6, 11-18). Євр. Луки зач. 83. (16, 19-31).
11 29	15	Пон.	Св. Препмч. Анастасія Римлянки. Преп. Аппи й Марини. Св. мчц. Мелітіни.
12 30	16	Вів.	Св. мчч. Зиновія й сестри його Зиповії. Св. мчц. Анастасії. Св. Йосипа, Патр. Царгородського.
13 31	17	Сер.	Свв. Ап. з 70-ти: Стакія, Амілія, Наркиса, Апелія та ін. Преп. Спиридона й Никодима. Проскуринів Печерських.
14 1	18	Четв.	Свв. чуд. і безср. Козьми й Дем'яна. Преп. Феодотії. Свв. мчцц. Кириєнки.
15 2	19	П'ят.	Св. мч. Апеміодиста, Елпидифора та інших. Свв. мчцц. Кирияки, Доминії й Домнії.
16 3	20	Суб.	Св. мч. Йосиця. Свв. мчч Андропа й Феодота. Преп. Іллі. Преп. кн. Аппи Всеvolodівни.
17 4	21	Нед.	Нед. 23. по П'ятд. Голос 6. Преп. Іоанікія Великого. Преп. Печерських Ахилії й Меркурія. Св. мч. Никандра.
18 5	22	Пон.	Св. мч. Галактіона. Мчц. Єпистимії. Св. Григорія, Архиеп. Олександрийського.
19 6	23	Вів.	Св. Павла іспов., Архіеп. Царгород. Преп. Луки Печерськ. Свв. мчцц. Текуси, Олександри, Афанасії, Евфросинії й Клавдії.
20 7	24	Сер.	Свв. 33-х мч. у Мелітіні: Афанасія, Валерія, Євгена, Лонгіна, Никандра, Каленика, Феодота та інших. Св. Григорія.

МИ БУЛИ

У сні під кересю віку
Вдивляюся в дійсність свою:
О, скільки! Без краю, без ліку
Поляглим я був у бою!

В Суботові мав я могилу,
Дрімаю у фінській землі.
Мене Ярополче труїло,
Нас Коднянські вбили палі.

В Галаці лежу, над Дунаєм,
Прийшла нам в Базарі черга,
Нам „вічну пам'ять“ співає
Дбайлива сибірська пурга.

— — — — —
У сні під кересю віку,
Вдивляюсь в прийдешність свою:
Ми встанемо, встанем без ліку,
Щоб в чесному вмерти бою.

Л. Мосенцз.

У ЛИСТОПАДІ ЗГАДУЄМО:

1. XI. 1918. Зайняття Львова українськими військами. Створення Західно-Української Республіки.
1. XI. 1944. У Львові помер великий громадянин, духовний та культурний діяч, Митрополит Андрій граф Шептицький.
4. XI. 1921. Другий зимовий похід.
10. XI. 1838. Помер Іван Котляревський.
10. XI. 1709. Зруйнування Батурина.
15. XI. 1918. Виступ Директорії УНР.
20. XI. 1917. Проголошення України самостійною державою (III Універсал Центральної Ради).
21. XI. 1921. Переход армії УНР за Збруч.
29. XI. 1921. Смерть героїв під Базаром.
24. XI. 1934. Помер великий учений та громадсько-політичний діяч Михайло Грушевський.

ЛІСТОПАД

Б Е С Н С	Дні	Українські свята
21 8	Четв.	Собор Св. Архистратига Михаїла й усіх безплотних Сил Небесних. Ран. Єван. Мат. зач. 52 (13, 24-30, 37-43). Літ. Ап. Евр. зач. 305 (2, 2-10). Єван. Луки зач. 51 (10, 16-21).
22 9	П'ят.	Свв. мчч. Описифора й Порфирія. Преп. Описифора Печерського. Преп. Матрони.
23 10	Суб.	Свв. Апп. з 70-ти: Ерасті, Олімпа, Родіона та ін. Св. мч. Ореста. Синимч. Мілія.
24 11	Нед.	Нед. 24 по Іллд. Голос 7. Свв. мчч. Михаїла, Віктора й Вікентія. Св. мчч. Степаниди. Преп. Феодора Студита. Ран. Євр. Марка зач. 70 (16, 1-8). Літ. Ап. Ефес. зач. 221 (2, 14-22). Євр. Луки зач. 39 (8, 41-56).
25 12	Пон.	Св. Івана Милостивого, Патр. Олександрийського. Преп Нила Псомника.
26 13	Вів.	Св. Іоана Золотоустого, Архієп. Царгород. Пропмуч. Дамаскіна. Літ. Ап. Євр. зач 819 (7, 26-8, 2). Евр. Іоан. зач. 33 (10, 1-16).
27 14	Сер.	Св. Ап. Іоанна з 12-ти. Св. Григорія Палами. Св. Феодори. Св. мч. Костянтина. Ап. зач 811 (1 Кор. 4, 9-16). Євр. Іоан. зач. 5 (1, 43-51). Занурти на Пилипіку.
28 15	Четв.	Початок Іпілійвки. Свв. мчч. Гурія, Самона й Авива.
29 16	П'ят.	Св. Ап. Еванс. Матвія. Преп. Сергія скіхника. Ап. 1 Кор. зач. 181 4, 9-16). Євр. Матфр. зач. 30 9, 9-18).
30 17	Суб.	Св. Григорія. Єп. Неокесарійського. Преп. Лазаря.

Благаємо ж, браття, ми вас: напоумляйте непорядних, потішайте малодумних, підтримуйте слабих, усім довго терпіть!

І. Сол. 5, 14.

...гнів Божий з'являється з неба на всіку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою...

Рим. 1, 18.

...роблячи добре, не знуджујмося, бо, часу свого пожнемо, коли не ослабнемо.

Гал. 6, 9.

Хто скupo сіє, — той скupo й жатиме, а хто сіє щедро, — той щедро й жатиме!

ІІ Кор. 9, 6.

Поводьтеся мудро з чужими, використовуйте час.

Колос. 4, 5.

НАРОДНІЙ КАЛЕНДАР

Листопад

Як Михайло закує, то Микола розкує.
Як іней на Пилипа — буде овес, як липа.
Як листя на деревах зимує, зима морозами лютує.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Згода дім будує, а незгода руйнує.
Біда Україні: і відтіль гаряче і відсіль боляче.
Козацькому роду нема переводу.
Хоч правду женуть люди, але ж правда завжди буде.

Для пам'яті:

Г Р У Д Е Н Ъ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
1	18	Шед.	Нед. 25. по П'ятд. Голос 8. Свв. мчч. Іллі та Іоанна. Свв. мчч. Закхея й Алфея. Ран. Єван. Марка зач. 71 (16, 9-20). Літ. Ап. Ефес. зач. 224 (4, 1-6). Св. Луки зач. 53 (10, 25-37).
2	19	Пон.	Св. Прор. Овдія. Преп. Варлаама Печерського. Свв. мчч Христофора й Енфімії.
3	20	Вів.	Передпразднік Введення. Преп. Григорія Декополіта. Св. Прокла Архиєп. Царгородського. Свв. мчц. Аппія та Теклі.
4	21	Сер.	Введення в Храм Пресвятої Богородиці. Св. Благ. кн. Ярополка (Петра) Володимир-Волинського. Ран. Єван. Луки зач. 4 (1, 39-49, 56). Літ. Ап. Евр. зач. 320 (9, 1-7). Св. Луки зач. 54 (10, 38-42, 11, 27-28).
5	22	Четв.	Свв. Апп. Филипона й Архипа. Св. мч. Хаддея.
6	23	П'ят.	Свв. Амфілохія, єп. Ісенийського і Григорія, єп. Акрагантійського. Св. Амфілохія, єп. Володимир-Волинського.
7	24	Суб.	Св. Велкимч. Катерини. Велкимч. Меркурія. Св. Ермогена, єп. Акрагантійського.
8	25	Нед.	Нед. 26. по П'ятд. Голос 1. Оддання Свята Введення Богородиці. Свящмч. Клиmenta, єп. Римського. Св. Петра, Архиєп. Олександрійського. Преп. Мартирия Печерського. Ран. Єв. Луки зач. 112 (24, 1-12). Літ. Ап. Ефес. зач. 229 (5, 9-19). Єв. Луки зач. 66 (12, 16-21).
9	26	Пон.	Преп. Алипія Стовпника. Преп. Якова Пустинника. Переставлення Св. Іоаконія, єп. Іркутського.
10	27	Вів.	Св. мч. Якова Нерсієнія. Препп. Пладія, Романа, Нафанаїла й Пафнуція.
11	28	Сер.	Св. Примч. Степана Нового. Св. мч. Іринарха.
12	29	Четв.	Свв. мчч. Парамона й Філумена. Преп. Нектарія Печерського, Св. Славного і Всехв. Апостола Андрія Первозванного. Основоположника Української Церкви. Ран. Єв. Мат. зач. 9 (4, 18-23). Літ. Ап. 1 Коринф. зач. 131 (4, 9-16). Єв. Іоан. зач. 4 (1, 35-51).
13	30	П'ят.	Св. Прор. Наума. Св. Філарета Милостивого, Св. Онисима, єп. Ефеського.
14	1	Суб.	Нед. 27. по П'ятд. Голос 2. Св. Прор. Азакума, Преп. Афанасія, затворника Печерського. Преп. Андрія, Івана, Кирила й Теофіла. Ран. Єв. Луки зач. 113 (24, 12-35). Літ. Ап. Ефес. зач. 233 (6, 10-17). Єв. Луки зач. 71 (13, 10-17).
15	2	Нед.	Св. Прор. Софоції. Преп. Івана Мовчальника. Свящмч. Гавриїла Єпископа Гаїського.
16	3	Пон.	Влкмч. Варвари. Преп. Івана Дамаскіна. Свщмч. Серафима. Св. мчц. Уляни.
17	4	Вів.	Преп. Сави (Ісавіївського). Св. мч. Анастасія. Преп. Нектарія.
18	5	Сер.	Св. Миколая Архієпископа і чудотворця Мирлікійського. Єван. зач. 36 (10, 9-16). Літ. Ап. Евр. зач. 335 (13, 17-21).
19	6	Четв.	Св. Іоанна (Іоаннівського). Преп. Івана посипка Печерського. Св. мч. Дометія.
20	7	П'ят.	

* * *

Минали місяці; прийшли різдвяні свята
Й ніхто іх не стрічав у галицькім селі.
Не вдарив в церкві дзвін. Україна розп'ята
Від болю і журби приникла до землі
І ревно плакала над свіжими гробами,
Що постелились скрізь — долинами й торбами.

ІІ. Карманський.

* * *

Та прийде час — і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі.

Іван Франко.

У ГРУДНІ ЗГАДУЄМО:

4. XII. 1803. На засланні над Білим Озером помер останній кошовий Січи Запоріжської Іван Кальнишевський.
5. XII. 1919. Перший зимовий похід під командою генерала Омелянович-Павленка.
8. XII. 1868. Заснування т-ва „Пресвіта“ у Львові.
14. XII. 1840. Народився М. П. Старицький.
14. XII. 1918. Війська Директорії зайняли Київ.
19. XII. 1240. Татарський хан Батий руйнує Київ.
21. XII. 1764. Скасування гетьманщини в Україні.
23. XII. 1932. Героїчна смерть В. Біласа і Д. Данилишина.
- Свято борців.
29. XII. 1724. Смерть Павла Полуботка.
31. XII. 1637. Смерть козацького повстанця Павлюка.

Г Р У Д Е Н Ъ

Н. ст.	С. ст.	Дні	Українські свята
21	8	Суб.	Преп. Потапа. Свв. Анн. з 70-ти: Апостола, Кифи, Кесаря, Оппицифора й Тихика. Св. мчц. Анфісі.
22	9	Нед.	Нед. 28 по Ш'ятд Голос 3. Зачатіє Св. Прав. Анни. Св. Софронія, Архиєп. Кіпрського. Ран. Св. Луки 114 (24, 36-53). Літ. Ап. Колос. зач. 250 (1, 12-17). Св. Луки зач. 76 (14, 16-24).
23	10	Пон.	Свв. мчч. Срібогена, Євграфа й Мінни. Преп. -Хоми. Переставлення Св. Іоасафа, Св. Білгородського.
24	11	Вів.	Преп. Данила Столинського. Проп. Никона Печерського. Преп. Луки.
25	12	Сер.	Преп. Спиридона, Епіск. Тримифійського. Свящмч. Олександра Епіск. Срусалямського.
26	13	Четв.	Свв. мчч. Окентія, Євгена, Євстратія, Мардарія й Ореста. Преп. Макарія, затворника Печерського.
27	14	П'ят.	Свв. мчч. Фірса, Левка, Филиліона, Аполонія, Аріана й Каленика.
28	15	Суб.	Свящмч. Елеферія. Преп. Іавла Латрійського. Преп. Суспіння Днякониси.
29	16	Нед.	Нед. 29 по П'ятд. Свв. Праотців. Голос 4. Св. Прор. Осії. Блаж. Цариці Феофанії. Св. Маріїни. Ран. Св. Іоан. зач. 63 (20-1-10). Літ. Ап. Колос. зач. 257 (3, 4-11). Св. Луки зач. 76 (14, 16-24).
30	17	Пон.	Св. Прор. Данила й трьох єхтроків: Ананії, Азарії й Мисайлі.
31	18	Вів.	Св. мчч. Сенастіяна й воїнів його. Св. Модеста, Архиєп. Срусалямського.

...Не треба ні паризьких бруків,
 Ні Праги вулиць прастарих:
 Все сняться матерні руки,
 Стара солома рідних стріх...

С. М.

...Тут виросли пісні про гнійні тюрми
 І про лінок, що згинули від куль,
 Цей край збудився в лихоліття бурне
 І сам переорав — брехні намул...

С. Кушніренко.

НАРОДНІЙ КАЛЕНДАР

Грудень

Грудень землю грудить, а хату студить.
Груднєве тепло, як мачушине добро.
У грудні заець бідний, а ловець багатий.
Коли хочеш лози, то в Пилипівку вози.
У Пилипівку день до обіда.
Варвара постеле, Сава погладить, а Микола стукне.
Кузьма - Дем'ян — Божий коваль.
Варвара шматок ночі одірвала, а дня приточила.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Хвали день увечері, а життя перед смертю.
Старять людину не літа, а біда.
І в наше віконце заглянє сонце.

Для пам'яти

Римо-католицькі свята у 1946 р.			святг. - Лютер. свята у 1946 р.
Міс. і число н. с.	Дні	Назва свята	Назва свята
1 січня	В	Обрізання Госп. Новий Рік	Новий Рік
6 січня	Н	Трьох королів	Богоявлення Госп.
2 лютого	Сб.	Очищення Пр. Діви Марії	
3 березня	Н	Неділя Запусна	
5 березня	В		Канун дня покаяння
6 березня	Ср.	Поцелець. Поч. Вел. Посту	День покаяння
14 квітня	Н	Вербна Неділя	
19 квітня	Пт.		Велика П'ятиця
21 квітня	Н	Воскресення Христове	Воскресення Христове
22 квітня	Пп	Другий день Пасхи	Др. день Пасхи
30 травня	Ч	Вознесіння Господнє	Вознесення Госп.
9 червня	Н	Зшестя св. Духа на апост.	Зшестя Св. Духа на ап.
10 червня	Пн	Другий день Зелен. Свят	Др. день Зелен. Свят
20 червня	Ч	Боже Тіло	
29 червня	Сб.	Свв. Апп. Петра і Павла	
15 серпня	Ч	Успіння Пресв. Діви Марії	
8 вересня	Н	Різдво Пресв. Діви Марії	
31 жовтня	Ч		Свято Реформації
1 листоп.	Пт.	Всіх Святих	
2 листоп.	Сб.	Задушний день	
8 грудня	Н	Непорочне Зачаття Пр. Д. М.	
25 грудня	Ср.	Різдво Христове	Різдво Христове
26 грудня	Ч	Другий день Різдв. Свят	Др. день Різдв. Свят

...благаю вас я, ... щоб ви поводилися достойно покликання, що до нього покликано вас, во всякою покорою та лагідністю, з довготерпінням, в любові вносячи один одного, пильнуючи зберігати єдність дужа в союзі спокою.

Ефес. 4, 2-5.

Церковна пасхалія на 5 років за старим стилем

Рік	М'ясоїд.	Початок трійці	М'ясо- пуст.	Сиро- пуст.	Пасха	Препо- ловення	Возне- сіння	П'ятиде- сяниця	Петрів піст
1947	41 день	20. I.	3. II.	10. II.	31. III.	24. IV.	9. V.	19. V.	33 дні
1948	61 день	9. II.	23. II.	1. III.	19. IV.	13. V	28. V.	7. VI.	14 день
1949	52 дні	31. I.	14. II.	2. II.	11. IV.	5. V.	20. V.	30. V.	22 дні
1950	37 день	16. I.	30 I.	6. II.	27. III	20. IV.	5. V.	15. V.	37 день
1951	57 день	5. II.	19. II.	26. II.	16. IV.	10. V.	25. V.	4. VI.	17 день

Поминальні дні

1. Родительська субота перед Неділею М'ясоопускою (23/10 лютого).
2. Суботи 2, 3 і 4 тижнів Великого посту (16/3, 23/10 і 30/17 березня).
3. Пасхальні поминовення (Світла субота, Неділя Фомина, Понеділок або вівторок Фоминого тижня, залежно від місцевого звичаю: — 27 - 30 квітня и. ст.)
4. Субота перед днем Св. Троїці 8 червня/26 травня).
5. В день Усікновення (11 вересня — Веселенська Папахида).
6. Дмитрієвецька субота (перед днем Св. Вкmc. Дмитрія Солунського) — 2 лист. п. ст.

Дні, що в них не можна вінчатись

1. Напередодні сореди і п'ятниці упродовж цілого року.
2. Напередодні неділь та великих свят.
3. Напередодні та в дні Усікновення Голови Св. Іоана Христителя (29. VIII ст. ст.) та Воздвиження Чесного Хреста Господнього (14 вересня ет. ст.)
4. Від М'ясоопустої неділі до Фоминой неділі.
5. У Петрівку та Спасівку (пости).
6. В Пилипівку та на Різдвяний Свята.

Часто вживані імена святих

(за старим стилем)

ІМЕНА ЧОЛОВІЧІ:

Аверкій 26 III, 22 X.

Александр 25 I, 14 II, 18 IV, 12 VI, 18 XII.

Александр 25 I, 23 II, 9, 13, 15, 16 III, 10, 20 IV, 13, 20, 26, 29 V, 2, 9, 10 VII, 3, 9, 10 VII, 1, 11, 12, 30 VIII, 28 IX, 22 X, 9, 23 XI, 12 XII.

Алексей 12 II, 17 III, 20 V, 9 VIII, 2, 23 IX, 5 X, 23 XI.

Анастасій 8, 21, 22, 24 I, 20 IV, 2, 9 VIII, 25 X.

Анатолій 23 IV, 2 VII, 30 X, 20 XI.

Андрій 18, 29 III, 12, 29, 30 VI, 7 VII, 19 VIII, 21, 23 X, 2, 10, 17, 24 X, 30 XI, 2 XII.

Апостол 8, 17, 19 I, 5, 10, 12 II, 1 III, 14, 18 IV, 4, 7 V, 23 VI, 6, 10 VII, 3, 9, 10 VIII, 10, 17 X, 9 XI, 7 XII.

Аркадій 26 I, 6 III, 11 VI, 18 IX, 13 XII.

Арсений 19 I, 2 III, 8 V, 12 VI, 12 VII, 2, 4 VIII, 28 X, 13 XII.

Артемій 4 VIII, 24 III, 29 IV, 23 VI, 2, 39 X.

Афанасій 4, 18 I, 22 II, 8, 9 III, 2, 4 V, 20 VI, 5, 8, 12 VII, 2, 24 X, 7 XI, 2 XII.

Борис 2 V, 24 VII.

Василій 1, 30 I, 4, 10, 28 II, 4, 7, 22, 26 III, 12, 26, 28, 30 IV, 17 VI, 3, 6, 10, 15 VII; 2, 11 VIII, 28 XI.

Віктор 31 I, 10 III, 18 XII.

Віталій — в сирну суботу.

Володимир 22 III, 1, 15 VII, 4 X.

Всеволод 11 II, 22 IV, 27 XI.

Гавриїл 15, 22 I, 2, 10, 11 II, 22 III, 2, 22 IV, 7 V, 12, 13 VII, 27 XI, 13 XII.

Геннадій 23 I, 31 VIII, 4 XII.

Георгій (Юрій) 8, 22 I, 4, 11, 14, 21 II, 11 III, 4, 7, 19, 23 IV, 13, 16, 26 V, 5, 14, 27 VI, 18, 24 VIII, 2 X, 2, 10, 26 XI, 29 XII.

Герасим 29 I, 4 III, 1 V, 22 X.

Гліб 2 V, 20 VI, 24 VII, 5 IX.

Григорій 5, 8, 10, 25, 30 I, 19, 26 II, 4, 12 III, 5, 6, 11, 20 IV, 15 VI, 8 VIII, 30 IX, 1, 5 X, 5, 14, 17, 20, 23, 28 XI, 7, 19 XII.

Даниїл 16 II, 4 III, 7 IV, 10 VII, 28, 30 VIII, 21 IX, 11, 17, 20 XII.

Димитрій 27, 28 I, 11 II, 19 III, 13 IV, 15, 28 V, 23 IV, 9 VIII, 12, 24 IX, 26, 28 X, 15 XI.

Евгеній 21 I, 12 19 II, 7 III, 7 XI, 13 XII.

Евстафій 4 I, 21 II, 29 III, 14 IV, 31 V, 28, 29 VIII, 10, 23 IX, 20 XI, 13 XII.

Ефрем 28 I, 7 III, 16 V, 8, 11 VI.

Захарія 8 II, 24 III, 2, 28 V, 5 IX, 5 XII.

Зинон 30 I, 10 II, 3 III, 10, 12, 18, 28 IV, 7 V, 19, 22 VI, 3, 6, 17 IX, 28 XII і в суботу сирну.

Ігнатій 29 I, 1, 10, 28 V, 26 VI, 27 IX, 8, 23 X, 20, 28 XII.

Ігор 25 V, 5 VI.

Індор (Іван) 4, 7, 14 V, 6 VII, 28 VIII.

Іоан (Іван) 4, 7, 15, 22, 24, 26, 27, 30, 31 I, 4, 23, 24, 26, 29 II, 5, 9, 20, 27, 29, 30 III, 8, 11, 12, 14, 18, 19, 27 IV, 7, 8, 12, 19, 22, 24, 25, 26, 29 V, 2, 4, 10, 12, 13, 19, 24, 26, 28, 30 VI, 3, 12, 18, 21, 30 VII, 3, 4, 9, 18, 25, 29, 30, 31 VIII, 2, 5, 7, 14, 15, 20, 23, 26 IX, 1, 3, 12, 15, 19, 22, 28 X, 1, 9, 12, 13, 20, 26 XI, 2, 3, 4, 7, 10, 20, 29 XII.

Іаків (Яків) 4, 13, 29 I, 4, 21, 24 III, 10, 11, 22, 30 IV, 24, 30 VI, 9, 30

VIII, 9, 10, 21, 24 X, 1, 26, 27 XI і в нед. праотців.

Каліник 24 V, 29 VII, 23 VIII, 7 XI, 14 XII.

Кондрат 4 I, 10 III, 21 IV, 21 IX.

Костянтин 5, 6 III, 11, 21, 30 V, 5 VI.

Лаврентій 29 I, 10 VIII і в сирну суботу.

Лев 18, 20 II, 1 VII.

Мартин 14 IV, 27 VI, 12 X.

Михаїл 11 I, 14 II, 7, 21, 23 V, 12, 22 VII, 6, 20, 30 IX, 1 X, 8, 22 XI, 18 XII.

Модест 16 V, 15 VI, 18 XII.

Мстислав 15 IV, 14 VI.

Назарій 4 VI, 14 X.

Никита 31 I, 20 III, 1, 4, 30 IV, 4, 14, 20, 21, 28 V, 17, 24 VI, 9, 15 IX, 13 X.

Нicolай (Микола) 4, 28, II, 9 III, 24 VI, 9 V, 27 VII, 14 X, 6, 24 XII.

Олег 20 IX.

Онуфрій 4 I, 12 VI, 21 VII.

Орест 10 XI, 13 XII.

Павел 10, 14, 15 I, 16 II, 4, 7, 10, 17 III, 3 IV, 18 V, 3, 28, 29 VI, 16, 28 VII, 17, 30 VIII, 10, 23 IX, 4, 22 X, 6 XI, 7, 15, 23 XII.

Петр 9, 12, 13, 16, 22, 26, 30 I, 1, 3, 22 II, 24 III, 3, 18 V, 5, 12, 24, 25, 29, 30 VI, 1 VII, 9, 24 VIII, 3, 5, 10, 13, 22, 23 IX, 4, 5, 9 X, 22, 25 XI, 21, 28 XII.

Полікарп 23 II, 2 IV, 24 VII.

Прокопій 27 II, 25 VI; 8 VII, 16 IX, 22 XI, 21 XII.

Роман 6, 29 I, 3, 17, 24 II, 2 V, 19, 24, 29 VII, 10 VIII, 1 X, 18, 19, 27 XI.

Ростислав 14 III.

Севастіян 26 II, 18 V.

Сергій 14 I, 20 III, 19 V, 28 VI, 5 VII, 27 VIII, 11, 25 IX, 7, 10 X, 16 XI.

Сильвестр 2 I, 25 IV.

Симон 10 V, 30 VI, 10 X, 4, 24 XI, 28 XII.

Стефан 4, 14 I, 13 II, 24, 28 III, 26, 27 IV, 7, 17, 24, 25 V, 12 VI, 13, 14, 19 VII, 2 VIII, 15, 24 IX, 4, 9, 28, 30 X, 11, 28 XI, 2, 9, 10, 15, 17, 27 XII.

Тарасій 25 II, 8 III.

Феодор 26 I, 4, 8, 11, 17, 23 II, 5, 6 III, 16, 21, 24 V, 5, 8, 15 VI, 4, 9,

12 VII, 11 VIII, 4, 5, 12, 19, 20, 22 IX, 22 X, 7, 11, 23, 28 XI, 3, 27 і в нед. сирну.

Феодосій 11, 28 I, 5, 17 II, 27 III, 3 V, 9 VI, 4 VIII, 9 IX, 12 X.

Філіпп 4, 9, 25 I, 30 VI, 3 VII, 17 VIII, 5, 11 X, 14, 15 XI.

Фома 21 III, 24 IV, 30 VI, 7 VII, 6, 10 X, 10 XII.

Харитон 11 IV, 1 VI, 9, 28 IX.

Ярополк 25 V, 21, 22 XI.

ІМЕНА ЖІНОЧІ:

Агришна 23 VI.

Акилина 7 IV, 13 VI, 27 IX.

Алла 26 III.

Александра 18, 20 III, 23 IV, 18 V, 6 XI.

Анна 3, 10 II, 26 III, 12, 13 VI, 5, 12, 25 VII, 28 VIII, 9 IX, 4, 22, 29 X, 3, 20 XI, 9 XII.

Антонина 1 III, 10, 13 VI.

Валентина 10 II, 16 VII, 27 X.

Варвара 4 XII.

Віра 17 IX.

Галина 10 III, 16 IV.

Дарія 19 III.

Єва — в неділю праотців.

Євгенія 24 XII.

Євдокія 1 III, 7 VII, 4 VIII, 11 IX.

Євфимія 20 III, 11 VII, 16 IX.

Єкатерина 24 XI.

Єлизавета 24 IV, 5 IX, 22 X.

Зинаїда 11 X.

Зиновія 30 X.

Ірина 16 IV, 5 V, 18 IX.

Іоанна — в нед. миропросиць.

Іулія 18 V, 16 VI.

Іустина 2 X і в сирну суботу.

Калерія (Валерія) 7 VI.

Ксенія 24 I.

Лідія 23 III.

Любов 17 IX.

Людмила 16 IX.

Марія 6 I, 6 II, 12 III, 1 VI, 4, 23 V,
7, 9, 13 VI, 12, 22 VII, 9 VIII, 29 X
і в нед. миросиць.
Марфа 6 II, 9 VI, 4 VII, 1 IX, 8 XI
і в нед. миросиць.

Надежда (Надія) 17 XI.

Наталія 26 VIII.

Ніна 14 I.

Олена 21, 26 V, 11 VII, 30 X.
Ольга 11 VII.

Параскева 26 VII, 14, 28 X.
Пелагія 25 III, 4 VII, 7, 8 X.

Раїса 5 IX.

Софія 17, 18 IX, 16 XII.
Стефанида 11 XI.

Тамара 9 IV, 6 VI, 11 VIII. В неділю
праотців і в нед. миросиць.
Тетяна 12 I.

Текля 6, 9 VI, 19 VIII, 24 IX, 20 X.

Феодора 11 II, 10 III, 5, 16 IV, 27 V,
11 IX, 4 XI, 30 XII.
Феодотія 2, 31 I, 4, 29 VII, 17 IX,
29 X, 1 X, 22 XII.

Харитина 5 X.

Христина 6 II, 13 III, 18 VIII, 24 VIII.

Юдія 18 V, 16 VII.

Юстіна 2 X і в сирну суботу.

Вітри од краю до краю
Од рана до рана дмуть.
Дерева, дахи зривають,
Пісок і тріски несуть.

На подвір'ях клунки, попони.
— І не в безвісті шлях цей? —
Широкогрудих коней
Із стайні ведуть бігцем.

На ганку ще раз мати,
А ти вже доп'яв стремен.
Хлопчак, що його не взято,
Ховається під брезент.

І рветься, рветься фіртка
Квітника з слідами чобіт.
Обози, обози тільки
На захід ідуть, на схід.

О. Ольжич.

У Календарній частині використано чутинно матеріали з рукописних праць О. Степового: „Історичний календар“ і „Народний календар“, — на сторінках: 5, 7 (колядка), 9, 15, 17, 21, 23 (три приказки), 25, 27 (пісня „Ой, гребімо“), 29, 31 (купальські пісні), 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49 і 51.

**ЛІТЕРАТУРНО - НАУКОВА
ЧАСТИНА**

З НОВИМ РОКОМ

...Знов ревуть буревії, як вчора,
новий рік йде у бурях на шлях.
Нехай буде для тих він опора,
що змагаються нині в боях.

Не дивися назад, які жертви,
скільки вradi і скільки журби, —
бо життя розквітає на мертвім,
що зродилось з огню боротьби.

Те життя, що бажало посвяти
найсвятіших поривів і діл,
що бажає і нині печати
з крові нашого духа і тіл...

Іван Ірлявський — молодий талановитий поет — одна з незчисленних жертв, що іх поніс український народ у боротьбі проти німецького імперіалізму.

НАПЕРЕДОДНІ НОВОГО РОКУ

Теперішня трагічна доба ставить перед нами настільки непосильні проблеми, що іх ніяк не розв'язати нашим марним розумом. У добі, коли на незнаних терезах важиться біологічне існування народу, коли в нелюдських муках відходять від нас наші найближчі, шукаємо — не розумом — шукаємо духовими очима визвольного вогнища з вічнотривалого маяка.

Бо вже перебуваємо на грani іншої, неосягальної досі, площини. Крізь дими пожарищ рідних хат, крізь руїни храмів і бібліотек, крізь мільйони найрідніших трупів добачаємо цілком нові шляхи, що ними маємо йти, що ними не йти вже не можемо.

I нового змісту дочитуємось у книгах, що завжди були в нас на столі й що іх звичайно ніколи ми не читали. Вже не обов'язковим шкільним читанням нам древня суворість літопису, нещадна ясність Кобзаря та святість і спасенність Євангелії.

Розуміємо тепер, що книги ці досі жили окремо в своїй величинній самотності й окремо жили ми, відділені від них сліпим муром наших смішних людських прізвищань, нашим мешканням, полем, одягою і працею. Муром взаємної дрібнозадушливої ненависті, недовір'я, суперництва...

Не нам казав досі Христос лишити все та йти за ним, не нам були відчайний крик Шевченка, його „молю вас, благаю“ і ввесь досвід князівської держави. Ми могли „Бога любити, а брата свого ненавидіти“, ми могли „лучити гонори своєї землі і службу ворожій державі“, ми могли...

Ми могли „жити між людьми як люди“, хоч кожний рядок нашої історії кричав нам, що жити так не сміємо. Що або Київ буде третім Римом, або будемо „розстань-дорогою народів розстань-дорогою племен“. Ми самі спричинили це друге, й племена проходили нашими степами — і на низьких азійських конях і на найmodерніших танках. Однаково горіли пергаміни Десятинної церкви, як і найновіші музеї й однаково йшли

в ясир на схід, захід і північ невільники з народу, що був глухий на віщі заклики надхненних мудреців і пророків.

Бо... „ввесь закон в однім слові виповнюється: Любі свого ближнього, як самого себе! Коли ж ви гризете та юсте один одного, то глядіть, щоб не знишили ви один одного!“ (Гал. 5, 14-15).

„Обнімітесь ж, брати мої“ (Т. Шевченко) і тисячі подібних закликів падали в порожнечу махнівського степу, Кочубеїв і прославлених „тройгендерів“ та спекулянтів останніх часів.

Та цей „степ“ зникає. Його останні вірні сидять розгублено на вивезених, ціною життя інших, тяжких валізах або й намагаються борсатись проти ритму, що веде на неосознану ще височінь. Простують туди шлях і вмирають на ньому сотки тисяч тих, що „поклавши руку на плуга“ не обертаються назад, що одного пана полюбили, а іншого зненавиділи, що своїм „а все таки обертається“ вихрять і наші, відроджені у понурих випробуваннях, душі.

Прозрілі наші душі з дитинно-простих, але лише тепер зрозумілих слів надхненних книг і з непомильного досвіду загинулих поколінь бачать, що не в ниві, що ії „гону від Карпатів аж до Дону“ призначення нашого земного існування, а в тім, кому й яку святиню здвигатимемо на цій ниві. Чи окрім золота пшениці нічого не повезуть кораблі з нашої найплодючішої землі, чи антени вселюдського духа перехоплюватимуть з шпилів нового Рима й Царгороду хвилі, що сповістять про нові шляхи нових людей на новій землі. „І на оновленій землі...“

Оновлена земля не повстане з маніякального, кабінетного месіянізму. Повстане лише з стихійного прозріння народу, що — через задух трупів і пожарищ — стає на грани відродженого буття, де вища любов і де вища ненависть. Де всі малі гріхи відпускаються і де за занепащення „одного з малих цих“ кидають з каменем у воду і де „зневага на Духа Святого“ не прощається і чі в цім і ні в будучім житті.

Заповіт Т. Шевченка

6 січня 1946 р. (нов. ст.) сповнюється сто літ з дня створення однієї з найвидатніших поезій Т. Шевченка „Як умру то поховайте...“

З початтям повного занепаду, Шевченко від С. Самойловича із В'юниць (десь 23-24 грудня 1845 р.) переїхав до лікаря А. Козачковського в Переяслав. Чи він був хворий ще у В'юницях та поїхав до Козачковського, як лікаря, лічиться, чи захворів у Козачковського — докладно невідомо. Одно тільки знаємо, що в кінці грудня, перед різдвяними святами, поет був дуже тяжко хворий. Видно, так захворів, що не сподівався й одужати. І от серед тяжкої недуги, коли Шевченкові вічі вазирила смерть, він пише свій твір: „**Як умру, то поховайте...**“

Це є той твір Т. Шевченка, що став для України як би заповітом і другим національним гімном. Написаний він був 25 грудня 1845 р., себто на перший день Різдвяних свят (за новим стилем 6 січня 1846 р.). У цім надхненнім творі поет прощається з українським народом і звертається до нього з останнім наказом: коли він умре, то щоб поховали його над Дніпром на високій могилі, щоб було видно лани, степи і всю Україну і щоб було чути, як ревуть пороги великого Дніпра.

А коли Дніпро понесе в море кров ворожу, тоді Шевченко все покине й полине до Самого Бога молитись, а до того він Бога не знає...

Нарешті, в третій останній строфі поет закликає встати, скинути кайдани неволі і здобути собі волю. От тоді, просить поет, у сім'ї вольній, великий і його згадати...

Коли в попередніх елегіях відчувався якийсь занепад поетового духа, якась заневіра й повне недовір'я до тодішньої української інтелігенції; то в цім заповіті, вверненому вже не до української інтелігенції, а до цілого народу,чується внов бадьорий голос поета, віра в силу народу й надія, що тільки народ, своєю культурою і працею переможе страшне лихоліття і скине з себе чуже ярмо! Оцю віру в себе й передає Шевченко народові, переливає в його душі.

Такої віри й такого заклику до боротьби Шевченко ще не писав. Це перший вірш, що так сильно й радикально поставив проблему визволитись із-під московського ярма. Тому і став він найулюбленишим твором народу українського, тому й є він найпопулярнішим в цілій українській поезії, бо родить віру

у свої сили й родить надії у національне визволення.

Цим твором поет закінчив цілу свою збірку „Три літа“ Промовив останнє своє слово, зробив той справжній і єдино-можливий висновок із тих великих творів цієї збірки, в яких боротьбу із насильником заповідав, як неминучу.

З мистецького становища вірш цей бездоганний. Складається із трьох восьмирядкових строф. Кожна строфа є в собі і внутрішньо, і зверхнє замкнена цілість. Вражає кожного ота надзвичайна простота вислову, ота разом із тим глибина думки і пророча проникливість, що другого виходу для України немає, і разом із тим ота його зrozумілість кожному, хто б його не читав.

Разом із тим в цім творі пробивається краса поетового духа, ота непереможна, спокійна і тиха велич образів, особливо в першій строфі і в останній, в якій поет просить не забувати і про нього. А середина твору вражає кожного своєю бадьорістю, силою заклику, силою віри, що такий виступ є єдиний і невідступний — інакше вічна неволя і смерть. Оця кардинальність рішення стає і творчим чинником на ціле майбутнє народу і джерелом його героїзму.

І ритміка його надзвичайно висока. Цей твір не можна промовляти; його треба співати, оскільки він є мелодійний. І ми його в такім музичнім сенсі і знаємо, як визвольний гімн Нації.

Хоч основа віршу є коломийкова (8-6) все ж таки в нім ця чиста пісенна форма ще одна із чотирьох — і трьохстоповим хореєм. Правда, римування не повне. Римується тільки другий і четвертий та шостий і восьмий рядки; і рима не точна, але вона переважно багата: могилі — милій; кручі — ревучі; море — гори; новій — словом.

Отже сила цього твору і краса не тільки в думці, в бадьорім настрої, в вірі в непереможну силу народу, в тих величавих образах „широкополих ланів“, „Дніпра і круч“, в тих динамічних картинах боротьби і тихої родини визволеного народу, що буде вічно згадувати і поета, — але і в самій динаміці вислову, в грандіозності поставленої проблеми. Це все зроджує духа нації, пориває його жити навіть у найтяжчі моменти національної історії і змагатись до кращого життя.

Таким сильним і могутнім акордом замкнув поет другу найбагатшу добу своєї творчості. Цим він скріпив і підтверджив ті думки й ідеї, що голосив у „Розрітій могилі“, „Чигирині“, „Сні“, „Еретикові“, в поемі „Кавказ“, „Великий лъх“ і в „Дружнім посланні“ і показав, що не зневіра мусить панувати, а навпаки, віра і визвольна боротьба.

ЛЕОНІД БІЛЕЦЬКИЙ

„Три літа“ — Т. Шевченка

1946-го року минає сто років із того часу, як була викінчена пайви-
датішша збірка творів Т. Шевченка: „Три літа“. Це є цикль, а скоріше
її окрема збірка творів Т. Шевченка, що обіймає 31 окремих творів пай-
різноманітнішої форми, жанру й змісту. В цій збірці є: а) особиста
лірика, з 8 поезій, оригінальних: „Три літа“, „Дівичій ночі“, „Чого мені
тяжко“, „Не завидуй багатому“, „Не жепися на багатій“, „Маленький
Мар'яні“, „Минають дні“, „Заловіт“; 10 переспівів псальмів Давида: I, XII,
XLIII, LII, LIII, LXXXI, XCIII, CXXXII, CXXXVI, CXLIX; б) поеми: 1) па-
роматично-побутові: „Сова“, „Хустина“, „Наймічка“; 2) на історичні
теми: „Розрита могила“, „Чигирин“, „Еретик“, „Сліпий“, „Холодний Яр“;
3) політичні: „Сон“, „Кавказ“; в) послання: „Пустка“ (Щепкіну),
„Н. В. Гоголю“, „Шафарикові“ (заспів до поеми „Еретик“), „І мертвим,
і живим, і пінародженим землякам моїм в Україні і не в Україні мое
дружнє посланіс“; г) драмована містерія: „Великий Льох“.

Ця збірка була написана в часі трьох років, а власне, в рр.
1843—1845. Із її творів „Розрита могила“ написана р. 1843 в Березані;
р. 1844 в Москві по дорозі з України в Петербург була написана поема
„Чигирин“; в Петербурзі: „Сова“, „Дівичій ночі“, „Сон“, „Хустина“, „Чого
мені тяжко“, „Пустка“, „Н. В. Гоголю“; р. 1845 в Україні, в Миргороді:
„Не завидуй багатому“, „Не жепися на багатій“; в с. Мар'їнському:
„Еретик“ (сама поема), „Сліпий“, „Великий Льох“, „Стойте в селі Субо-
тові...“; в Переяславі: „Наймічка“, „Кавказ“, посланіс „Шафарикові“
(заспів до Еретика); у с. В'юницях: „І мертвим, і живим... посланіс“, „Хо-
лодний Яр“, „Псалими“, „Маленький Мар'яні“, „Минають дні“, „Три літа“
і нарешті знов у Переяславі: „Як умру, то поховайте...“

Цю збірочку під час трусу на помешканні Т. Шевченка в Києві
5-го квітня (ст. ст.) р. 1847 поліція забрала її на підлогу на поемі
„Сон“ був складений найтяжчий акт обвинувачення поетові її за цю збірку
Шевченко поніс найтяжчу кару із усіх членів Кирило-Методіївського
братства, хоч формально в цьому братстві поет і не числився. Ця кара
злодіяда Шевченкове тіло її передчасно, на 47 році життя, поклава його
в могилу. Після слідства, суду й заслання засудженого, ця збірка „Три
літа“ була передана до архіву департаменту поліції і пролежала там, не
приступши пікому, як „пропавша грамота“, аж до р. 1906, коли вона була
віднайдена В. Іллічом Ільїним, відслонена для дослідників Щоголевим і інш.,
використана Василем Доманицьким і деякі твори з неї, що ще не були відомі, були
опубліковані на сторінках спочатку московського часопису „Выloe“ а потім
усі увійшли до першого повного „Кобзаря“ р. 1907 В. Доманицького,
а як рукопис був тим же Василем Доманицьким використаний для
текстологічної студії в праці р. 1906 „Критичний розслід над текстом

„Кобзаря“ Т. Шевченка“. Дальша доля цієї збірки така, що заходами сенатора петербурзького сенату А. М. Марковича вдалося цю збірку видобути із департаменту поліції й передати р. 1907 до Чернігівського музею ім. Тарновського, де вона переховувалась довший час.

Не дивлячись на те, що ця збірка в цілому не була піком відома аж до 1906 р., окремі твори її, за винятком поезій „Сова“, „Дівичій ночі“ й поеми „Еретик“, дякуючи новому й надзвичайному її змістові та звичці поета не ховати їх у себе, а, після написання, вписувати їх на пам'ятку (оригінал чи копію) у тих осіб, де в той-час поет перебував, або, нарешті, дозволяти списувати їх знайомим, — ці окремі твори збірки майже всі переховувались на руках приватних осіб. І коли поет кінчав своє заслання, або вже з нього вернувся, прихильники (приятелі й добре знайомі) його таланту визириували й після смерті поета опубліковували.

І першою із цього багаточного дорібку поета, р. 1857 була опублікована Кулішем (Записки о Южной Руси, т. II) поема „Наймичка“. Р. 1859 в збірнику „Новыя стихотворенія Пушкина и Шевченки“, що була надрукована в Ляйпцигу, з'явилися такі твори: „Розрита могила“, „Н. В. Гоголю“, „Кавказ“, „Холодний Яр“, „І мертвим, і живим.. послані“, „Як умру...“ В „Кобзарі“ 1860 р. Псальми. Р. 1861 і 1862 на стор. „Основи“ були надруковані: „Чого мені тяжко“, „Пустка“, „Заворожи мені, волхве“, „Не завидуй багатому“, „Не женися на багатій“, „Посланіе Шафарiku“, „Еретик“ (рядки 88—123), „Минають дні...“

Того ж 1861 р. в „Dziennik-y Literack-iem“ була видрукована „Стойть в селі Суботові“, в „Вечерницях“ 1863 р. „Чигирин“. Окремою книжкою видана К. Климковичем у Львові поема „Сон“. В працькім „Кобзарі“ р. 1876 були видруковані: „Еретик“ крім Послання до Шафарика іще 133 рядки самої поеми „Великий лъох“. В часописі „Світ“ р. 1881 і „Луна“ р. 1881, у Києві була надрукована „Хустина“. Р. 1906 були опубліковані в „Новій Громаді“ — „Три літа“, „Сова“, „Дівичій ночі“, „Маленький Мар'яні“. І лише р. 1925 на сторінках „Кобзаря“ Айзенштока і Плевака була надрукована поема „Сліпий“.

З цього переліку бачимо, що майже всі твори із збірки „Три літа“ до виходу повного „Кобзаря“ р. 1907 були опубліковані по різних часописах і виданнях. І ніякі заборони російської влади не могли спинити співучого, бурхливого слова Шевченка. Воно розійшлося по всій Україні а то й закордоном. Із сторінок „Кобзарів“ Кожанчикова й Сушкевича р. 1867, із сторінок „Кобзаря“ Т. Шевченка, виданого Старою Громадою в Празі р. 1876, Драгоманова в Женеві, нарешті із сторінок „Кобзаря“ Василя Доманицького р. 1907, на той час найповнішого, заборонені й конфісковані перли поета із збірки „Три літа“ пішли до українського народу й стали джерелом нових думок, нових ідей. І ці ідеї великого Тараса лягли в основу цілої національної, політичної й соціальної такої великої ідеології нової України, що відіграла епохальну роль в житті української Напії.

Сторіччя Кирило-Методіївського Братства 1846—1847

При трусі в Миколи Костомарова 29 березня 1847 року з його письмового стола, як річеві докази провини, було взято рукописний Кобзар Шевченка, революційний твір Міцкевича та стару газету з офіційним звітом про справу декабристів. Знайдені речі символізують ті традиції що їх підхопило Кирило-Методіївське Братство. Національна стихія Шевченка, слов'янський месіянізм Міцкевича та федералістична перебудова держави були складовими частинами ідеології кирило-методіївців, що в другій половині сорокових років заклали українське таємне політичне товариство.

До цього товариства належали крім славних письменників наших — Миколи Костомарова, Тараса Шевченка та Пантелеймона Куліша, ще два чільних діяча братства — кандидат на професорське звання Микола Гулак та вчитель полтавського кадетського корпусу Василь Білозерський, згодом редактор відомого українського місячника »Основа«. Молоду студентську групу братчиків представляли Юрій Андрузький, що все життя перебув на засланнях і в заточенні в Соловецькому монастирі за невгамовну політичну роботу, Іван Посядя і Олександр Тулуб — пізніше педагоги, Олександр Навроцький — поет, автор загально відомої пісні про Разіна: »Есть на Волге утес« та Опанас Маркович, в дальшому чоловік письменниці Марка Вовчка і відомий український етнограф. До справи, крім того, з більш відомих людей було притягнуто ще слов'янофіла Федора Чижова та політичного мислителя Миколу Савича, — обидва зв'язані були з Україною.

Центральне місце серед братчиків займав, звичайно, Шевченко. Він був поетичним інтерпретатором ідей Братства, їх трибуном. На роки 1844—1846, на ті знамениті »три літа« припадали найбільш важливі політичні твори Шевченка, де він розгорнув ідеологію Братства і свою національну історіософію. Такі речі як Чигирин, Сон, Ян Гус, Великий Льох, Суботів, Кавказ, Посланіє, Заповіт — братчики переписували, читали в голос, вивчали на пам'ять. Серед тих матеріалів, що їх забрали при трусі у братчиків, у багатьох знайшли переписані речі Шевченка з числа названих вище. На до-

питах братчикам ставили питання про ці Шевченкові твори, бо в доносі на Братство сказано було, що в творах своїх він закликає українців до повстання.

Костомарів був ідеологом кирило-методіївців. Старий віком, професор і поет, він склав найважливіші політичні документи Кирило-Методіївського Братства »Книги битія« та »Устав«, де викладено і обґрутовано з історичного і філософського боку політичну і соціальну програму братства. Організатором в братстві був Микола Гулак, що надав цьому товариству певних організаційних форм.

Місцями дії братства були Київ, Полтава і Петербург. В Києві, під Андріївською церквою, в кімнаті Гулака, що жив у священика цієї церкви, збиралися братчики — студентська молодь і поважніші люди. Тут власне з ширшого академічного гуртка викристалізувалося братство, як політична організація, тут слухали братчики і надхнені слова Шевченка і месіяністичні пророкування Костомарова і практичні проекти Білозерського. Тут обмірковувалися Устав братства і тексти відозв, тут переписувався для поширення текст »Книг Битія Українського Народу«, які у братчиків мали конспіративну назву »Закон Божій«.

Полтава і Петербург стали місцем поширення ідей братства трохи пізніше, коли до Полтави на учительську посаду поїхав Василь Білозерський, а до Петербурга на наукову роботу — Микола Гулак.

Склад основного гуртка братчиків був незначний: зарештовано і притягнуто до слідства було трохи більше десятка осіб, але навколо братчиків гуртувалося багато української молоді та інтелігенції. Дмитро Пильчиків, людина дуже близька до братства і безумовний кирило-методіївець з духа, рахував, що під час арешту членів цього товариства в ньому було вже »мало не сотня братчиків«. Микола Гулак говорив про величезне товариство, що знаходиться, окрім Росії, ще й по інших слов'янських землях.

Дійсно, братчики мали стосунки з іншими слов'янами. Костомарів, Гулак і Шевченко з поляками, Гулак — з чехами. Панславістичні ідеї, ідеї національного відродження, духовного і політичного об'єднання слов'ян мали тоді у кожного слов'янського народа своїх апологетів, але Чеська Прага стала центром всеслов'янського руху; прагнення до нього виявилося в листуванні Гулака з чеським патріотом і вченим В'ячеславом Ганкою, а також в розпочатій але перерваній арештом мандрівці П. Куліша разом з Вас. Білозерським саме до чеської столиці.

Серед київської молоді 40-х років інтерес до слов'янства був остільки великий, що вона кинулася вивчати слов'янські мови й літератури. Найбільше захопився цим Василь Білозерський. Він студіював пансловістичну літературу, чеську, сербську і польську мови, уважно читав поему Яна Коляра «Дочка Слави», це б то »Слов'янка«, основна ідея якої — відродження слов'янських народів. Куліш поїхав до слов'янських земель з адресами польського славіста Вацлава Мапейовського у Варшаві та поета Адама Міцкевича в Парижі. Польський пансловізм інтересував кирило-методіївців, бо польські діячі слов'янського відродження, так само як і чеські, мріяли про федерацію слов'ян з кількох штатів, а політична перебудова Росії на користь українському народові вбачалася братчиками саме в можливості всеслов'янській федерації в майбутньому. Ідею цієї федерації найкраще висловив Микола Костомарів у »Книгах Бітія« та інших програмових документах. У »Проклямації до українців« братчики розгорнули таку політичну програму: »Ми приймаємо, що всі слов'яни повинні з собою поєднатися, але так, щоб кожен народ становив собою Річ Посполиту і щоб управа у кожного була окремо і кожний народ мав свою мову, свою літературу, свій суспільний лад... Мусить існувати сойм або слов'янська рада, де б сходилися депутати від усіх республік слов'янських і там вирішувалися б справи, що належать до цілого слов'янського союзу. В кожній республіці мусить бути правитель, обраний на певний час і над цілим сюзом мусить бути такий же правитель, обраний теж на певний час«. Крім того, проклямувалися в кожній республіці загальна рівність та воля і відкидалися будь які станові різниці. Цей же пансловістичний ідеал в самому кінці »Книг Бітія« був сформульований так: »І встане Україна зі своєї могили і знову зозветься до всіх братів своїх слов'ян і почують крик її і встане слов'янщина, і не позостанеться ні царя, ні царевича, ні царівни, ні князя, ні графа, ні герцога, ні сіятельства, ні превосходительства, ні пана, ні боярина, ні кріпака, ні холопа — ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії, ні в Хорутан, ні в Сербів, ні в Болгар. І Україна буде непідлеглою Річчю Посполитою в союзі слов'янськім«.

Один з братчиків — на допиті — основною метою, що всіх еднала, назвав об'єднання слов'ян па зразок З'єднаних Штатів Америки, чи сучасної братчикам конституційної Франції. »Книги Бітія« докладно обґрунтують принцип конституційної демократії з розподілом влади на законодавчу і виконавчу і з відповідальністю виконавчої влади перед кон-

ституантою, яку »Книги Бітія« називають »Сонмищем« під стиль уроочисто біблійної фразеології цього документу взагалі. Отже український месіянізм, християнські засади суспільного устрою і конституційні засади політичного устрію — такі були характерні риси ідеології братчиків.

Іх пропагандою зайнявся Шевченко, який ще р. 1841 в передмові до »Гайдамаків« кинув думку: »нехай житом-пшеницею, як золотом покрита, нерозмежовано останеться навіки од моря і до моря слов'янська земля!«, а в »Суботові« підкреслював майбутнє відродження України:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

Ідея рівенства і волі в »Чернеці« знайшла таке формулювання: »Братерська наша воля без холопа і без пана«, а ідея державного устрою на зразок З'єднаних Штатів Америки майнула вже в значно пізнішому творі (»Юродивий« 1857) де поет запитував: »Коли ми діжdemoся Вашингтона з новим і нраведним законом?«

Костомаров теж спробував в художній формі інтерпретувати ініціативну роль України в утворенні всеслов'янської федерації і той український месіянізм, який був у »Книгах Бітія« переказаний такими словами: »Тоді скажуть всі язики (себто народи), показуючи рукою на те місце, де на карті буде намальовано Україну: ось камінь, його же не брегоша зиждущій, той бисть во главу угла!«

В незакінченному оповіданні »Панич Наталич« Костомарів малює майбутнє слов'янщини, пов'язане в уяві героя з Києвом, що має стати столицею слов'янських племен. »На згук вічевого дзвону в святій Софії зберуться слов'яни з берегів Волги, Дуная, Вісли, Ільменя, з помор'я Адріятики та Камчатки... і буде благодать над Слов'янциною«.

Костомарів згадував у своїй автобіографії, що за думками кирило-методіївців, Київ дійсно не мав належати до якогось певного штату, а призначався за місце зборів загально-слов'янського сойму.

Ідеалом суспільного устрою для »Книг Бітія« являється козацтво. »І не любила Україна, написано там, ні царя, ні пана, а скомпоновала собі козацтво, есть то істое братство, куди кожний пристаючи був братом других, — чи був він преж того паном, чи невільником, аби християнин, і були козаки між собою всі рівні, і старшини вибирались на раді

і повинні були слуговати всім по слову Христовому і жодної помпі панської і титула не було між козаками». І день ото дня, сказано далі, росло-умножалося козацтво, і незабаром були б на Україні всі козаки, всі вільні і рівні, і не мала б Україна над собою ні царя, ні пана, опріч Бога єдиного і дивлячись на Україну так би зробилось і в Польщі, а там і в других слов'янських краях».

Малюючи такими рисами козацтво, »Книги Бітія« вбачали в ньому прообраз того ідеального суспільного ладу, який мав би розв'язати одночасно і політичну і соціальну, а навіть національну проблеми.

Сучасне кирило-методіївцям зло — кріпацтво було живим запереченням рівенства і братерства.

Двоє з братчиків на своїй власній долі відчували несправедливість сучасного соціального ладу. Шевченко був звільнений з підданства кріпак, а Посєда належав до катеринії державних селян. Гарячий протест проти нещасної долі покріпаченого люду знайшов як найкращий вислів у Шевченковому Кобзарі. Перефразуючи Шевченка, Посєда пише: »Жахливі злидні в нашему краю, так мати позбавляється единого сина, цілу надію та підпору своєї старости, на зло зданого в москалі, — тут ви побачите селянина, який вже збуває останню свою худобу, щоб заплатити надто важкі податки.«

Третій братчик Микола Костомарів, син кріпачки і дідича-кріпосника, в одному з листів того часу малював страшну картину селянської господарської руїни на Волині, ніби наслідуючи яскраві антикріпацькі тиради російського письменника-революціонера Ол. Радіщева в його знаменитому »Путешествії из Петербурга в Москву«.

«Каторга була б кращою для них», писав Костомаров одному з своїх приятелів: »не кажучи вже про те, що бідний селянин працює на поміщика замість належних трьох днів, цілий тиждень (що трапляється й з вашими полтавцями, червоніючи, мушу сказати!), а собі на робочий час приділяє лише свята, через що виходить, що багато хто не знає імення Ісуса Христа, не кажучи вже про те, що баби працюючи зимою цілими днями на барщині, беруть ще прясти для поміщика й до дому на вдосвіта, не кажучи про численні побори... ставлення до них таке, що переходить понад саме страшне розуміння утиску і примушує друга людства здригнутися».

Не дивно, що вимога звільнення селян від кріпацтва входить в програму кирило-методіївців. На цьому сходились

вони всі. Куліш у спогадах про Костомарова писав, що першою вимогою їх було звільнення селян, яких належало одступити на волю »такими господарями, щоб кожний з них утворив би самостійну школу начатків ремісничої та землеродної культури«.

Юрій Андруський розробив проект звільнення, з одного боку, через викуп селян на гроші, що можна було здобути зменшенням витрат на армію та вищі чини, з другого — через заохочення самих поміщиків до цього акту шляхом різних нагород. Всі ці заходи мали привести, за словами Василя Білозерського, до поширення »мирної агрікультурної цивілізації та чоловіколюбних моральних понять«.

Разом з фізичним звільненням селянина в програмі Кирило-Методіївського Братства було й духовне його піднесення. З проектами заведення шкіл, видання книжок і журналу ми зустрічаемось в листах, свідченнях та записках кожного з братчиків. Недарма всі вони були так чи інакше зв'язані з учительною працею, недарма патронами для свого братства вони обрали двох первоучителів християнських.

Гулак уважав, що для поширення ідей вільності поміж слов'янських народів потрібно завести школи для простого народу, потрібно писати й видавати для них різні твори.

Куліш на допитах пояснював, що братчики мали намір писати підручники українською мовою з священної і загальної історії, географії, рахівництва та сільського господарства. З метою пропаганди своїх думок і ширення освіти, братчики затівали видання журналу, який здійснений був лише через 15 років (»Основа«). На видання для народу було переведено збирання грошей серед братчиків.

Таким було в основному коло ідей і практичних проектів Кирило-Методіївського Братства. Підхопивши нитки традицій, що в'язали його з українським декабризмом, з польським революційним рухом на українських землях, нарешті, з національним відродженням самого українського народу, — Кирило-Методіївське Братство заповіло ці традиції дальшим поколінням. Братчики самі виступили активними діячами в добу підсилення національного руху в 60-х роках. Федеративну ідею — через діяльність Михайла Драгоманова — українська національна думка донесла до 20-го століття. І в цьому міцному духовому зв'язку поколінь ми вбачаємо найбільше визнання заслуг цих українських мрійників, що в сувору добу міністерської здичавіlosti виступало з проповіданням морального вдосконалення окремої людини і цілих народів.

Наша старокнязівська християнська держава

Впливи християнства почали досягати стародавнього Києва тому добрих тисячу літ, і коли християнська віра була визнана в 988 році офіційно державною релігією, вона вже мала за собою в Україні-Русі певну традицію. Місійна діяльність християнства йшла на стару Русь з двох осередків християнського світу, — з Візантії і з Риму. Київські князі приймали однаково прихильно й німецьких місіонерів, представників або висланців з Риму, і грецьких. Але вибір впав на обряд східний, що відкрило двері впливам візантійської культури.

Доволі довго в науковім письменстві держався погляд, що візантійська культура часів князя Володимира була вже мертвю своїм духовним змістом і закостенілою у своїх формах. Проте нові наукові досліди, головно учених французьких (Шарль Діль), німецьких (Крумбахер), російських (Кондаков), довели, що Візантія за панування македонської 'династії' (867—1081 рр.) переживала саме добу відродження на всіх полях суспільного життя: відродилася її політична могутність, розцвіла торговля й індустрія, піднеслася наука, література й освіта. Появилися ознаки культурної синтези впливів східних — арабських з елементами грецькими, високо розвинулося мистецтво. З лона візантійської церкви виходять просвітителі слов'янського світу, свв. брати Кирило й Методій. Перейнята зasadами візантійської культури, молода болгарська церква також промінює на Русь своїми церковними й літературними впливами. Додає свою долю впливів і християнське закавказзя (нпр. в обсягу архітектури), яке уявляло собою східний варіант греко-візантійської цивілізації.

Черпаючи з цього багатого джерела культури, київська Русь-Україна жадібно впоюювалася в себе нові для неї ідеї в області духового життя, в області релігійно-філософської думки, науки, письменства, мистецтва.

Під впливом християнських понять, зм'якшуються притягальні пристрасті, злагоджуються грубі звичаї, зникає по-малу невільництво, засвоюються гуманні погляди й поганяття. Молоде українське суспільство, вже в другім поколінні по своїм наверненні, видає зпоміж себе людей, перейнятих християнським ентузіазмом, прямуванням до морального самоудосконалення, що доходить до аскези. Воно видає високих

проповідників християнської моралі в суспільних та в осо-
бистих відносинах.

Про високий стан культури в тогочасній Україні про-
речисто говорять пам'ятки письменства, матеріальної куль-
тури, нарешті свідоцтва чужинців. Київські князі вступають
у династичні зв'язки з усіма панівними домами Європи; вони
одружуються з візантійськими, шведськими, норвезькими,
англійськими, німецькими принцесами; українські князівни
засідають на престолах Франції, Німеччини, Норвегії, Угорщи-
ни, Польщі. Чужоземні королевичі вважають за честь одру-
житися з дочкою могутнього християнського володаря сходу
Європи, шукають захисту при його дворі, просять його до-
помоги. Близькуча столиця держави — Золотоверхий Київ,
уявляється чужинцям як велике, модне і багате місто, з 400
церквами, з пишними палатами, з площами, які прикрашають
мідяні статуй, вивезені з грецьких колоній з Криму, з 8 ба-
зарами, де провадять жлавий торг купці з далекого Сходу,
з Візантії, Відня, Венеції, Регенсбурга, Майнця, з чеської
Праги й з усіх сусідніх земель, з веселим, привітним насе-
ленням. Вже на початку XI. ст. Київ є предметом заздрощів
сусідів. Коли київський великий князь Із'яслав Ярославич
появляється в Майнці при дворі цісаря Гайнріха IV., як
утікач, то має при собі стільки багатства, що німецький лі-
тописець зауважує при цій нагоді, що »ніколи ще Німеччина
не бачила стільки золота, срібла й дорогих матерій«.

Не тільки матеріальною культурою могла здивувати чу-
жинців стара Русь-Україна, не тільки своїми пишними цер-
квами (у Києві, Чернігові, Переяславі та ін. містах), не тіль-
ки фресками, мозаїками, тонкими ювелірними виробами
(емаль), не тільки близькою зброяю й окрасами, але й
своїм інтенсивним духовим життям. Як в обсягу матеріаль-
ної культури Київ, положений на перехресті впливів Заходу
і Сходу, змодифікував ці впливи на своєму ґрунті й не раб-
ськи наслідував чужі зразки, але надавав їм власний ори-
гінальний характер, так і в обсягу духового життя стара
Україна вміла покласти печать свого духа на ті ідеї, які за-
позичила в своїй метрополії — Візантії. Перекладаючи й на-
слідуючи пам'ятки грецького та болгарського письменства
(Болгарія вже в X. віці переживала золотий вік своєї літе-
ратури), Україна вже в половині XI. віку витворила своє
власне оригінальне письменство, що його характеристичною
прикметою є перевага інтересів моралі над формою, догма-
тикою, обрядом, висока гуманність, ідея переваги духа над
матерією, над грубою фізичною силою.

Розуміється, старе українське письменство було витвором людей духовного стану, його осередками були церковні domi, монастирі, єпископські двори; але воно зовсім не носило замкнутого в вузько-церковній сфері характеру; у наших найстарших письменників під чернечою рясою билося серце палкіх патріотів, які з гордощами дивилися на велич своєї землі, на швидке поширення в'її Христової науки, в чому вони добачали особливий прояв Божої ласки до Руської землі. В глибині чернечих келій творилася легенда про місію св. Апостола Андрія в Києві, про повстання Руської держави через добровільне закликання варяжської династії, про чудовне навернення князя Володимира на християнство, — і там утворилася славнозвісна повість »Откуду пошла есть Русская земля«, патріотичний твір ченця Нестора. А ще перед тим повстало чудове »Слово о законі і благодаті« митрополита Іларіона, перейняті гордою свідомістю, що його князі панують »не в якісь убогій і незнаній землі, але в Руській, що є відома і знана по всіх кінцях світа«.

Б. І. АНТОНИЧ

БАТЬКІВЩИНА

Жовті косатні цвітуть на мокрих луках,
як за днів дитинства, в кучерявій млі.
Вилітають ластівками стріли з лука,
білі стріли літ.

Оси золоті в чарках троянд розквітилих,
мокрі зорі куряться нід сизий вечір.
Ще горить твоєї молодості світло,
хоч новий десяток літ береш на плечі.

Слухай: Батьківщина свого сина кличе
найпростішим, неповторним вічним словом.
У воді відбились зорі і обличчя,
кароокі люди і співуча мова.

Поезія непримиренної боротьби за Волю

(До 75-ліття зо дня народження Лесі Українки)

„Убий — не здамся“.

Леся Українка.

»Від часу Шевченківського „Поховайте та вставайте, кайдани порвіте“ Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як із уст цієї слабосилої, хворої дівчини«, — так писав Іван Франко про поезію Лесі Українки в 1898 році, коли її творчість ще не досягла найвищих вершин. Висока ідейність творів, глибокий психологізм, новаторство в тематиці, в жанрах, в формах і в стилі віршування надзвичайно високий художньо-мистецький рівень поетичних творів, незрівняна сила ліризму, могутній бойовий дух, дух непримиреності і сильного волонтеризму — ось головніші риси величної поезії Лесі Українки.

На першому плані творчости Лесі Українки була Україна, український народ, потрійно поневолений — національно, соціально і політично:

„О люде мій бідний, моя ти родино,
Брати мої вбогі, закуті в кайдани!
Палають страшні, незагойнії рани
На лоні у тебе, моя Україно!

Пекло, страшніше від Дантівського пекла, горить в Україні (»Де тії струни«). Самодержавний тиран »на війну жене своїх підданих, —

І посилає на роботу люд; —
На ту страшну єгипетську роботу,
Що має вславити царське імення...«

»Троїстая нагайка« російської деспотії крає поневолений люд, деморалізований раб »плете сильце і братові під ноги простирає«, пасивний народ »на себе самохітъ кладе кайдани« і покірно б'є поклони перед короною вінчаним деспотом.

Народ утратив свою державу:

»Ми навіть власної не маєм хати,
Усе відкрите в нас тюремним ключарям:
Не нам, обідрами невільникам, казати
Речення гордеє: »мій дом — мій храм!«

Народ утратив національну свідомість і сліпо служить ворогам, а кращих своїх синів віддає катам:

»Народ наш, мов дитя сліпее зроду,
Ніколи світа-сонця не видав,
За ворогів іде в огонь і в воду,
Катам своїх поводарів oddав«.

Скрізь із хаосу тьми виринали »голод, злідні, жах — несвітський жах усім морозив душу« („Fiat pox“). Кращі представники народу, »сміливі нащадки Прометея«, які виступали проти тьми, проти неволі, знаходили сумну долю свого предка:

»Вигнання, муки, нерозривні пута,
Дочасну смерть у дикій самотині...«

Дуже тяжко і болюче відчувала Леся Українка неволю рідного краю. Приїхавши до Відня 1891 р., поетка писала до М. П. Драгоманова: »Розглядаюсь на Європу... Перше враження було таке, ніби я приїхала в інший світ — кращий світ, вільніший. Мені тепер ще тяжче буде у своему краю, ніж досі було. Мені сором, що ми такі невільні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно. Отже я прокинулась, і тяжко мені, і жаль, і болить...« На чужині поетка відчувала глибоку тугу за Рідним Краєм, часто вкладаючи її в уста своїх героїнь:

»...А в серці тільки ти,
Єдиний мій, коханий рідний краю!
Все, все, чим красен людський вік короткий,
Лишила я в тобі, моя Елладо;
Родина, слава, молодість, кохання
Зосталися далеко за морями,
А я сама на цій чужій чужині...«

Радісна хвилина повороту до рідного краю швидко потьмарюється зустріччю з непривітними кордонними вартовими, які з »холодним блиском зброй« стояли на варті, символізуючи політичний гніт, політичну сваволю чужинців на »нашій — несвоїй землі«. Поетку

»...Знов обступала тісна, щільна
неволі рідної знайомая стіна«.

Хвилина вороття до поневоленого рідного краю була схожа на прибуття на заслання:

»Чи ми вертаємось, чи йдемо на вигнання? —
Питалися мої думки й пісні«.

І вільна думка поетки під впливом цієї сумної дійсності »враз блідла, мов невільниця сумна«. Тоді далека чужина, де панувала воля, демократичні свободи,

»Здавалась краєм вічної весни«.

На тлі яскраво змальованої поеткою російської дійсності виступають героїчні постаті борців за волю, зростає почуття ненависті до ворогів, свідомість неминучості збройної боротьби проти ворогів, росте революційне завзяття, жертвеність. Найціннішою рисою справжнього борця є його непримиренність, незломність, завзята упертість і безкомпромісність. Не постать хороброго лицаря-переможця приваблює поетку, а постать того переможеного, який до кінця залишається незломним своїм духом. »Убий — не здамся!« — ось девіз завзятого непримиренного борця.

Оспівуючи сміливих, безстрашних героїв (»Грішниця«), Леся Українка гостро картає слабодуху, боязку інтелігенцію:

»Невже ті голоси несміливі, слабкі,
Квиління немовлят — належать справді вам?«

Досить уже даремних скарг, нарікань на долю, зідхань і сліз:

»Що слізози там, де навіть крові мало?!«

Активну боротьбу, бойовий революційний чин пропонує поетка:

»Хай ми хоч раз заговоримо громом
Так, як весняній хмарі!«

Є тільки дві дороги: »або смерть — або перемога«. Безкомпромісна, непримиренна рішуча боротьба — це єдиний шлях до визволення рідного краю:

»Повстанем, бо душа повстане!«

Не тільки в ліричних поезіях, а також і в драматичних поемах Лесі Українки центральною темою є Україна. Беручи сюжети з староєврейського життя, з життя античної Греції та Риму, з доби перших християн, Леся Українка в символічних образках має украйнське життя, розв'язує найпекучіші проблеми сучасної української дійсності. В образі Вавилонського полону вона показує політичний полон України в царській Росії. Гострими гнівними словами картає поетка найбільше наше національне лихо — розбрат, роз'єднаність українських сил, які »в ростіч розбігались манівцями і попадали ворогам в полон«. Констатуючи, що серед українців ще мало національної єдності і національної солідарності, поетка з гірким болем проголошує:

»Так доверши ж до краю тую зраду,
розбий, розсій нас геть по цілім світі,
тоді, либонь, журба по ріднім краю
навчить нас, де і як його шукать.
Тоді покаже батько свому сину
на срібне марево у далині
і скаже: »Он земля твого народу,
Борись і добувайся батьківщини,
бо приайдеться загинутъ у вигнанні
чужою-чуженицею, в неславі«.

На історичному прикладі, взятому з історії боротьби шотляндців з англійським королем (в XIII-XIV ст.) (»Роберт Брюс«) Леся Українка переконливо доводить, що невдачі і поразки не повинні спинити боротьби, а навпаки — гартувати бойовий дух переможених і готовати їх до нових боїв, що тільки героїчна наполегливість може забезпечити достатчу перемогу над ворогом. Шість разів розбивали вороги шотляндське військо на чолі з Робертом Брюсом, але повстанці не здавались і, нарешті, на сьомий раз вони здобули перемогу і повернули своєму народові свободу і державну незалежність.

Драматичні поеми Лесі Українки пройняті потужним ліризмом. Свої власні думки і настрої, власні переживання і почування вкладає поетка в уста своїх героїв. Героїчна постать Антея (»Оргія«), безкомпромісного, непримиреного борця за волю рідного мистецтва, є образ самої Лесі Українки, яка високо тримала стяг національного мистецтва, яка так само як і Шевченко, »орала свою вбогу ниву, рідні пеперлоги«. Устами Оксани (»Боярня«) поетка засуджує всякий опортунізм, угодовство, національну пасивність - зраду, проголошуючи гасло збройної боротьби проти ворога. Почуття великої любові до Рідного Краю, поєдданої з запеклою ненавистю до його ворогів, вкладає поетка в уста Міріям (»Одержима«). Думку про конечну потребу самопожертви во ім'я ідеї, висловлює поетка в образі дівчини-революціонерки (»Грішниця«), яка з зброєю в руках виступає проти ворогів поневоленої Батьківщини, бо бачить:

»...що хиливсь найнижче,
Того топтали люди й коні«,

бо знає:

»Не ми уб'єм, то нас вони уб'ють«,

бо певна, що

»...наша смерть
научить інших, як їм треба жити.«.

В »гіркій давно минулій долі« зруйнованої Трої поетка бачила »образ рідної неволі«. (»Кассандра«). Пророчий голос мужньої свободолюбивої патріотки Кассандри, що розлучливо кличе »Вартуй, стороже!« — це голос самої Лесі Українки. І трагедія Кассандри — безсилої жінки, яка володіла пророчим даром і бойовим духом, — це трагедія самої Лесі Українки:

„Нема Кассандрі зброй! Тільки слово,
Та ѹ те в зневазі, у погорді людській.
О знали ви, боги, чим покарати!
Пророчий дар дали безсилій жінці!
Якби могла я збройною рукою
Все доказати, що казати мушу,
Не та була б ціна й повага слову
Проклятому від заздрісних богів...
...І як я смію їм казать: борітесь,
Коли сама для боротьби, як жертва?

Леся Українка, як і Кассандра, геніяльно передбачала хід подій, але не могла їх змінити; вона перестерігала українське громадянство від »тroyянських коней«, вона, як і Кассандра, не знаходила зрозуміння і признання серед своїх сучасників, вона прагнула до чинної боротьби, але не могла через свою хворобу стати в лаві активних озброєних борців.

Уважно читаючи безсмертні твори славетної поетки, ми знайдемо в них не один доказ справжнього пророчого дару Лесі Українки. Таким прогнозом у майбутнє українського народу були, напр., слова поетки, написані 1906 року:

»Насунула важка, червона хмаря,
гула в ній громом братовбивча чвара,
вона покрила цілу країну
і повернула всю її в руїну.
Замер мій дух, і серце заніміло,
і слово з уст озватися не сміло,
бо та країна — то була моя...«

Пророчі слова Лесі Українки здійснилися... Але із сліз і крові поневоленого народу, з жаху і руїн, як з попелу фенікс казковий, відродиться Вільна Україна. Цю певність і тверду віру в конечну перемогу Правди і Волі висловила Леся Українка в своїх поетичних творах. Тому бадьорим акордом закінчує вона і свою »Кассандру«:

»Нема руїни! Є життя, життя!

Цю непохитну віру в щасливе прийдешнє Рідного Краю висловила Леся Українка і в своєму останньому творі („Казка Велета”), написаному за тиждень до своєї смерти. Пророчим віщуванням звучать останні рядки останньої поезії Лесі Українки, в яких вона висловлює свою непереможну віру у визволення свого народу від пут і кайданів неволі:

Ущухне божий гнів,
Минеться кара божа,
І встане велетень тоді,
Розправить руки грізні
І вмить розірве на собі
Усі дроти залізni...

Кохана сторона моя!
Далекий рідний краю!
Що раз згадаю я тебе,
То й казку цю згадаю, —

такими останніми рядками закінчує велика поетка свій життєвий і творчий шлях, так сама вона розкриває свій поетичний образ казкового велетня, образ своєї Батьківщини, якій вона віддала все своє життя, всі свої сили, весь свій великий мистецький хист.

Могутнє поетичне слово Лесі Українки було єдиною зброєю поетки, яка вічно житиме, закликаючи український народ до боротьби за Волю! Поетка вірила, що її гаряче бойове слово в руках майбутніх поколінь, в руках „невідомих братів“ стане „кращим мечем на катів“. Вона вірила, що „мestники дужі“ повсталого народу, загартовані, непохитні звитяжці-борці з гаслами гордої непримиренности „Убий — не здамся“, лицарі новітні, духові нащадки незломного Антея з бойовими гаслами славної поетки, з її зброєю—словом могутнім „кинуться одважно до бою!“

«Брязне клинок об залізо кайданів,
Піде луна по твердинях тиранів,
Стрінеться з брязкотом інших мечей,
З гуком нових, не тюремних речей!

* * *

Я чую: крильми леготу тонкого
Ласкаво плеще південь за вікном —
Покину дім і вийду на дороги
Просвітленим, чутким мандрівником,

Гаї замріяні і сині доли
Відкритий, відданий, вітаю я;
На видноколо, на його престоли
Свій скромний дар несе душа моя.

ГоряТЬ на галяві лагіdnі свічі:
То жовтий цвіт підносить дивина,
СтояТЬ дерева на премудрім вічі
І мова їх — промінна тишина.

І квітне день, погожий і привітний,
Спочили груші в золоті ланів,
А в далечі поломінно-блакитній
Блаженно тануть вигини горбів.

Години світlosti і супокою!
Як славить, як благословляти вас:
Ви ясните живущою рікою
Душі моєї схований алмаз.

Я нивам, лукам, далям і дібровам
Себе, слугу виіокостей, прирі
І мрію, щоб пд дахом бірюзовиком
Минув, як літо, мій прозорий вік.

С Е Р П Е Н Ъ

Спокою й кротости прийшла пора ясна,
Зичливий поїть зір і вабить добрі душі:
У листі лагіdnім поломеніють груші,
І між дерев стойть велика тишина.

І світлі помисли, як легкі кораблі,
Причал покинули і мають корогвами, —
І радісно пливуть садами і гаями
По руну золоте серпневої землі.

Затоплені дзвони

(З нотатника мандрівника)

Велика сучасна історична хуртовина не тільки перекреслила кордони держав недавньої Європи, — великих змін дізнали й границі заселення окремих народів. Зникають для нас на наших очах і три прапрадідівські українські землі — Холмщина, Лемківщина й Бойківщина. Це країни, що витримали досі на собі всі спроби денационалізування й пильно зберегли скарби наших прадавніх вірувань, звичаїв, обрядовості, ноші й мови.

Тут містимо уривок з статті передчасно померлого (у 1944 р.) дослідника Холмщини й Полісся Бориса Ольхівського, що своєю працею багато спричинився виявленню дійсного обличчя Холмщини.

Одного разу селяни з села Вокиєва ловили рибу в р. Гучві проти Туркович. На дні Гучви знайшли вони два затоплені дзвони. Один з них, більший, залишився на дні річки, другого — меншого вдалося ім витягнути з води й вони віддали його до вокіївської церкви.

Таке оповідання можна почути в околицях Туркович, з поясненням, що ці дзвони затопили колись ченці під час татарського нападу.

Подібний переказ існує в Холмі про т. зв. »Василіянський став«. Тільки холмських затоплених дзвонів ніхто не витягав — став глибокий. Але можна прийти до ставу на Великден, лягти на березі й прикласти вухо до землі. Тоді побожна душа почне, як дзвонять дзвони в монастирі, що запався під землю й залився водою, щоб не впустити до своїх мурів ворогів - татар.

Не дарма пов'язані ці перекази з околицями двох давніх колись столиць, а згодом святих місць Холмщини — Червоня й Холма.

Оті татарські наїзди, що про них згадується в народніх переказах, застали Холмщину осередком могутнього Галицько-Волинського королівства. Держава Романа Самодержця простягалася від Вепра до Дніпра; від темних борів Підляшшя до карпатських верховин. Під владою Романа та його нащадків ця держава прожила півтора століття неспокійної барвистої історії. Її володарі невтомно воювали й будували, а слава їхніх походів та їхніх столиць лунала дзвінко по світі.

В ті часи ворогам небезпечно було переступати кордони нашого королівства. Ось напр. одного разу — за панування князя Льва — десять сіл над р. Корсною, коло теперішньої Білої Підляської відвідали непрохані гості. Пограбували українські села, людей побрали в неволю. Назドогін їм вирушила дружина з Берестя під проводом воєводи Тита »скрізь славного: і на війні, і на ловах«.

»Божою милостю побідили берестяни ляхів, і повбивали їх, а інших побрали в неволю, і свій полон відполонили, і вернулися до Берестя з честю, славлячи Бога і Його Пречисту Матір во вся віки«. Так записано в літописі.

Гось прийшов час, коли королівство зникло, немов запалось під землею. Зникли, з'їшли з цього світу, спочили глибоко в землі галицькі, холмські та волинсько-володимирські королі, князі та хоробрі дружинники в гостроверхих шоломах. Слава їх дзвонила ледве чутно, немов з-під землі, крізь грубі верстви часу й забуття. І ворогам здалося, що королівство залишилося без оборони, що ніхто вже не боронитиме його кордонів.

Шістсот літ минуло від того часу. І шістсот літ похожала вздовж старих кордонів щезлого королівства вірна нейсипуща сторожа. Не дзвонила вже князям слави харалужними мечами. Дзвонила косами в росу й серпами в літню спеку, хилилася в тяжкій праці й наразі до рідної землі й землі дієї ворогові не віддала. Витримала гніт і знущання, а кордони старого Королівства зберегла для майбутнього.

Селянству Холмщини й Підляшшя належить честь великого подвигу — збереження серед найтяжчих обставин давнього національного обличчя цих земель. Як за князів Романа й Льва, як за королів Данила й Юрія було, так і досі на схід від кордонів їхнього королівства лунає українська мова, живе український дух.

Хто ж дав обезголовлений, пригнічений масі надприродно силу для довершення цього великого подвигу? Хай повчать нас про це турковицькі перекази. Не легковажмо переказів і оповідань, що переходять від батька до сина, від прадіда до правнука, бо в цих переказах зберегається, немов зерно в шкарлути горіха, народня правда й туга поколінь.

Перекази в'яжуть історію Турковицького чудотворного образу з тими сумними часами, коли гинула Галицько-Волинська держава. Безцінні скарби — корони й престоли їх володарів — видимий знак маєстату їхньої держави, захопили поляки та повивозили до Кракова — про це маємо

історичні звістки. Згодом князь Володислав Опольський (зо Шлеська) вивіз з белзького замку українських князів велику святиню тамошнього українського народу — старовинний грецький образ Божої Матері й перевіз цей образ до ченстоховського кляштору, де він досі перебуває. Саме про подорож цього образу оповідають турковицькі перекази.

В дорозі з Белза до Польщі Володислав зупинився на ніч у Червені, а св. образ уміщено булд в турковицькому гаї. Бранці виявилося, що воза з чудотворним образом ніяк не можна зрушити з місця. Шість пар коней не вистало — довелося впряжені дванадцять пар. За наступну ніч місце, що на ньому почував святий образ заросло квітучою марunoю. Кінь якогось «княжого парубка» став перед цим місцем навколошки. Сліпуче сяйво було знаком для людей, що Пречиста полюбила це місце. На ньому побудовано Турковицький монастир.

Глибокий внутрішній сенс цього оповідання зовсім ясний: Мати Божа не хотіла покинути Холмської землі, землі осиротілості, що залишилася без сили і слави власної держави.

Місце українських королів і князів на їх престолах, в їх стародавніх столицях — Червені й Холмі — зайніяла тоді в чудесних своїх образах — холмському й турковицькому — сама Пресвята Діва й простягla над осиротілим людом свого святого омофора. Це Вона дала силу невисипущій сторожі оборонити кордони старого Королівства.

Це не гарні фрази чи поетичні порівнання, а дійсний, незаперечний історичний факт. Коли впала рідна Держава, тоді рідна Церква, віра батьків урятувала український народ Холмщини від винародовлення. Не було своєї влади, свого суду; отже кривду свою від чужинців ніс холмщак до Бога й Пречистої Діви на їх високий та справедливий суд. Вірив, що вірність і твердість у терпінні будуть колись винагороджені. Чим були деінде національні гимні, тим була на Холмщині пісня »Пречистая Діво, Мати Холмського краю«. До Матері Божої линув у цій пісні стогін: »Не дай пропасті!« І чим були для інших, державних народів пишні паради й перегляди гордого війська перед лицем могутніх володарів і вождів, тим були для Холмщини відпусти • Холмі й Турковичах перед лицем Пречистої. Кожного року мусіли там збиратися православні люди, щоб з радістю пересвідчитися, що їх ще не знищено, що їх ще є багато, вірних завітам предків...

* * *

Під тінню яблучечки мати
леліє немовля й гойда...
з долоні сонця випада
алмаз на три карати.

Обходить неня світлий двір
і почина пісень співати.
Голубка й голуб — білопір
тоді знялися з хати.

— Ой люлі! — матінка співа,
над нею кружать білокрилі;
вішують вік у повній силі
і золоті жнива.

Слово до сонця

Світило світу й символ істин,
тобі береза і каштан
серед лісних зеленолистин
радіють... і жучок-різан,
і уж, і ластівка літуча,
і моря многошумна синь,
і неспалима в гроздах туча,
що слізози ронить на ячмінь.

Наші пращури

(З „Мізенських спогадів“ — pp. 1912—16).

Спека страшеннна стойть, хоч ще й тільки ранок, і до півдня далеко. Поки дійдемо з садиби »старої матушки«, де ми оселилися, через вузьку крутоберегу балку, в якій розкинулося село, на другий бік цієї балки, до садиби козака Кошеля, то й зовсім змучимось. Так і манить до себе Десна, що орібною стрічкою в'ється праворуч від нас, серед широких лугів своїх, зелених-зелених та свіжих, і вилискує, звичайно, до сонця своїми рукавами, що обмивають то великі острови, то маленькі »просереди«. Але зараз туман, чи якась мряка, від спеки стойть в повітрі, і обрій гине десь зовсім близько в ній, і гора наша, і все село з біжчими околицями видається самітним, єдиним на цілому світі. Не видно й того берега Десенської долини, що в ясні та спекотливі дні вабить до себе холодком своїх темних борів та ясніших лісів, не видно і собіцького перевозу, а на цьому березі, то ще видно трохи, Кудлайський ліс, що визирає із-за гори, а що вже за ним, то все сковалося в біло-сірій імлі. І даремно шукає око в мряці далеку баню Діхтярівської »Мазепиної« церкви, стрункої, гарної, що під ранішнім сонцем просто сяє з високого горба своїми білими стінами. Зараз її ніяк не видно; навіть важко з певністю сказати, де вона саме має бути. Очі самі жмуряться від соняшнього сяйва та від нестерпної спеки.

Ми провадимо в садибі Кошеля розкопки, — і хоч яка принадна ця праця, але в такий день — це мука пекельна. На поверхні землі, коло самої нашої ями, чи то під хатою десь або під деревом, таки тут в садку у Кошеля, ще можна знайти якийсь затінок, але в самій ямі що на косогорі роззвілась проти південного сонця, — має бути щось страшне.

Роздягаемося і, зоставши у звичайних, з селянського полотна, сорочках та штанях, сходимо в яму по крутому спадові викинутої з ями землі. Вона вже, горбом заввишки з хату, стала над біжчим до долини краєм нашої ями, і пухкими, і холодними, як сніг, грудочками обсипається під нашими босими ногами назад в яму.

Треба швидше братися до праці, бо ворог і наших, повернених до нього ший та спин і тих величезних кісток мамутів, носорожців та інших, вмерлих вже

в наших краях, звірів, що купами оце лежать під північною стіною нашої ями так, як їх накидали, десятки тисяч літ тому назад на цьому місці перші може мешканці цієї місцевости. Тут була за непам'ятних часів людська оселя. Тут люди розчиняли свою здобич, обдирали з неї скіру, вирізували з неї м'ясо на печеною, а з міцніших кісток своєї здобичі, а особливо з іклів мамута виробляли різне начиння та зброю. Все це людина робила отими самими крем'яними ножичками-скалочками, що оце зараз лежать перед нами коло кісток, відрізняючись своїм синім кольором на тлі глини, наче розкидані недбало на жовтій скатертині сливи угірки. Людина була тоді неохайна і не відтягала з місця своєї оселі всього, що вже їй було непотрібне, і від тих костомах, певне такий сморід стояв у повітрі, що люди самі мабуть мусіли кидати свою оселю та шукати якогось іншого місця для свого осідку.

Швиденько обмірюємо, зарисовуємо та фотографуємо цілу картину, що ще вчора увечорі перед нами вимальовувалась схована перед тим у вікових обіймах важкої та твердої жовтої глини. Ця жовта глина — «лес» давно-предавно засипала, занесла собою це величезне людське селище. Інші зовсім тоді були кліматичні умови нашого краю і мабуть вельми відмінна була тоді будова поверхні землі. Колись під впливом більшого, як зараз, холоду та вільгости, ті крижані поля, що тепер укривають собою країни навколо північного бігуна, розрослися до велетенських розмірів і укрили собою простори північної та середньої Європи. В Україні вони де-кількома язиками мало не досягали порогів Дніпрових, доходячи аж до самих річок Росі та Псла. Хоч люди, певне, жили і перед тим, як оце відбулося на Україні, але досі ще, за винятком Криму, жодного сліду їхнього перебування у нас не знайдено. Але як стало у нас теплішати, як стали потрохи ці великі крижані поля топитися та посуватися поволі назад, на північ — наша батьківщина була заселена вже досить густо, як на ті часи, людьми, бо останки їхніх селищ знаходимо досить часто по всіх країнах нашої землі. Звільнені від криги пустелі заростали поволі травою, а там згодом і лісом та заселялися різним звіром, що звик до холоду і міг триматися на самій крайній межі, де тільки тепла було досить для життя і рослин і звірят. А за цим звіром посувалася на північ і людина, захоплюючи з віками все нові та нові незаселені ще простори. Снігова ж пустеля увесь час боролася з пустелями глини та піску, що позосталися на її місці. Холодні вітри, летівші з північних крижаних просторів, вивівали та мелг. з собою пил і розносили його по всій

Україні, і скрізь, аж до самого Чорного моря, аж до Дунаю долітали хмари цього пилу і сідали поволі на землю з за- вітряної сторони, як сніг осідає під час хуртовини, покри- ваючи собою та засипаючи маленькі вибалочки та рівняючи поверхню наших країв, розмиту перед тим водами, що текли з крижаного поля... Засипала ця глина останки не одного селища людей тої доби, що мостилися, звичайно, в балках і от, розкопуючи їх, знаходимо ми все так, наче б ще вчора тут товклися наші пращути. Хіба тільки, що потрухлі косто- махи та вироби з кости свідчать, що не одна тисячка літ проминула відтоді.

Сьогодні щасливий день випав! Між кістками однієї величезної купи знайшли ми цілий клад... У одну, порожню вже мабуть тоді, голову мамута через потилишну, очевидно, дірку всадив хтось з тодішніх мешканців села, може якась дитина, граючись, а може, хто з старших нарочито, наче в шкатулку якусь — декільки різблених та розкішно мережаних виробів з ікли мамута. Що воно за речі, до чого вони — не розбереш. Якісь наче жаб'ячі пуголовки чи може так невдало вирізьблені пташки — щось незрозуміле, але у всікому разі так чудесно вирізблені, що й сказати не можна. Та й знайшлися вони якось чудно. Коли ми хотіли обережно взяти з купи кісток мамутову голову, визволивши її від всіх інших кісток, що на ній лежали, вона не відержала наших зусиль і подалася не як щось ціле, а по шматинкам. І, »як горобчиків невинних«, — цитуючи »Лиса Микиту«, — поборов їх мій співробітник. Зразу ж вкутали ми їх в бавовну та вклали в невеличкі жестяні скрининки, щоб вони там повільно висихали, не потріскавшися та не полутившись.

До обідньої години всі кістки ми вже прибрали, побачищали їх і поскладали по різних наших сховах, щоб тільки не попсуvalо їх сонце. А сонце зараз таке, що від нього ціле село наче вимерло. Ніде нікого не видно і не чути; тиша — як тільки вночі буває, тільки не така прозора та дзвінка, а глуха якась... Ні курки на вулиці, ні собаки... Мабуть над вечір таки буде гроза, бо щось не тільки пече, але й парить. Через садки, городами, попід високими тинами, все в затінку ідемо до річки скрапатися. По дорозі заходимо в крамничку до Фрейди, купуємо солоного-пресолоного оселедця, а там, через декільки кроків, вже ми й коло води. Над нами стрімка круча — біла крейдяна гора правого берега річки, що на ній і наша оселя; від гори ледве чутними хвилями лице якийсь холодок. Сідаємо просто на

білій крейді, роздягаємося і, трохи обсохши на повітрі, лізemo, помочивши голову пригоршнями води, в річку... Оседлця теж мостимо у воду, щоб не був такий солоний, погнітивши його якоюсь скрем'янілою губкою чи коралом, що скрізь валяються на березі, вимиті річкою з крейдяної кручині. Вода аж дзюрчить, аж лоскоче, обмиваючи гаряче тіло. Віддайся тільки на її волю, — як пір'їну понесе тебе з собою! Пінячи навколо себе воду ми борсаємося в її обіймах, тримаючись все на нашому звиклому місці коло нашої одежі...

Вволю вимокнувши, а, головне, вимочивши оседлця, вилазимо з води, сохнемо на сонці, повертаючись з боку на бік і одягнись, потихесеньку-помалесеньку, стежечкою, що гадюкою в'ється, вирубана в крейді та глині, вилазимо на круту стрімку гору. Через декільки кроків вже ми в нашій садибі. Перед перелазом лавочка, що на ній стара матушка просиджує цілі дні. Вона і зараз сидить, дожидаючись нас »к обіду«. Підсліпуватими від старости очима, туманними якимись, без кінця ласкавими, вона нас зустрічає лагідними словами вітання і, показавши місце на лавці коло себе, закликає сісти та полюбуватися прекрасною річкою. Ми сідаємо в затінку під величезним кущем бузини і мовчки дивимося в широку недосяжну далечінь.

Повітря стало прозоре, як скло. Все, що було вранці заховане мрякою, наче умите нею, проясніло, посвіжіло і наблизилось до нас. І лівий берег темнозеленою смugoю своїх борів, і широка долина яснозелених лугів з купами верб, що наче китиці квіток оточують саму течію води та острови, і правий високий-крейдяний беріг з своїми крутыми стінами, подекуди теж вкритими зеленими шапками липових гаїв. Все це якоюсь феєричною картиною розстилається перед нами, гинучи далеко-далеко на півночі, відкіля тече річка, зливачись там в нерозбірні зариси ліній обрію...

Буде гроза!.. Хмар ще не видно, вони ще дуже далеко і з відсоняшної до того сторони, але вже чути, як гуде щось здалека; наче десь далеко-далеко, за обрієм, щось неясне, невиразне, але важке- важке ворушиться і порушує тимтишу ясного дня, сповнюючи її якимось неспокоєм, якоюсь турботою. Ця турбота невидимими, підсвідомими шляхами поволі просякає й людську істоту. Якась туга, якісь передчууття починають хвилювати спокій лагідного настрою душі... і хочеться, щоб вже швидше загриміло та забліскало, щоб холодним дощем окропило розпечену землю, бо тоді тільки настане рівновага і в природі, і в душі. •

Найбільша поетка першої нашої еміграції Олена Теліга народилася в Петербурзі 1906 р. Проживала в Празі, в Подебрадах і Варшаві. Активна співробітниця журналу „Вістник“ (Львів). Згинула в 1942 р. в застінках Гестапо разом з своїм чоловіком — бандуристом, учасником Визвольних змагань — інж. Михаїлом. Заарештовано їх у Києві, куди вони вернулись по довголітнім вигнанні й де О. Теліга редактувала журнал „Літаври“. Лишила по собі невидруковану ще збірку „Душа на сторожі“.

ЧОЛОВІКОВІ

Не цвітуть на вікні гераній
Сонний символ спокійних буднів.
Ми євесть час стоймо на грани
Невідомих шляхів майбутніх.

І тому, що в сонця полоні
Не тримають нас речі й стіни
Ні на день в душі не холоне
Молоде бажання чину.

Що нам щастя солодких звичок
У незмінних обіймах дому, —
Може завтра вже нас відкличе
Канонада грізного грому.

І напруженій погляд хоче
Відшукати, у тьмі глибокій,
Бліскавок фанатичні очі,
А не місяця мрійний спокій.

Вечірня пісня

За вікнами день холоне,
У вікнах — перші вогні...
Замкни у моїх долонях
Ненависть свою і гнів!

Зложи на мої коліна
Каміння жорстоких днів,
І срібло свого полину
Мені поклади до ніг.

Щоб легке, розкute серде
Співало, як вільний птах,
Щоб ти, найміцніший, сперся,
Спочив на моїх устах.

А я поцілунком теплим
М'яким, мов дитячий сміх
Згашу полуум'яне пекло
В очах і думках твоїх.

Та завтра, коли простори
Проріже перша сурма —
В задимлений, чорний морок
Зберу я тебе сама.

Не візьмеш плачу з собою —
Я плакати буду пізніш!
Тобі ж подарую зброю:
Цілунок гострий, як ніж.

Щоб мав ти в заліznім свисті —
Для крику і для мовчань —
Уста рішучі, як вистріл,
Тверді, як лезо меча.

Вітер з України

Печальній матері мої

Прийшла і відійшла — весна моя.

Десь за горами, за тисячними верствами є земля, де пройшли мої золоті весни, де загубив я молодість, де від-цвів мій перший квітен... .

Я довго-довго ніс на раменах струджених своїх сонце і тепло його в душі моїй...

Крізь вітри і бурі я йшов...

Я спотикався, спотикався і падав, але йшов по рідній землі. Золотий меч, в Дніпро-ріці освячений, я ніс із собою, бо то був меч моїх хоробріх предків.

Крізь вітри і бурі я йшов...

Та бурі зломили мене, а вітри цілунком лягли до зранених ніг моїх... І тоді я зріднivся з вітрами, і пішов у далекий світ — оманних обітованих земель...

Хай простить мені моя печальна мати за цю незгоену біль зради, але я пішов від рідних осель...

Пішов...

Тоді наді мною гуляли осінні вітри; гарячим палом бились у мое тіло — п'янкі і солодкі — українські вітри...

А тепер... Любов прийшла — і відійшла. Магістраль життя моєї загубилась і зникла на тисячних верствах... І залишився я один-один, як зранений птах у битві звичайній, у чистому полі, далеко від рідного гнізда. Але я завжди бережу в душі моїй тепло огнесяйного сонця. А меч ховаю під голову: я ще зберіг його в бою...

Тоді я говорив з вітрами моїх рідних степів, і вони розносили по світу, по землі моїй сум і страждання душі моєї...

Вітре з України! Прилинь-прилинь...

Я часто вихожу на дорогу, що веде у мій край Дніпрівський, і чекаю твого приходу... Ти приносиш з собою запах землі моєї, пісню коханої дівчини, сум немічний моєї матері... І краплинами сліз її горя ти зрошуєш мое посивіле волосся...

Це тяжко, — о, як тяжко, вітре мій з рідних земель, але я чекаю, завжди чекаю тебе на чужині...

Ось чую: він лине — він:

Вітер з України...

Цвіт папороті

Баварські гори, вкриті снігом, димлять, як поранкове наддніпров'я...

На землю спадає присмерк, і вечірня зоря тремтить на вітрі, як срібноокрилий метелик...

Рвучкий, колючий вітер б'є в обличчя. Ноги мої ледве посугуваються: голод і безсоння, далекі мандри по далекій чужині вкрай знесили мене... Бо загубив я на дорозі своїй щастя — цвіт папороті...

І ось тепер я йду — від села до села, від хати до хати, — і всюди мене зустрічають злі очі, злі й чужі люди...

Я пройшов тисячі верств, я спав у степу, в зруйнованих будівлях. Ноги мої почали затікати кров'ю... І ніхто, ніхто не сказав мені жодного привітного слова.

Утома, тяжка утома лягла на зранене тіло моє!

В очах мерехтить перламутрова далина і хребти синьо-загадкових гір... А десь позаду grimить грім...

Я підіймаюсь. Підіймаюсь — і знову в дорогу. Від хати до хати. І всюди, як завжди, я чую одне - єдине, до сліз болюче, слово: — Brot?

Гарчить чорний, ситий бульдог, за мною з гуркотом зачиняються двері, я, хитаючись, як п'янний, повільно йду з двору...

В мороці ночі — я чую — тужить дівочий голос. Тужить-ридає: Соловейку сизокрилий,

Ой, да скажі правду, де мій мицій?

Ой, да скажі правду...

І бачу я: навпроти відчинене вікно, а у вікні дівоча постать...

Божевільними очима я дивлюсь на дівчину і усміхаюсь, і сміюся до неї, як блудний син... Іду до вікна, а ноги тремтять... Я простягаю руки вперед, як сліпець, відчуваюши світло — іду...

— Де я, дівчино, скажи? І хто ти, що знаєш пісню моого краю?

Дівчина виходить до мене і бере мене за руки. І я йду за нею в теплу, освітлену кімнату; я їм ще теплий хліб і п'ю запашне молоко; я чую рідну мову, і бентежна радість наповнює мої груди: невже, невже до мене повернулись жа-гучі хвилини омріяного щастя?

— Любa Marie! Marie...

Та, власне, я зовсім не знаю твого імені, моя хороша дівчино, бо я знову пішов у світ, і загубив тебе, як цвіт папороті...

Тільки в душі мої тихою молитвою бринить твоя недоспівана пісня...

О. ОЛЬЖИЧ

У німецькій в'язниці в Саксенгаузені загинув 13 червня 1944 р. О. Ольжич. Лишив дві книжки поезій: „Рінь“ і „Вежі“. У великий руйні розгубилося багато недрукованих його наукових і публіцистичних творів та віршів, що в них уміщено тут вірш „Пороша“.

* * *

Захочеш — і будеш. В людині, затям,
Лежить невідгадана сила.
Зрослась небезпека з відважним життям,
Як з тілом смертельника крила.

І легко тобі, хоч і дивишся ниць,
Аби не спіткнутись ні разу,
І нести солідкий тягар таємниць,
І гостру петарду наказу.

Навчишся надати блискавичність думкам
І рішенням важкість каміння.
Піти чи послати і стать сам-на-сам
З своїм невблаганним сумлінням.

ПОРОША

Русява дівчина у хустці
І повні глечики усі.
Та ми зустрінемось у пустці
В полях на Дарницькій шосі.

Усе завіяло на ново
І зовсім гусне сиза мла —
І тільки лиця калиново
Тобі рум'янцем пойняла.

Ходімо просто. Я тепер би
Ішов, куди б там не було.
От там за скіртами, повз верби
Я знаю стежку у село.

У 1945 р. поляг під молодий новеліст (народився на Винниччині в 1911 р.) Й. Позичанюк. У творах, що лишив по собі він розкриває жорстоку дійсність сучасної доби, на тлі якої проростають величні характери, що одним з них був він сам — одчайдушний борець за Визволення.

В житі

Ходила принишкими селами. Люди насторожено вилазили з льохів і мовчки дивились на подзьобані кулями стіни, звуглени хати, рознесені гарматнями стріхи. У кожного своя жур. Сестра питав про брата, жінка про чоловіка, засмучена дівчина мовчить про нареченого.

До містечок заходила. Вистоювала біля облуплених цегляних касарень. Виглядала при широких дорогах...

Літають землисті машини з гарматами, зривають рідку курячу. Вона витирає хусткою сухі, запорошені вуста, зупиняє звільнених з полону.

— Брата моого, Юрка Губенка, не стрічали?

— В одному батальйоні були... Казав він: «Усі разом рубатимем орду. Приєднаються кармелюківці, довбущуки прийдуть. Зродяться козачі полки і принесуть на шаблях сонце!»

Вона глянула розпачем, за рукав скопила.

— Убитий?!

— Не знаю!..

— А може в полоні, скажіть?

— Хіба знати? Ідеш у пекло, бо вогонь за плечима...

Впала на межу.

— Як тобі розказати, батечку, яке у нас горе?.. Я ж не знаю, де ти лежиш... Чи в далеких холодних лісах, чи при тому березі, де сонце не світить...

Пішла полями... Доспілі жита, помережені важкими танками, пориті бомбами, столочені бійцями... А сонце палить, над колоссям срібними нитками мерехтить мариово, сірі кібчики сидять на порваних телеграфічних дротах і безжурно причепують себе дзьобочками.

Бродила бойовищем. У житі стримлять рушниці, загнені багнетами в землю. Зяють розірвані жерла гармат.

Серед мідних склянок лежить козак, ніби спить... скрутився, голову поклав на ліву руку.

Гей, та тут ціле кладовище... В житах вирошли, в житах і смерть спіткали.

Колоски затоками біжать до левади. На пагорбку, серед бур'янистого жита, стоїть дика груша. Стежки до неї снуються, на стежках убиті. Найдальший упав ниць, простяг руку, затиснувши в кулаки колосок з волошкою.

Стала і заніміла. Припала до нього, повернула голову. Уста розкриті, зубами усміхається. Підвела голову, поклала собі на коліна. Дивилась на мертвe обличчя, примовляла:

— Не поведеш подолян... Устань, брате... Устань, мученику мій... Кармелюківці тебе виглядають, а матір ставить на божничку замість образів.

Відгортала з чола скіпіле, криваве волосся, дивилась сухими очима і вже не плакала.



Інж. Іван Іванюк

Що таке „UNRRA“

Союзники, готовуючись до своїх перемог в Європі, подумали й про те, як допомогти визволеним націям, та усім потерпілим. Для того, поруч зо збройною силою, йшли й інші люди, які несли визволеним порядок, іжу і запоруку кращого майбутнього.

Для опіки визволеними, Західні Союзники створили організацію що називається „UNRRA“. Повна її назва в англійській мові є така: „United Nations Relief and Rehabilitation Administration“. Українською мовою її можна б перекласти так: „Управа Допомоги і Реабілітації Об'єднаних Націй“. „UNRRA“ — це велика організація, в якій беруть участь майже всі Об'єднані Нації, що боряться з захватниками в Європі й Азії.

Основний капітал „UNRRA“ становить біля 3.000.000.000 доларів. Його зложили й поповнюють Об'єднані Нації, а особливо Сполучені Штати Америки і Велика Британія. Властиво США є головна підпора цього великого колоса, а тому не вважаючи на міжнародній характер „UNRRA“ — ця організація

засія своїм духом, формою і силою діяльності цілком американська. Її центр у Вашингтоні, а головний директор американець Mr. Г. Г. Легман, колишній губернатор Н'ю-Йорку.

„UNRRA“ має біля 3.500 урядовців, з яких біля 1.300 працюють у центрах, як Вашингтон і Лондон, а інші по всьому охопленому війною світі. Самих лікарів є біля 700. Крім того в урядах працює багато тисяч самих допомоговців, жертвовавців, колишніх воєнно-полонених, тощо. Всі вони працюють у певності, що допомагають створити новий, найвірніший, найздоровіший і найдоцільніший порядок.

„UNRRA“ не ставить перед собою якихось політичних цілей. У своїй міжнародній діяльності, вона стоїть понад будь-якими національними симпатіями.

Союзники, зайнявши Європу, знайшли понад 15.000.000 людей вивезених із своєї батьківщини і потребуючих допомоги у харчуванні, одязі, ліках і т. п. Мільйони людей, в Італії, Франції, Бельгії, Голландії, Греції, Совітському Союзі та інших державах також відчувають велику недостачу найпотрібнішого. Ті всі держави сьогодні одержали опіку і допомогу. По закінченні війни в Азії там знайшлася нова, широка нива для допомогової праці. В Америці й Англії зменшено харчування своїм людям, щоб дати якнайбільшу поміч іншим краям.

Міжнародний Червоний Хрест і „UNRRA“ поділилися сферами діяльности. Так, наприклад „UNRRA“ опікується всіма визволеними націями, але її опіка не сягає на німців і японців.

Покійний президент Сполучених Штатів Америки Ф. Рузвельт сказав у 1941 р.: „Наша ціль лежить далеко по той бік страшного поля боротьби. Коли ми вдаємося до сили, як це примушені зробити тепер, то вважаємо за потрібне, щоб ця сила застосовувалась не тільки для усунення теперішніх джерел зла, але також і для забезпечення майбутнього добробуту людства“.

Так само висловився Директор центрального „UNRRA“ Mr. Й. П. Гарріс, який літом 1945 р. відвідував Баварію: „У моєму серці завжди житиме турбота про добро людства всього світу“.

Гетьман Павло Скоропадський

(1873—1945).

26. квітня 1945. трагично загинув під час повітряного налету на Плятлінг (Баварія) Гетьман Павло Скоропадський. Походячи з старого козацького роду, який дав у 18 стол. Україні гетьмана і кількох визначних старшин, пок. Гетьман скінчив пажеський корпус у Петербурзі й служив генералом у російському війську. В першій світовій війні командував корпусом. По вибуху революції з'українізував свій корпус, з яким захистив Київ і всю Україну від погрому розагітованих російських військ. На з'їзді українських хліборобів у Києві 29. IV. 1918. був проголошений Гетьманом усієї України. За 8 місяців його правління скріплено міжнародне становище Української Держави і багато зроблено для її господарської розбудови і культурного розвитку. Незадоволені з поміркованої політики Гетьмана, радикальніші елементи українського суспільства, об'єднані в „Національному Союзі“, підняли 14. XI. 1918 повстання, яке закінчилось переходом влади до Директорії. На еміграції Гетьман Скоропадський став на чолі „Союза Хліборобів-Державників“, який ставив своїм завданням відбудову Української Гетьманської Держави. В часі останньої війни багато працював для захисту українських робітників і взагалі української еміграції від надужить і утисків з боку гітлерівської влади.

Митрополит Андрей граф Шептицький

1. XI. 1944 р. упокоївся у Львові Митрополит Гр.-Кат. Церкви Кир Андрей гр. Шептицький, чину св. Василія. Вел.

Покійний народився 29. VII. 1865. у с. Прилбичі. 1899 р. став Єпископом у Станиславові, а 1900 — Митрополитом Галицьким. Хоч наслідки давньої недуги прикували його врешті до крісла, він не переривав кипучої праці, як церк.-гром. так і наукової, зазначененої здобуттям трьох докторатів (богосл., філософ. і права) і написанням багатьох наук. творів. Заложив Богословську Академію, Національний Музей і Архів, Богосл. Наукове Т-во, Видавництво Біблос, лічницю, школи, гімназії, сиротинці, бурси й ін. Здигав церкви й монастири, утримував мистців, студентів, вдів і сиріт, розсівав щедро дари, а сам жив по-чернечому скромно.

Майже пів століття був репрезентантом, захисником, керівником і виховником українців у Галичині. Переживає спільно з народом тяжкі хвилини, бувши 1914 р. вивезений

в глибину Росії. Загальна любов до Його яскраво виявилася дефілядою перед Ним у 1933 р. 100.000 молоді.

Багато працював для об'єднання двох українських Церков, підносивши часто голос в обороні Правосл. Церкви.

Протопресвітер Павло Пащевський

У Варшаві 1944 р. помер протопресвітер Військ Української Народної Республіки Павло Пащевський. Його мужність й високі чесноти пам'ятні усім учасникам Зимового Походу, що для них, і для всього суспільства як зразковий громадянин лишився він пізніше і в таборах і по селах та містах Волині (Луцьке) і нарешті у Варшаві. Залишився для всіх »Козацьким Батьком«, бравши активну участь у всіх проявах громадського життя. Великі особисті удари не зменшили його активності до самої смерті, що наступила від недуги рака. Поховано його на Варшавськім Вольськім православнім кладовищі.

Олександер Колесса

(1870—1945)

В початку травня 1945 помер у Празі у віці 75 років професор і довголітній ректор Українського Вільного Університету в Празі Олександер Колесса. Учень відомого віденського славіста Ягіча, покійний дістав доцентуру, а пізніше й професуру по катедрі української мови і літератури у Львівському університеті. Одночасно був послом до парламенту від українського населення Галичини. На еміграції заложив р. 1920 у Відні, перенесений р. 1921 до Праги — Український Вільний Університет. Залишив ряд цінних праць, з яких одна монографія про Шевченка і Міцкевича вийшла ще в 1892 році. Крім того велику вагу мають його праці з історії української мови XII—XIII століть.

Дмитро Антонович

(1877—1945)

12. X. 1945 помер у Празі проф. Українського Університету Дмитро Антонович, син відомого українського історика Володимира Антоновича. Покійний скінчив університет у Харкові. За своїх студентських років брав активну участь в українському революційному русі й був одним з основоположників „Української Революційної Партії“. Після першої революції одійшов від політики. В 1917 р. вернувся до неї

знову й був якийсь час міністром морських справ в уряді Центральної Ради. За Директорії дістав пост українського посла в Римі. На еміграції віддався студіям мистецтва і від р. 1921 був професором Українського Вільного Університету в Празі на катедрі історії мистецтва. Був одним з основників „Українського Історично-Філософічного Т-ва в Празі“ (1924), в якому був незмінним головою. Був організатором і директором праৎского „Музею Визвольної Боротьби України“. Залишив ряд цінних праць з історії мистецтва, з них найбільш відомі „Триста років українського театру“ (Прага 1928) і монографія про Шевченка, як артиста-маляра (Варшава 1938).

• Ольга Косач-Кривинюкова

(1877—1945)

11. XI. 1945 померла в авгсбурзькому таборі Sommets-Kaserne Ольга Петровна Косач-Кривинюкова, дочка Олени Пчілки, сестра Лесі Українки й племінниця Драгоманова. Покійниця скінчила Медичний Інститут у Петербурзі, де була діяльним членом української студентської громади. По закінченні своєї фахової світі, служила довший час в с. Лоцманській Кам'янці під Катеринославом, завідуючи земськими притулками для дітей. Покійниця була глибоким знавцем українського народного мистецтва, спеціально вишивок, і залишила по собі надзвичайно цінну збірку народніх узорів. Останні роки життя працювала над біографією Лесі Українки й писала свої спогади.

Аркадій Любченко

Літом 1945 р. у Бад-Кіссінгені помер Аркадій Панасович Любченко. Покійний народився 7 березня 1899 у Староживотові на Уманщині. Вчився й працював (також у ділянці театру) по різних містах України, найбільше в двох столицях. В останніх роках проживав — все більш хворий на легені — у Львові, Потсдамі й Бад-Кіссінгені, де й вмирає.

З ним ми втратили оригінального й високо-культурного письменника, хоч дуже скіупого на слова, але дуже щедрого на видобування з української мови її необмежених висловлювальних спроможностей. У своєму шуканні нових засобів творчості, він не все доступний пересічному читачеві й тому ще досі належно недоцінений.

Покійний був членом літературної організації »Гарт«, а з 1925 р. — Вільної Академії Літератури (»Вапліте«).

Окремими виданнями (переважно 1924-1932 рр.) вийшли його твори: »Гордійко«, »Зяна«, »Кукіль«, »Буренна Путь«, »Дні Юності«, »Нечистий«, п'еса »Земля Горить«, »Вертеп« (у 1943 р.) й ін. Інші твори розкидані по журналах: »Література, Наука, Мистецтво«, »Червоний Шлях«, »Життя й Революція«, (»Via dolorosa« 1926), »Вапліте« (повість »Образа«) й ін.

Євген Вировий

У травні 1945 р., у Празі, трагично згинув самогубством Євген Вировий, відомий український педагог, видавець і філателіст. Покійний народився в м. Смілій на Київщині, скінчив учительський інститут у Глухові й служив на посаді учителя в комерційній школі в Катеринославі. Брав живу участь в українському громадському житті. На еміграції стояв на чолі українського видавництва, яке випустило ряд цінних підручників і книжок для дітей. Між ін. видав у Ляйпцигу »Кобзаря« Шевченка з примітками й поясненнями В. Сімовича, а в 1940 р. ювілейне видання »Кобзаря« під ред. Д. Дорошенка.

Митрофорний протоєрей о. Лазар Воронюк

19-го грудня 1945 р. минув рік, як помер в Каліші Адміністратор українських православних парафій в Німеччині о. Лазар Воронюк.

Покійний походив з Поділля. Боровся в лавах війська У. Н. Р., з яким переходить на еміграцію. У 1921 р. бере участь в другім Зимовім Поході, включно до Базару. На еміграції Покійний віддається 'національно-релігійному життю й 1922 р. приймає духовний сан і працює в Волинській Спархії до 1938 р., доки не був за національну працю усунений польськими владами. Прибувши знову до Каліша стає душпастирем при козацькій св. Покровській церкві. Коли німці заняли терени Польщі, він оминувшись під юрисдикцією митрополита Германського, виділює цю церкву в окрему самостійну українську парафію й закладає Укр. правосл. благочиніє (деканат), а пізніше адміністрачуру.

Леся Івченко

У Мюнхені, 21. IX. 1945 року померла від нещасливого випадку (удар військового авта) багатонадійна дев'ятнадцятьлітня письменниця Леся Івченко. Під час німецької окупації

працювала Покійна в відділі допомоги полоненим Київського Українського Червоного Хреста, де перебувала до його розв'язання. Опинившись у 1943 році у Львові, поступає там на хемічний відділ Політехніки. Продовжує науку в Мюнхенському університеті УНРРА. Свій перший друкований нарис умістила Покійна у «Краківських Вістях» в 1944 році. Поховано її в Мюнхені на Перляхер Фрідгоф-пляц 77 (могила 79).

Д-р Юрій Липа

1945 р. поляг смертю хоробрих поет, письменник і публіцист — лікар Юрій Липа (син відомого діяча Івана Липи). Залишив по собі багато творів, а серед них дві збірки поезій («Суворість» і «Вірую»), три книжки «Нотатника» — оповідання і новелі з доби визвольних змагань, історичну повість «Козаки в Москвії» та ін. окремо стоять його праці «Призначення України», «Розподіл Росії» й ін. Покійний був близьким співпрацівником «Чорноморського Інституту» й «Українського Наукового Інституту» у Варшаві, приймав живу участь в діяльності об'єднання поневолених народів «Прометей» та в українському громадському житті.

Андрій Марченко

Його закатовано у львівській в'язниці в 1943 р. Народився 1908 р. на Волині. Україністичні студії (Львів) все переривалися в'язницями (у Володимири, Луцьку й Львові), що не припиняло аж до самої смерті його літературної (статті, поезії) й музичної творчості (власні композиції — м. ін. «Ми повстали») та громадської (вмілий виховник молоді) і боєвої діяльності.

Ірина Гарасим-Антонишин

16-го вересня 1945 р. померла в Авгсбурзі в шпиталі „Servatius Stift“ багатонадійна молода п'яністка, учениця проф. Барвінського — Ірина Гарасим-Антонишин (народжена у Львові 10 травня 1921 р.).

Захворівши тифом у таборі Göppingen, виснажена скітальчиною, вона не мала сили побороти недугу.

Поховано її в Авгсбурзі дня 19-го вересня 1945 р. на Вест-Фрідгоф.

Українські допомогові інституції:

U. S. A.

Philadelphia United Ukrainian American Relief Committee
— Inc. P. O. Box 1661.

Канада

Winnipeg Man 1) Ukrainian Canadian Relief Fund —
P. O. Box 2136.

2) Ukrainian Canadian Committee — 711 M. C. Intre
Bldg.

Англія

London: Central Ukrainian Relief Bureau 218 Sussex
Garden, Paddington W. 2.

Manchester (8) Ukrainian Relief Committee in Great Bri-
tain, 188 Cheetham Hill Road.

Бельгія

Bruxelles Comite Ukrainien de Secours en Belgique
A. S. B. I. 24. Av. Livingstone.

Франція

Paris (6) Comite Ukrainien de Secours en France — 186
Blvd. St. Germane.

Швейцарія

Geneva Croix Rouge Ukrainienne, — 1 Place Gran-Mez. 4.

Баварія

München: Український Червоний Хрест — Dachauerstr. 9/II.

УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ НА ЕМІГРАЦІЇ

Українська Автокефальна Православна Церква

Німеччина: Високопреосвященніший Митрополит По-
лікарп, Адміністратор УАПЦ (перебуває на Англ. зоні).

Високопреосвященніший Архієпископ Михаїл, Адмі-
ністратор УАПЦ в Баварії (Mündchen, Blumenstr. 30/III).

Америка: Високопреосвящений Архиєп. Богдан —
U. S. A. New-York, 9. N. Y. 300 East, 4. Street.

Високопреосвящений Архиєп. Іоан (Теодорович), U.S.A.
Philadelphia 40. 1127. W. Wingocking Street.

Греко-Католицька Церква

Європа: Високопреподобний Кир о. Николай Вояковський, Апостольський Візитатор і Адміністратор Грек.-Кат. Церкви в Німеччині, München — Passing, Oberbürgermeister Wunderstr. 22.

Високопреподобний о. Др. Петро Дячишин, Візитатор українських таборів, — Pont. Coll. Ucraíno, Passeggiata del Gianicolo 7, Roma, Itàlia.

Америка: (адреси єпископських канцелярій). Канц. Преосв. Єпископа Богачевського Bishops Chancery 816, Franklin str., U.S.A., Philadelphia Pa.

Канцелярія Преосв. Єпископа Токача: Bishops Chancery, Homestead Pa. U.S.A. — P. C. Box 383.

Bishops Chancery 235. Scotia str. Canada — Winnipeg, Man.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В ЄВРОПІ:

Німеччина:

Augsburg:	1) „Наше Життя“	Ukrain. Lager UNRRA (Somme Kaserne)
	2) „Нова Епоха“	" "
	3) „Український Літопис“	" "
	4) „Пластун“	" "
	5) „Світання“	" "
	6) „Новак“	" "
	7) „Орден“	" "
München:	1) „Церковний Вісник“	Dachauerstr. 9.
	2) „Вістки з радія і преси“	"
	3) „Студент“	"
Karlsfeld:	1) „Скоб“	Ukrain. Lager UNRRA
	2) „Слова на дорогу“	" " "
Fürth:	1) „Час“, Maxstr. 13.	
N. Ulm:	1) „Українські Вісти“, Ukrain. Lager UNRRA	
Regensburg:	1) „Слово“, Neupfarrplatz 14/II.	
	2) „Школярик“	" "
	3) „Школяр“	" "
Schweinfurt:	1) „Неділя“, Ukrain. Lager UNRRA	
Füssen:	1) „За майбутнє“, Ukrain Lager UNRRA	
Wangen:	1) „Наші дні“, Ukrain. Gr-kat. Pfarramt.	

Австрія

Salzburg:	1) „Останні новини“ Lexenfeld 21/66,
	2) „Нові дні“ " "

Франція

París (80) 1) „Українець у Франції“ 11 bis Rue Roqueline.

Бельгія

Bruxelle: 1) „Вісті укр. доп. Комітету в Бельгії“ 23 rue de l'Industrie.

Поштова тарифа (у пфенігах):

ЗВИЧАЙНІ ЛИСТИ до 20 грамів оплачується по 12 пф.
Інші: до 250 гр. — 24 пф. і до 550 гр. — 40 пф., до 1000 гр. — 60 пф.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛИСТИ до 20 гр. — 42 пф.; до 250 гр. — 54 пф.; до 500 гр. — 70 пф.; до 100 гр. — 90 пф.

ЛИСТИ „ЕКСПРЕС“ до 20 гр. — 52 пф., до 250 гр. — 64 пф.; до 500 гр. — 80 пф.

ПОШТІВКИ — 6 пф.

ТЕЛЕГРАМИ — за одне слово: місцеві — 8 пф.; по замісцеві — 15 пф. За доручення телеграм дораховується — 80 пф.

ПАЧКИ до 5 кг.: до 75 кілометрів — 30 пф.; до 150 км. — 40 пф.; до 375 км. 60 пф.; від тяжких пачок відповідна доплата до кожного кілограма.

ЗМІСТ: Календарна частина 4 ст.; І. Ірлявський: З повим роком 58; І. К-ий: Напередодні нового року 59; Л. Білецький: Заповіт Т. Шевченка, „Гри літа“ Т. Шевченка 61; В. Порський: Сторіччя Кирило-Метод. Братства 65; Д. Дорошенко: Наша старокнязівська христ. держава 71; Б. Антонич: Вірш 73; П. Оксаненко: Поезія непримиреної боротьби за волю 74; М. Орест: Вірші 80; Б. Ольхівський: Затоплені дзвони 81; В. Барка: Вірші 83; Л. Чикаленко: Наші працюри 84; О. Теліга: Вірші 89; В. Русальський: Вітер з України, Цвіт папороті 91; О. Ольжич: Вірші 93; Й. Позичанюк: В житі 94; І. Іванюк: Що таке УНРРА 95; Посмертні згадки 97; Інформації 102.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Augsburg — Ulmerstr. 7

має на складі усі найновіші видання, купує й продає нові і уживані книжки, образи, картини, антикварні та мистецькі предмети. Замовлення виконує поштою і через кольпортерів.

Given out From Ukr. C. M. Konf.
of the Ov Ch. Linsense by A. E. F.
M. G. Regbez. Schw. No 541.

Накладом „Церковного Постачания“.
До цього календаря додається портрет
Т. Г. Шевченка.